

MUNTANYA

707

1980

SERVAL

EL MATERIAL SERVAL
PRESENT A LA EXPEDICIÓ
AL DHAULAGIRI - 8.172 mts.

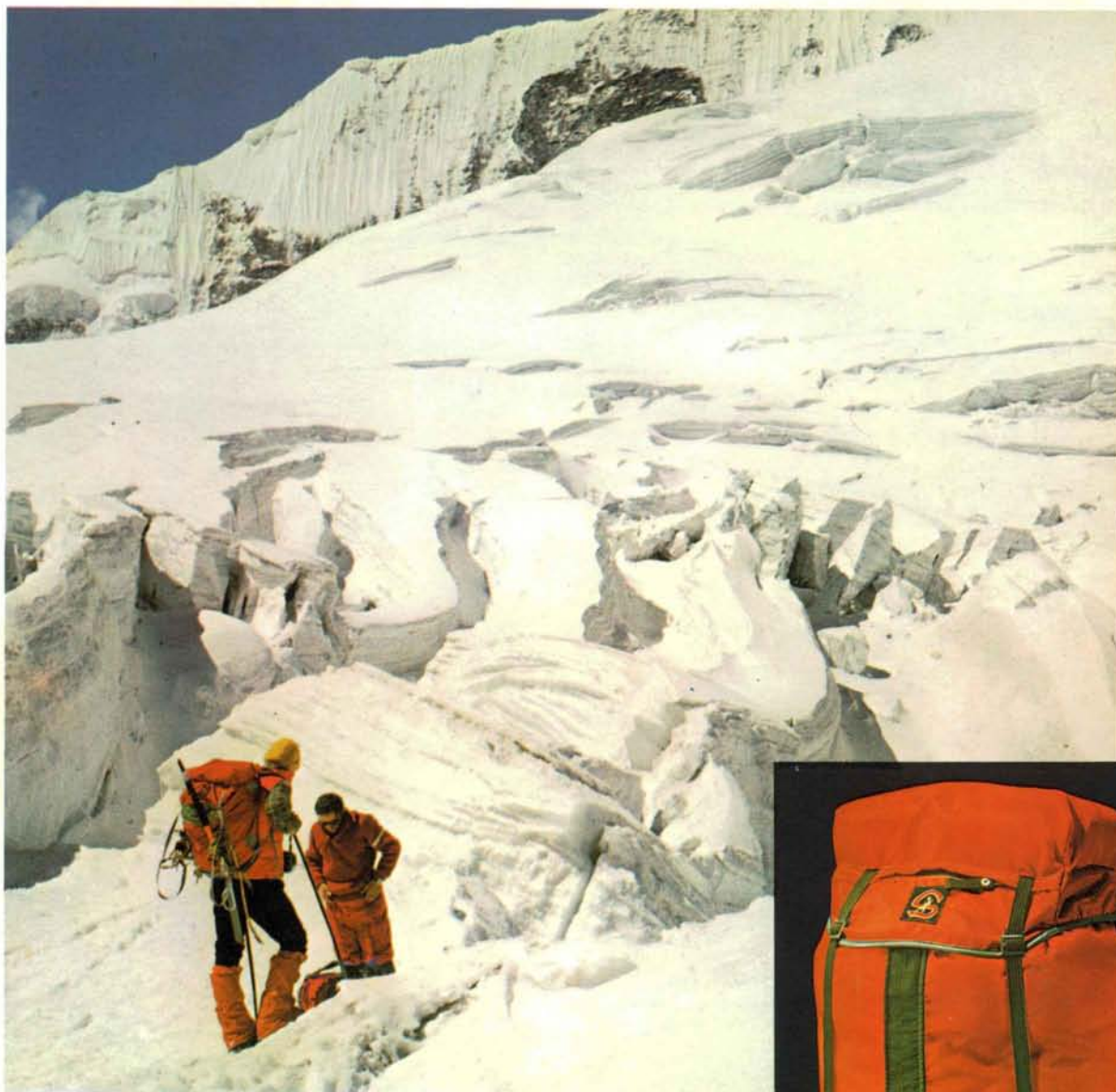

Foto: Cordada entre seracs a 5.600 mts. «Expedició DHAULAGIRI-79».

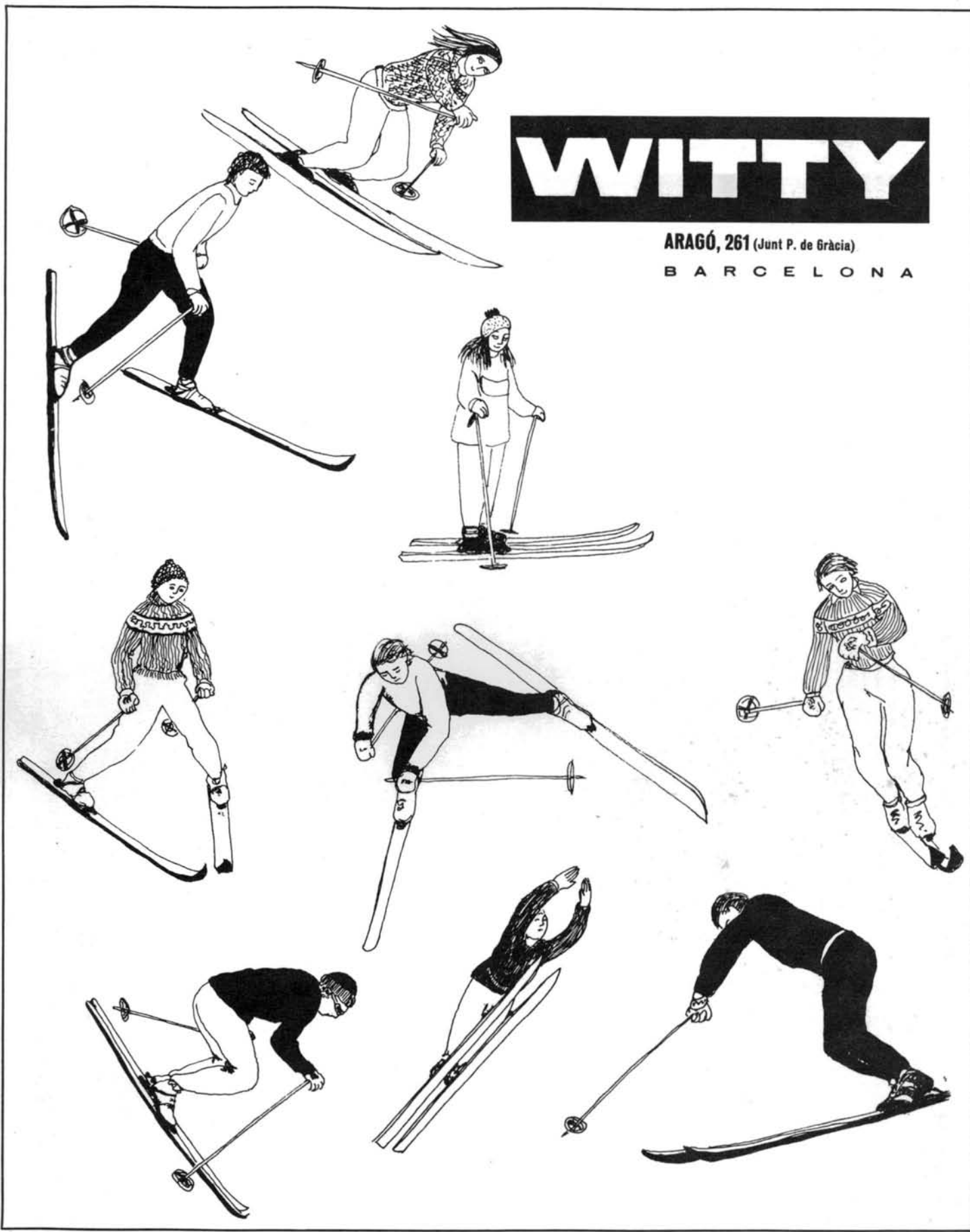

Model **SUPER VIVAC HIVERNAL** — Capacitat màxima 102 litres, mínima 85 litres. Fabricada amb nyló extra, espatlla de cotó encoixinada i ample cinturó anatòmic. Cremallera frontal que permet la seva utilització en vivacs.

«El seu disseny avançat, la seva gran capacitat i especial resistència l'han feta decisiva per assolir el nostre objectiu.»

GREGORIO ARIZ, Cap de l'Expedició.
Component del Comitè Tècnic **SERVAL**.

WITTY

ARAGÓ, 261 (Junt P. de Gràcia)

BARCELONA

HEE

Manufacturas Cobra, S. A.
Sepulveda, 66 - Tel. 325 34 93 - Barcelona-15

**ESQUI
CAMPING
ESCALADA
SPORTS**

SANJUST

CANUDA, 6-BARCELONA(2)

Tel. 302 36 95

**calçat
infantil**

● Balmes
Plaça Molina

● Avda.
Pau Casals, 15

● Passeig
Gral. Mola, 43
Barcelona

KATAKROK

DARRERA NOVETAT

Hermann
FRASS

«LOS DOLOMITAS»

La descripció de les victòries i les derrotes dels pioners de l'Alpinisme en les DOLOMITES, fa que el lector pugui reviuir els moments més dramàtics de les escalades.

Les especials característiques de la roca dolomítica, fan de l'escalada en aquest masís una aventura especialment suggerent i audaç.

Volum de 128 pàgines. 23 × 27 cms. Fotografies a color i en blanc i negre.

ALTRES TÍTOLS DE LA COL·LECCIÓ

Gaston
REBUFFAT

Patrice
DE BELLEFON

Reinhold
MESSNER

PROPERA APARICIÓ

EVEREST EL SUPREMO DESAFÍO

per
CHRIS BONINGTON
EDITORIAL RM
Barcelona

**No us
n'estranyeu!
Encara
no ha
visitat
Mañanes**

Mañanes es preocupa
per tothom qui vol practicar un esport.
Li aconsella l'equip complet
més adient entre tota una gamma variada de les millors marques.

Recordeu només a... C/. Canuda, 26 - Telèfons 318 45 00 - 318 44 34

DEFENSA DEL PATRIMONI NATURAL I MEDI AMBIENT

EL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA ha arribat a un acord de col·laboració amb la LLIGA PER A LA DEFENSA DEL PATRIMONI NATURAL (DE-PA-NA), entitat nascuda especialment per a la defensa del patrimoni natural del nostre País.

Els objectius d'ambdues entitats són coincidents en totes les accions encaminades a la salvaguarda del patrimoni natural, com poden ser: el de lluitar contra els atemptats ecològics, denunciar els agents de pol·lució i contaminadors del medi. També coincidim en la necessitat d'organitzar campanyes de sensibilització dels ciutadans en general i dels excursionistes en particular, perquè es respecti tot allò que és patrimoni de tots.

Per a aconseguir aquests objectius és imprescindible el concurs de tothom. Cal començar.

US CONVIDEM A COL·LABORAR A AQUESTA GESTIÓ, FENT SERVIR LA BUTLLETA QUE US PRESENTEM A LA PÀGINA SEGÜENT, ANOTEU-HI LES VOSTRES OBSERVACIONS, FETES EN EL TRANCURS DE LES EXCURSIONS, I DESPRÉS LLIUREU-LA A LA SECRETARIA DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA.

TAMBÉ HI TROBAREU LES BASES DEL CONCURS-DENÚNCIA LA «CATALUNYA NEGRA», CONVOCAT A FI DE PODER RECOLLIR EN IMATGES LA DESFETA CONSTANT DEL NOSTRE PATRIMONI NATURAL I ELS ATEMP-TATS CONTRA EL MEDI AMBIENT, PERQUÈ SERVEIXI DE SENSIBILITZACIÓ A TOTS PLEGATS DEL QUE NO S'HA DE FER.

COL·LABOREU-HI AMB INTERÈS I FEU-HI COL·LABORAR ELS VOSTRES AMICS EXCURSIONISTES, AIXÍ TINDREU LA SATISFACCIÓ D'HAVER APORTAT EL VOSTRE ESFORÇ A L'OBRA COL·LECTIVA DE SALVAGUARDAR TOT ALLÒ QUE ESTIMEM MÉS.

**DENÚNCIA D'ATEMPTAT PAISATGÍSTIC
O CONTRA EL MEDI NATURAL**

Data Localitat

Municipi Comarca

Localització de l'observació

Descripció del tipus de paisatge

Descripció del fet observat

Nom de l'observador

Domicili Telèfon

Notes

Doneu el màxim de dades possible i acompanyeu-les, si pot ser, de FOTO-
GRAFIES i MAPES. El paisatge es pot descriure de manera senzilla: alzinar
esclarissat, aiguamoll litoral, bosc de,
conreu de, etc.

Exemples remarcables que cal denunciar: Destrucció de la vegetació. Ero-
sió del sòl. Contaminació d'aigües. Tala de boscos. Caça d'espècies prote-
gides o amb mitjans i legals. Parany no autoritzats. Plagues. Urbanitza-
cions i legals o mal realitzades. Deixalles i abocadors incontrolats.

Trameteu aquest imprès a: **CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA**
CLUB ALPÍ CATALA
Paradís, 10 — Barcelona-2

MUNTANYA

La primera revista de l'excursionisme català
Subscriuiu-vos-hi

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Subscripció
900 pessetes, l'any
(Sis exemplars)
Estranger
1200 pessetes, l'any

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpí Català

*Tallar per on
indiquen els punts
i reomplir adequadament
la butlleta*

c. Paradís, 10 Barcelona (2)

La primera revista de l'excursionisme català

Subscriuiu-vos-hi

MUNTANYA

CENTRE
EXCURSIONISTA
DE
CATALUNYA
Club Alpí Català

Nom

Carrer

n.º

pis

Població

D.P.

Se subscriu a la revista MUNTANYA a partir de l'any..... amb la quota anual de 900 pessetes

Cobrament: per banc, segons autorització adjunta ☐

Signatura

Data

Banc / Caixa

Carrer

n.º

Població

D.P.

Sr. Director

Us preguem que fins a nova indicació, vulgueu fer efectiu el rebut anual a la revista, MUNTANYA del Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpí Català corresponent a la subscripció

a nom de

que viu a

Població amb càrrec al compte corrent o d'estalvi

núm.

a nom de

Signatura

Redacció i administració:

Paradís, 10 - Barcelona (2)
Tel. 315 23 11

Director:

Josep Casanovas i Garcia

Maqueta:

Eduard Ruiz i Romeo

Secretari:

Josep Velázquez i Crespan

Publicitat:

Lluís Belvis

Paradís, 10 - Barcelona (2)

Tel. 315 23 11

Adjunts al director:

Josep Elesbaan Paül i Torrent,
Salvador Filella

Equip Crònica:

David M. Aloy, Jaume Altadill,
Pere Aymerich, Lluís Belvis,
Modest Montlleó, Alfred
Montserrat, Ricard Vila.

Subscripció:

900 pessetes l'any (sis exemplars).

Estranger 1.200 pessetes.

Preu d'aquest exemplar, 150
pessetes. (Comanda de números
endarrerits, a la redacció de la
revista.)

Dipòsit Legal: B. 16.571

Impremta:

Gràfiques Marina, S. A.
Passeig de Carles I, 142.

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpí Català

ANY CIV N.º 707 VOL. 88 FEBRER 1980

SUMARI

Editorial	2
El refugi «Joan Ventosa i Calvell»	
Un nou refugi	3
<i>Pau Grifol i Ponsati</i>	
Fent memòria	4
<i>Maria Antònia Simó de Jolis</i>	
El piano de Caldes	5
<i>Maria Valls i Biosca</i>	
Mirall	6
<i>Antoni Grifol i Farriol</i>	
Records	7
<i>Josep M.ª Sala i Albareda</i>	
Appenzellerland i l'Alpstein	9
<i>Ramon Pujol i Alsina</i>	
Francesc Flos i Calcat	16
<i>Jordi Flos i Margalef</i>	
L'avenc del pic de les Bruixes	18
<i>Oleguer Escolà</i>	
Balaitús per la gelera de les Néous	20
<i>Enric Font i Lloret</i>	
Pintem Catalunya	22
<i>Marga Cardona</i>	
«Glace Extrême»	28
<i>Jean Marc Boivin</i>	
Disseny, esport, material alpinístic	31
<i>Enric Franch</i>	
Crònica Excursionista	
<i>Equip Crònica</i>	
Alpinisme	35
Espeleologia	39
Actes	40
Recerca	46
Semblances	46
Bibliografia	47

Els articles publicats a «MUNTANYA» expressen solament l'opinió de llurs autors.
La revista «MUNTANYA», editada pel Centre Excursionista de Catalunya-Club
Alpí Català, es publica sense cap finalitat lucrativa.

Portada: El nou refugi Joan Ventosa i Calvell a l'Estany Negre de Boí.
Foto: Antoni Grifol

Xarxa de refugis

La commemoració del Centenari de la fundació del Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpí Català, el 1976, va ser un feliç maridatge entre un nostàlgic mirar enrera recreant-nos en les obres de la gent que ens ha precedit i un il·lusionat mirar al futur, comptant amb el gran potencial de força i energia que mou la nostra casa.

Mirant vers aquest immediat, ens vàrem comprometre a construir un nou refugi a l'estany Negre de Boí: el Joan Ventosa i Calvell.

La funcionalitat que han tingut i tenen els refugis de muntanya no ha variat el més mínim al llarg dels anys.

Han estat i són concebuts per unes finalitats ben concretes i s'han construït en els llocs més adients per a facilitar les ascensions als cims i per a servir de punt d'enllaç en les travessies d'una regió a l'altra.

Aquesta funció ha estat vàlida, ho és avui i ho serà demà en els Alps i al Pirineu.

Però hi ha circumstàncies que han modificat en part aquell sentit, concretament al Pirineu.

La construcció de pistes forestals i de tota mena en la geografia pirinenca, durant aquests últims anys, ha apropiat considerablement els refugis al món urbà.

Això ha fet que molts d'aquells abrigalls, que havien estat només freqüentats per excursionistes i alpinistes, ara ho són també per un nombre molt important d'altres ciutadans que aprofiten el seu fàcil accés especialment a l'estiu, per a fer-ne el seu lloc d'estada o l'objectiu final de la seva excursió.

Aquesta major afluència d'usuaris, ha coincidit també amb una generalització de la manca de respecte per tot allò que no sigui d'un mateix i molts incontrolats han malmès l'obra i el mobiliari dels refugis i els han embrutat deixant-los en un estat deplorable que decepciona els excursionistes responsables i desacredita l'excursionisme als ulls dels visitants ocasionals i dels veïns d'aquelles valls pirinenques.

Això ha succeït i succeeix fatalment, en aquells refugis que han funcionat i funcionen en règim de «lliures» o «oberts», això vol dir que han donat i donen aixopluc als excursionistes a canvi de res.

En menor grau ha succeït en els refugis guardats, on una persona responsable ha atès els estadants, ha fet menjar en molts casos, i ha vetllat per la utilització respectuosa del refugi. Això a canvi d'unes petites quotes de pernoctació i d'unes tarifes de menjar molt econòmiques, tot i l'encariment que representa transportar els queviures fins allà dalt.

Equivocadament, pensem, s'ha mantingut l'estatu quo, d'unes edificacions de cost elevat i car manteniment i d'unes baixíssimes tarifes de pernoctació en uns casos, i cap compensació en d'altres, i així s'ha anat creant la mentalitat que els refugis no valen gran cosa, que trobar-se un aixopluc en un lloc inhòspit és el més natural del món, i que dormir a cobert a 2.000 metres és

un dret adquirit.

Malgrat els inconvenients exposats, creiem que els refugis al Pirineu continuen tenint raó de ser. A l'estiu perquè són útils als excursionistes, als escolars que hi fan estada i a més a més constitueixen un al·licient per al turisme de la vall que puja fins al refugi de dia i se'n torna cap al poble al vespre.

A l'hivern, perquè la marxa d'aproximació a causa de la neu, torna a ser llarga i l'abrigall és molt ben rebut per la munió d'excursionistes i alpinistes que avui més que mai recorren les muntanyes amb esquís.

Cal, així sí, fer-nos uns nous plantejaments, una nova política de refugis, política que d'un temps ençà el Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpí Català ha començat a portar a la pràctica.

Partim de la base que només si els refugis són guardats podran donar tots els serveis que n'esperem i per als quals han estat construïts: Servei de dormir i menjar adequats. Dormir còmode i net. Menjar abundant i amb prou calories. I per part del guarda tracte agradable. En una paraula, el servei que es busca quan s'ha decidit ni dormir en tenda ni fer bivac a l'alta muntanya.

Un refugi que pot esdevenir escola de civisme i de convivència per a tots.

Respectar el silenci nocturn que permet unes bones hores de repòs imprescindibles per a estar en bona forma l'endemà i així emprendre amb major seguretat la travessia, l'escalada...

Conservar el mobiliari deixant el material (esquís, pells, crampons, piolets, botes, motxilles) en el lloc indicat.

Col·laborar en la neteja del refugi i especialment a recuperar-ne les deixalles i baixar-les individualment fins a la població més propera.

Una xarxa de refugis ben equipats i guardats, situats al llarg del Pirineu, farà possible que el nostre alpinisme esdevingui més seriós i més segur i en condicions de portar endavant els projectes més ambiciosos.

Cal adequar el refugi amb equipament modern pràctic i net i també amb material de primers auxilis.

Cal equipar els refugis amb ràdio-telèfon i tenir una interconnexió amb els altres refugis tan per casos d'emergència com per l'ús del guarda que hi viu constantment.

Cal un subministre periòdic i col·lectiu en helicòpter a tots els refugis que abaratirà els costos del transport.

Aquesta es la transformació que intentem des del Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpí Català.

L'esforç econòmic i sobretot humà que, per a entitats no lucratives com ho és una entitat excursionista representa mantenir aquest servei obert a tothom i millorar-lo constantment, és una activitat cívica que creiem que s'hauria de veure compensada, ajudada i estimulada pels poders públics per tal d'aconseguir entre tots, adequar els refugis d'alta muntanya a les necessitats reals del nostre alpinisme.

EL REFUGI «JOAN VENTOSA I CALVELL»

un nou refugi

Pau Grifol i Ponsati.

«...A dalt de la muntanya hi havia un vell Xalet:...

El primitiu refugi de l'estany Negre de Boí fou cedit al Centre l'any 1954, quan el patrici català Joan Ventosa i Calvell complia els 50 anys de soci en la nostra Entitat.

Es va construir l'any 1942 pel mateix mestre d'obres que va edificar el refugi de l'estany Llong i l'antic refugi Josep M.ª Blanc. A partir del moment que va passar a dependre del Centre se l'identificà com el refugi «JOAN VENTOSA I CALVELL» i, assentat en el privilegiat replà que hi ha a la dreta de l'estany Negre, ha estat testimoni d'emocionants escalades, altes rutes hivernals, campaments internacionals, i tantes i tantes ascensions que, especialment els nostres socis, han fet per les meravelloses muntanyes que l'emmarquen.

Aviat es va veure que feia falta una ampliació per donar cabuda al nombre cada vegada més crescut de muntanyencs que visitaven aquella regió. Tampoc no donava resposta a les necessitats que l'esquí de muntanya reclamava. A més, l'aspra meteorologia dels 2.000 m va castigar seriosament

l'edifici fins a l'extrem de fer-hi perillosa l'estada.

Pensant en el nostre Centenari com Entitat, la Comissió de Refugis que presidia en Josep Aspachs va començar a treballar en projectes que, després de moltes vicissituds i correccions, foren aprovats pels organismes oficials competents.

Això passava el desembre de 1976 amb la confecció definitiva d'uns plànols del nostre arquitecte Eugeni Rossich de l'edifici amb teulada a dos vessants, característica obligatòria que ens imposà la «Comisión Provincial del Patrimonio Histórico-Artístico de la provincia de Lérida». Aquests plànols es referien al cos principal del refugi sense el porxo de davant i la construcció del darrera, que es va planificar el 79.

Per a sostenir econòmicament les obres, l'antiga D.N.D. aprovava una subvenció de 5.225.775 de pessetes, el 15 de març del mateix any.

Amb la vista ja posada en l'inici de les obres, i abans de tot això, el 21 de juliol, es firmava el contracte per a l'enderrocament de l'antic refugi i la construcció del nou entre el nostre president Agustí Bou i el mestre d'obres de Benasc, Àngel Bernat.

A partir d'aquest moment es va arreglar el camí de la Presa de Cavallers i de les Llastres de la Morta que estava molt abandonat. Els mesos d'agost i setembre del 76 van veure com es tirava a terra el refugi vell, es feien els fonaments i s'aixecava un metre de paret del nou edifici. També es va fer una instal·lació definitiva per la portada d'aigües a peu d'obra. L'Àngel Bernat i

l'equip d'homes que treballava amb ell s'instal·laren al refugi de fusta que l'ENHER ens cedí gentilmente. Per cert, que la totalitat de components de la Comissió de Refugis va treballar-hi manualment en la reparació de la teulada, per tal de suprimir-ne les goteres.

Durant l'estiu del 77 la paret va arribar als tres metres i es va fer el paviment de la planta baixa.

El 78 va ser un any de bona collita. Des del juliol fins al setembre s'hi va treballar acompanyats del bon temps. Sostre, cubillat, portes i contravents van ser el fruit del bon mestratge dels que hi feinejaven. Ens va ajudar molt el poder transportar material en helicòpter. Això va permetre que el refugi es pogués tancar i guardar-hi, a dins, la fusta i el ciment necessaris per a començar les obres. al més aviat possible, l'any següent.

Unes estades, durant l'hivern, ens afermaren en una idea que s'havia comentat repetidament: calia que la cuina, sanitaris, habitacle del guarda, refugi hivernal i entrada fossin independents del cos principal. Un nou projecte d'ampliació és acceptat per la Junta Directiva, que abonà fermament el propòsit que el 79 quedés acabat el Xalet.

Convençuts que els recursos financers serien escassos, només amb una planificació adequada i una gran dosi d'aportació humana podríem coronar una obra que durava massa temps. Aquests esperit es va encomanar a la nostra Entitat.

Sense caure en falsos

sentimentalismes, cal fer constar que hem estat testimonis de l'entusiasme que una obra del Centre desperta en els seus associats: des del donatiu que t'emociona, per les circumstàncies de qui el fa, fins als centenars d'hores de peonatge que han aportat una munió de gent de tota edat, passant per les col·laboracions desinteressades de firmes industrials; tot plegat va fer que les obres avancessin ràpidament.

Al revés de l'estiu passat, el del 79 ha estat dominat pel mal temps, que ha complicat enormement el treball a l'alta muntanya. Més d'un cop va comprometre el propòsit d'inaugurar el Ventosa i Calvell. Les nevades del 15 d'agost, de la Mercè i el Pilar, varen crear molts problemes. L'helicòpter en més d'una ocasió va estar parat dies seguits sense poder pujar el material que feia falta a dalt.

Però, ara vist en perspectiva, hi constatem només uns obstacles, en el bon caminar de la nostra Casa, que encara ens esperonaren més.

I així un radiant 3 de novembre de l'any 1979, després de força dies de treballar sense parar per tant dels homes que, pedra a pedra, han bastit aquest abrigall, i el miracle que un grup de socis va fer en la decoració i instal·lació de l'interior, el nostre Centenari Centre va escriure una altra pàgina de la seva història inaugurant el refugi de l'Estany Negre de Boi. El refugi del Centenari.

Va ser una festa. Emotiva, sense protocols, senzilla com són les nostres coses; però plena d'aquest regust a cosa bona, que dóna la satisfacció del treball ben fet.

... A dalt de la muntanya hi ha un nou Xalet!»

fent memòria

Maria Antònia Simó de Jolis.

Han passat força anys, però a la memòria encara són vius i presents els dies i les hores viscudes amb sana i bona harmonia al costat de companys i amics del Centre, que acampàrem a la pleta del Riu Malo l'agost del 1946,

després d'un viatge a peu des de Pont de Suert, car allí començava el camí de muntanya, on ens vingué a cercar la càrrega amb una cavalleria el vell Beneries de Boi.

Recordo amb goig l'ascensió al Besiberri nord, on coincidírem amb altres socis procedents de l'Hospital de Viella. Recentment l'amic Ramon Pujol n'ha fet una remembrança, d'aquella feliç coincidència al cim, en el seu article en aquesta mateixa revista (febrer 1979, pàg. 330). Des d'aquest campament vaig pujar per primera vegada al refugi de l'estany Negre de Boi, en ruta cap a diversos itineraris.

L'any 1952 em trobo acampada de nou a la vall de Boi, sobre l'estany Negre, al planell prop del refugi. De les

tempestes aguantades abans del capvespre en aquest campament, en tinc uns records meravellosos. Primer per la intensitat del bramular dels trons, la llum engegadora dels llamps petant afortunadament dalt dels cims, l'aigua caient impetuosa, la pedregada que ens deixà el camp tot blanc... I després la calma, aquella quietud, que també té el seu dolç brogit.

L'aire és encara més net i pur i, tot seguit, l'anunci del final de la tempesta, amb un magnífic doble arc de Sant Martí.

Malgrat aquestes tardes tempestuoses, he pogut fer bones ascensions als cims que ens envolten, una de les quals la travessa integral a les Agulles de Travessany, que en tinc

un especial record de la nova via al característic Pa de Sucre o pic Rodó de la serra de Tumeneja.

Avui és un dia de gran activitat al nostre campament: en Guilot i la seva muller Teresa van al Besiberri nord, veiem com en Pere Anglada i un nombrós grup pugen pels vessants del Tumeneja superior, l'Agustí porta un grup al cim del Travessany i altres pugen al Montardo.

Junt amb en Josep M.ª Colomer formarem cap de dues cordades; és a dir, en Colomer amb en Jean Garnier, i jo amb Pierre Delpech i Guy Durand, els amics francesos acampats amb nosaltres, amb els quals ja havien fet l'esmentada travessa de les agulles de Travessany.

Ara, el nostre itinerari es dirigeix vers la bretxa Pauss, la qual separa el Pa de Sucre del cim Inferior del Tumeneja, tot enfilant una dreta canal. Abans, però, el nostre company Guy llença una forta interjecció en francès, i davant dels nostre astorament ens comunica que s'ha oblidat d'emportar-se bona part de les nostres provisions per a la jornada. En una demostració de vitalitat juvenil, desfà el camí i ens aconsegueix de nou abans d'iniciar l'escalada.

Abans d'arribar a l'ampla bretxa Pauss, emprenguérem l'escalada directament per una canal a l'esquerra, que mena a la base de l'aresta.

La pujada per la vertical canal es va

complicant, i a en Colomer, que anava a la primera cordada, li cal clavar dues clavilles de seguretat per a superar un extraplom que ens barra el pas. Al meu torn, també necessito l'ajuda del sempre sofert segon de corda per a facilitar-me un pas d'esqueneta i arribar al clau col·locat per en Colomer —un problema ocasionat per la nostra diferència de talla.

Acabada la canal se'ns presenta l'aresta NNE escollida, per fer aquesta nova via que ens portarà directa al cim. És una pared de roca segura i ferma amb les característiques llastres d'aquesta regió.

L'al·licient i l'atractiu d'enfilarse per una aresta de bona roca, amb l'aire, el sol i l'ampli horitzó que ens envolta, fan que gaudim plenament de l'encís de l'escalada, que si bé iniciarem per una canal encaixonada i de falsa aparença de seguretat, ara fruïrem de l'escalada sòlida i aèria fins dalt del cim.

Allí recordarem els germans Harlé i els Estasen, Oliveras i Rovira, que foren els primers escaladors d'aquest bonic cim. Els francesos el 1912 i els catalans el 1927, per l'itinerari dels quals afectuarem el descens, cap a la bretxa que ens separa del cim Superior del Tumeneja (Punta Harlé), la qual cosa indica que havien fet la travessa del Pa de Sucre.

L'onze de febrer de 1955 la Comissió de Refugis de la nostra Entitat donà compte, en un acte al Centre, de les

condicions del nou patrimoni que representava la donació que havia fet del refugi l'il·lustre consoci Joan Ventosa i Calvell, i detallà les millores efectuades per tal de destinar-lo a ús d'excursionistes. La dissertació fou a càrrec d'en Ramon Pujol i les projeccions de transparències en color, obra d'Albert Mosella i d'Albert Oliveras.

Encara el vell refugi, que des de 1954 porta el nom de «Joan Ventosa i Calvell», ens acollí com pogué el 1958, amb ocasió del campament commemoratiu dels 50 anys de la fundació de la Secció d'Esports de Muntanyes, campament que esdevingué Nacional i Internacional sota el patrocini de la F.E.M.

Ell m'ha acollit altres vegades en el curs d'itineraris durant la confecció de la guia «Pallars-Aran», i ara, novembre del 1979, amb la muntanya embolcallada de neu, hem trobo també en aquest lloc.

Ha sorgit un nou i magnífic xalet. S'hi donen els darrers cops de martell i els paletes s'afanyen a posar les darreres lloses de pissarra del teulat mentre l'helicòpter puja els últims materials, a fi de tenir-ho tot enllestit i poder acollir dignament a tots els qui assisteixin a la inauguració oficial del nou xalet «Joan Ventosa i Calvell».

És un moment emotiu, el fet de recordar les velles i estimades parets i sentir alhora l'alegria per la nova obra que ens acull i acollirà a tants de nous i veterans muntanyencs.

el piano de Caldes

Maria Valls i Biosca

M'han encarregat que contés la història d'«El piano de Caldes», sentida comentar casualment en una conversa dels «elefants blancs» del Centre, que els dimarts es reuneixen a la sala que hi ha al costat del C.A.D.E.

El Besiberri Nord (3.014 m) i el Central (3.003 m). (Foto: Josep Casanovas.)

Per manca de costum se'm fa difícil escriure, però ho intentaré.

La construcció d'un refugi és una projecció cap al futur i crec que és un bon moment per a mirar enrera; però aquest girar el cap és per fixar-nos en els començaments de segle i observar la gent que anava al Balneari de Caldes per tal de gaudir de les virtuts de les seves aigües.

Indubtablement els devia sorprendre el fet de trobar-hi un piano. Penseu que l'accés a Caldes es feia per camins de ferradura, ja que no hi havia carretera. I el camí més utilitzat era el que passava pel Port de Rus, situat quasi a 2.000 m d'alçada.

Segons la versió que m'ha contat en Ramon Pujol i Alsina (a ell li ho va explicar el nét del propietari de la casa

del piano) en el transport d'aquest instrument de música, es produeix un cas anecdòtic. Els fets foren:

Decidits a tenir un piano i veient clar que no es podia transportar dalt d'una cavalleria, es llogaren els serveis de vuit homes que es van comprometre, per un preu que ignorem, a portar a pes de braços el piano des de Cabdella (1.200 m) fins al balneari, passant naturalment pel Port de Rus. És a dir, 800 m de desnivell pujant i 500 m més de baixada.

Fins a Cabdella va ésser portat amb camió (cap a l'any 1925) i els vuit esforços camàlics, en diverses jornades de tragí, el pujaren des de Cabdella fins al Port de Rus.

Quan van ser dalt, veient el camí que havien fet i el que encara els faltava,

van deixar estar el piano i van dir que si no els doblaven la paga allí es quedaria el piano.

No sé si el piano es va quedar sol o algú el vigilava, però m'imagino la sorpresa dels viatgers quan, després de la fatigosa pujada, en arribar al cap del port es trobaven amb un piano: allà enmig i emmarcat per la munió de muntanyes dels voltants.¹

Evidentment, les exigències dels vuit homes degueren ser ateses, ja que el piano va arribar al balneari, i les seves notes acompanyaren els dinars i els sopars que es feien després del passeig o de prendre les aigües, cosa que componia una de les imatges «camp» més delicioses.

¹ Jo proposaria de canviar el nom de Port de Rus pel de Port del Piano.

mirall

Antoni Grifol i Farriol

El Centre ha inaugurat un nou refugi. Aquest fet, normal en altres contrades, on els Clubs Alpins compten aquests abrigalls per centenars, a casa és un fet remarcable.

Els que de molts anys toquem la faceta de l'alpinisme hem estat testimonis de les variades i a voltes antagòniques polèmiques que els refugis han despertat. Quasi sempre els judicis ens han arribat ja sentenciats desde fora, de països amb tradició alpinista, i aquí, com si ens fes vergonya tenir opinió pròpia, els hem fet nostres, no caient en el fet que l'afició a la muntanya és molt particular a Catalunya, i encara és més especial la que el nostre Centre ha generat des de que es va fundar.

Aquest mirar i copiar el que feien a fora, sense tenir en compte les característiques nostres, és molt perillós, si més no perquè res no ens garanteix que els models exteriors estiguin en possessió de cap veritat.

Així hem vist, amb l'aplaudiment de molts contemporanis de casa, com els Clubs Alpins s'han convertit en simples Secretaries, que donaven serveis només i deixaven de banda tot allò que fes tuf cultural o científic, per tal que el qui anés a muntanya practiqués l'alpinisme pur.

En aquest procés de simplificació, d'eliminació del que s'ha considerat

accessori i fins folklòric, hem vist com les guies s'han transformat en itineraris condensats i els Clubs en agències de viatges. I l'aficionat normal, el que fa de l'excursionisme (de més o menys grau) un complement de la seva vida professional i familiar no necessita ser de cap entitat, perquè l'assessorament i la informació els troba en les agències professionals, com passa ja en l'esquí de pista.

Quina relació hi té, tot això, amb els refugis?

Sí que n'hi té pel perill que pot representar el fer cas de certes corrents de fora.

Després de molts anys de veure com uns aficionats privilegiats han gaudit del serveis, els bons serveis, que els refugis els donaven i fruit d'unes atencions especials atès que era poca la gent que els freqüentava; quan aquesta afició augmenta, les mateixes persones arriben a la conclusió que els refugis sobren.

Pensem que si no hi hagués refugis, automàticament entraria en funcionament una selectivitat. Sí, això que avui dia ningú no vol: selectivitat del diner i selectivitat de la força!

A les persones econòmicament fortes, no els seria cap problema llogar «porteurs» o el que avui encara és més fàcil: l'helicòpter, a fi d'estalviar-se les llargues marxes d'aproximació, sobretot a l'hivern.

Selectivitat de la força, ja que només un nombre molt reduït de persones, en la plenitud de les seves facultats físiques, podria transportar el pes que significa l'equip tècnic, tenda, queviures, etc., per sojornar alguns dies a l'alta muntanya.

Bé és veritat que la massificació comporta perills. Però aquí sí que la tasca pedagògica que es pot fer des d'un refugi és il·limitada. Tasca pedagògica sobre una joventut, magnífica joventut!, desorientada per les conferències i projeccions d'expedicions en què només aprenen com es va equipat. És normal i corrent veure'ls al Puigmal vestits com per pujar a l'Himalaia. Amb casc a l'Aneto, i amb estreps i claus de glaç al Besiberri. I ningú no els ha ensenyat que el més important és l'home que va sota de

Treballs de construcció del nou refugi.

tantes marques comercials.

Una iniciació a la muntanya, partint d'uns nivells elementals, abonats per una entitat, l'escola o millor l'afició familiar, pot canalitzar l'amor a l'excursionisme que a Catalunya és molt fort. I el Centre, dins el rosari de les

seves múltiples activitats, pot fer una tasca molt positiva ensenyant que l'alpinisme és més que un esport. Que la muntanya no és un gimnàs, sinó una cosa viva i variant on els aspectes estètics sumen tant com les dificultats. I això em fa pensar que els que van

fundar el nostre Centre, i els que després n'han portat el timó, no anaven errats en combinar l'excursionisme amb altres activitats culturals, artístiques i científiques relacionades amb la muntanya... si més no així m'ho sembla a mi.

records

Josep M. Sala i Albareda

És la tardor, dalt del cim del Contraig. Un temps dolç, grossos núvols de temperatura inofensiva. Boirina fina, que posa un tel de llunyania al paisatge.

Hi hem pujat des de l'estany Llebre, per la vall de Serradé. Dalt del cim, repòs i contemplació.

Al lluny, per sobre la comarcada de Culieto i sota l'arrencada de les Agulles de Travessany, s'endevina el nou refugi Ventosa i Calvell. Companys i amics nostres hi estan treballant.

Per la memòria, com un llampec, em passen la tirallonga d'anys que s'han escolat des de la meua primera visita a la regió i el moment actual. I les moltes estades fetes al vell refugi, de les quals, d'una manera especial, recordo aquestes.

1948. Per primera vegada hi arribava amb tres companys, al refugi. Veníem de la vall de St. Nicolau i Boí. Era l'hora foscant. Ens hi rebia el guarda i tres homes malcarats. Un «Deu-vos-guard» amb prou feines remugat i a dormir a la palla.

El Montardo, el Coma-lo-forno i la Punta Alta foren tres dies plens de muntanya i de goig per a nosaltres, novells muntanyencs i de curta experiència.

Els tres homes malcarats desaparegueren i no els veiérem més. Sols canviàrem poques, molt poques, paraules amb el guarda, home sorrut i taciturn.

Deixàrem el refugi, petit en la grandiositat del paisatge, al quart dia, camí del Port de Colomers.

1955. Cremats pel sol, barbuts i exultants de satisfacció, arribàvem al refugi un capvespre del mes d'abril. Haviem estrenat, pocs dies abans a Bielsa, l'alta ruta pirenaica amb esquís.

Al refugi ens esperava en Ramon Escudé, que es hi tenia preparat un sopar de glòria ben regat de vi. Una agradable sorpresa fou el trobar-hi l'Antoni Griful, en Miquel Ros i el

matrimoni Piqué amb la seva filleta. La vetllada transcorregué volant, en amigable conversa. L'endemà, a punta de dia, un dia radiant com tots els d'aquella Setmana Santa de grata memòria, ens acomiadàvem dels companys del C.A.D.E. i d'en Ramon Escudé.

La petita caravana, en Josep M. Colomé, en Josep M. Esteve, en Josep Fruitós, la Montserrat Tosca, la Teresa Farràs, jo i els dos amics que ja no són entre nosaltres, en Carles Balaguer i en Miquel Albó, ens posàvem en marxa cap al Coll de Contraig, per acabar l'etapa a Espot.

Quins temps! Amb un material bastant rudimentari i feixuc ens llençàvem a llargues travessies! Però més mèrit tenien encara els que ens precediren en la conquesta de la muntanya invernal!

La il·lusió i l'afany d'aventura són un mòbil inaturable.

Com a detall curiós, i que ara sembla que torna, és que dúiem un petit forat a les espàtules dels esquís. Per allí passàvem un fort cordill que lligàvem a

la cintura i així, en pujar pendents molt drets, que no permetien l'ús dels esquís, ens estalviàvem de dur-los a l'esquena fent-los seguir com un gosset fidel.

D'aquesta manera guanyàrem el coll de Contraig i en llençar-nos pendent avall, camí de Sant Nicolau, deixàvem darrera nostre la meravellosa regió de l'estany Negre.

1959. El primer Rallye d'esquí d'alta muntanya. Mal temps i anul·lació de l'etapa estany Negre-St. Maurici pel coll de Contraig.

Per primera vegada, un nombrós grup de muntanyencs de diferents entitats es reunien, a l'hivern, a redós del petit i rudimentari refugi. Quin tip de palejar, per tal de deixar neta la porta d'entrada! I després per a buidar bona part del menjador de la neu que s'havia ficat dintre, aprofitant totes les escletxes de les parets.

Però la companyonia feia petita la incomoditat i la freda humitat de l'interior.

En tornar el bon temps, després d'un dia passat a la residència de l'ENHER, a Cavallers, per la vall de Sant Nicolau i

Comoloforno i Besiberris des del cim del Montardo d'Aran. (Foto: Ramon Pujol.)

el portarró d'Espot saltàvem a St. Maurici i acabàvem el rallie a Espot.

1966. Una anada, amb companys de l'a Comissió de Refugis, a pintar portes i finestres. El refugi es feia vell i miràvem de posar-hi pedaços. Entre pintada i pintada, amb en Grifol ens escapàrem i fèiem, amenaçant tempesta, la travessia de les Agulles de Travessany.

Goig de la pedra amiga, que et pela els dits, i de la corda tibant que et lliga a l'amic. Sentir el buit sota els peus, i la paret a fregar del nas en els llargs

rappels.

I al refugi, l'escalf del foc i de la sopa calenta!

1974. Per la Mercè. Temps rúfol, ventós i humit. El vell refugi ha estat aterrat. Sols en queda la petita part que feia funcions de refugi lliure. Unes noves parets comencen a aixecar-se de terra.

El Centre vol celebrar el seu primer centenari. I la Comissió de Refugis rebe l'encàrrec de preparar els plànols d'un nou refugi i encetar el llarg procés

burocràtic per a obtenir una ajuda oficial. I uns homes plens d'il·lusió es posaren a la feina i aquesta fruita.

El vell refugi no podia apedaçar-se més. I com la llavor que mor per donar naixença a una planta forta, així el vell refugi queia perquè se n'alçés un altre en el seu lloc, més gran, més còmode i més en consonància amb els temps actuals.

Sentint xiular el vent, que feia trontollar les tendes, recordava les bones hores passades en el vell i rústic edifici. I no podia deixar de sentir una trista melangia, per totes aquelles coses que ja no tornarien a ser.

Com una boira que es fon, han desaparegut tots aquests records i m'he trobat un altre cop dalt del Contraig, assegut damunt d'un roc i de cara al Besiberri.

Un tro ha rodolat en la llunyania. I nosaltres, sense perdre temps, ens hem ensoat de pressa cap a les fondalades de l'estany Serradé.

Un mes i mig més tard s'inaugurava el nou refugi. Gran, solid i amb comoditats. És l'obra d'un esforç i d'una il·lusió col·lectiva. De l'esforç i de la il·lusió que els muntanyencs posem en les nostres dèries. I també de l'empenta que els nous membres de la Comissió van saber donar a les obres.

Quan baixava de l'acte inaugural, sentia la satisfacció d'una obra del Centre ben feta. Verament el refugi feia goig!

La primera neu brillava als cims i l'airet fi posava un tremolor de fred a les aigües de l'estany Negre.

El refugi Ventosa i Calvell ha estat una tasca col·lectiva. (Foto: Lluís Puntís.)

EL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA - CLUB ALPÍ CATALÀ, expressa l'agraïment per la seva col·laboració a:

Anna Abril	Robert Capella	Jaume Fabrès i Amorós	Salvador Jurado	Joana Rovira
Eulàlia Abril	Marga Cardona	Angels Ferran	Antoni Lafont	Anna Sala
Josep Abril	Rafael Carrió	Joan Filella i Ferrer	Pepita Lafont	Josep M. ^a Sala
Joan M. ^a Acarín	Pep Casanelles	Carme Fox	Iago Llaíró	Maria Sala
Miquel Albert	Josep Casanovas	Edit Garcia	Núria Marchondu	Assumpta Salarich
Manuel Albertos	Alfred Casas	Bernat Garrigós	Albert Mans	Emma Salvador
Lluís Amat Bordas	David Casas	Robert Garrigós	Xavier Mar	Miquel Sánchez
Joan Andreu Valldonera	Joan Casola	Robert Garrigós (fill)	Ruth Martos	J. Santodomingo
Albert Armangué i Sra.	Gabriel de Castejon	Frederic Gauset	Josep M. ^a Masana	Jordi Sanz
Elisabeth Armora	Manuel Castro	Ricard Gay	Horaci Mira	Alfons Segalàs
Guillem Armora	Marian Castro	Romà Giró	Ernest Mullor	M. ^a Antònia Simó
Guillem Armora (fill)	Mercè Castro	Joan Gisbert	Anna Muzard	Jordi Solà
Maria Armora	Carme Cavanaugh	Antoni Grifol	Enric Nosàs	Joan Soto
Pere Armora	Montserrat Celades	Enric Grifol	Lidia Nosàs	Joan de Taüll
Josep Aspachs	Emili Civis	Eulàlia Grifol	Mònica Nosàs	Jaume Tutau
Atalaia de Vilanova	Josep Colomer	Jordi Grifol	Pep O'Callaghan	Emili Ulles
Ramon Badia	Constatí	Marc Grifol	Manuel Pagès	Jordi Valero
Àstrid Ballesta	Clara Corbella	Maties Grifol	Viviana Pedemonte	Maria Valls
Lluís Belvis	Lluís Corbella	Montserrat Grifol	Joan Peradejordi	Andreu P. Vara
Juanjo Benet	Mariona Corbella	Pau Grifol	Josep M. ^a Plans i Gelabert	Josep Velázquez Crespan
Carme Biosca	Marta Corbella	Àngel Guevara	Roser Ponsati	Josep Ventosa Palanca
Conrad Blanch	Xavier Corbella	Jordi Guilleumes	Pilar Postigo	Mònica Verge
Roger Blanch	Marcel·li Curell i Suriol	Albert Gutiérrez	Anton Prat	Montserrat Vila-Abadal
Xavier Blancher	Daniel Domènech	Enric Gutiérrez	Josep Pratginestós	Coloma Vilardell
Jordi Bofill	Josep M. ^a Domènech	Ernest Gutiérrez	Ramon Pujol i Alsina	Lluïsa Vilageliu
Jaume Borrat	Marta Domingo	Gladis Gutiérrez	Lluís Puntís	Jordi Vilanova
Genís Bouquet	Maurici Dueñas i Sucrana	Paco Hernández	Eduard Quadras	Marga Virós
Josep Lluís Camacho	Josep Enrich	Inma i Josep	Francesc Quadras	Joan Viudez
Josep Camp	Xavier Enseñat	Carme Janer	Silvia Quadras	Aportacions Francescos
Carme Capdevila	Jordi Fàbregas	Agustí Jolis	Xavier Ribó	Grup Juvenil Teatre
Trini Capmany	Marta Fàbregas	Ricard Julià	Eugení Rosich	Est. Termal Caldes de Boí

APPENZELLERLAND I L'ALPSTEIN

Ramon Pujol i Alsina

Ve't aquí un cantó de Suïssa del qual no s'ha parlat gaire, i que per la seva bellesa i singularitat crec que val la pena de fer-ne conèixer algunes de ses seves principals característiques —especialment les relatives a la seva bellesa paisatgística, l'hàbitat, art popular, costums— per acabar finalment el treball amb la descripció de dos bells itineraris de muntanya a aquest extraordinari massís de l'Alpstein: això és, la pujada al seu cim culminant, el Sântis (2.501 m), i el recorregut del que és anomenat «Camí dels geòlegs», ambdues excursions d'una bellesa excepcional. Per a donar-vos una imatge gràfica de la situació del cantó d'Appenzell, que es troba situat dins del cantó de Saint Gall, imagineu-vos aquest darrer cantó com un ou, el rovell del qual és l'Appenzell. Aquest petit bell país té una extensió aproximada d'uns 420 Km² i el nombre total de habitants sobrepasa una mica la xifra dels 60.000. El 1597, amb la Reforma, el cantó va dividir-se en dos subcantons: l'interior (Inner-rhodes), amb capitalitat a Appenzell, i l'exterior (Ausser-rhodes), amb capitalitat a Herisau. La població del subcantó interior és d'uns 13.500 habitants, gairebé tots de religió catòlica. La població del subcantó exterior és d'uns 46.700 h. amb majoria absoluta de religió protestant. La llengua de tots és el «schwitzerdutsch», un dialecte de l'alemany.

Tot el país és acollidor, amb els seus prats verds arreu, i les boscúries d'avets coronant sempre les carenes d'uns

turons i d'unes valls idil·liques que es despengen del gran massís de l'Alpstein, gegant calcari que s'albira des de tot arreu. És a l'extrem més oriental de Suïssa, i és com una mena de comiat dels grans gegants alpins, als peus del llac de Constança, i del vell Rin. El massís és allargassat, i la seva geomorfologia és repartida en la direcció SO al NE. La capçalera són els cims Altmann (2.434 m) i el Sântis (2.501), d'on es desprenen una colla de serrats molt particulars i de relleus molt espectaculars, que al seu temps originen tota una colla de valls enfondides, on s'estotgen els tres estanys del massís: el Fälensee, el Sämtimersee i el Seealpsee. Als fondals de les valls hi ha bones boscúries de pins i d'avets, i hi és molt rica la riquesa en pasturatges. La flora hi és abundosa i variada, i la fauna que fa prop de cinquanta anys havia desaparegut, s'ha refet gràcies a unes colonitzacions que es portaren a cap fa una vintena d'anys, i que han donat bon resultat. Avui és relativament fàcil el trobar-se amb una ramada de cabres salvatges (steinbock) o bé d'isards, és clar que això no passa en els camins que són excessivament freqüentats.

Per tal de recolzar una mica la meua opinió, quant a la bellesa del massís, em permeto transcriure el que diu Walter Schmid, en el seu llibre «Cinquante étés dans la montagne», parlant de l'Alpstein. El gran muntanyenc reproduïx també al seu torn una frase dita pel Professor Albert

Heim, eminent geòleg i muntanyenc mort no fa gaires anys: «Abstracció feta de les geleres, el massís del Sântis no té parió damunt la terra», i segueix llavors Walter Schmid: «L'afalagadora apreciació del savi de Zurich, sembla anar d'acord amb el punt de vista que els interessats, en cantar-ne les exel·lències, tenien sobre la gènesi de la muntanya: Quan el Bon Déu, enllestida ja Suïssa, la volgué contemplar encara una vegada més, per a coronar l'obra feta, va fer-hi l'afegitó del bell país d'Appenzell».

Encara un altre testimoni, el d'Herbert Maeder, que en el seu llibre «L'attrait de la montagne», diu al peu d'una bellíssima fotografia de la Lisengrat (punt d'unió entre l'Altmann i el Sântis). «El Sântis és el cim més elevat del seu massís homònim, i el més al nord dels cims suïssos dels Alps. Amb, una altura de 2.504 m voreja la zona de les neus eternes. Segons el geòleg Albert Heim, que ha viatjat molt, el Sântis és un dels més bells massissos del món. És extraordinari per la vista panoràmica. De l'aresta que l'uneix amb l'Altmann hom veu cap al S les set cimes de la Churfistern i els principals cims dels cantons de St. Gall i de Glarus.»

Retornem ara a la visió general del país. El cantó d'Appenzell, per la seva part NE, i en alçades compreses entre els 800 i els 1.250 m, es pot dir que hi té situades les principals viles del cantó, repartides als límits del cantó veí de St. Gall, de cara al llac de Constança (Bodensee), o bé ben a la vora de la vall del Rin. A part la capital, Appenzell, cal visitar les altres viles com són Herisau, Gais, Trogen, Heiden (balconada magnífica damunt del Bodensee), Teufen, Altstätten, Weissbad, Schwende, Wasserauen, Brülisau, totes viles deliciosament distribuïdes, amb construccions molt particulars del cantó. Fora de les poblacions sovintegen molt les granjes o masies, i també a dalt, a muntanya, les bordes i cabanes hi són abundants. Les petites viles s'arreceren gairebé totes al voltant

L'Altmann (2.436 m), el Rosteinpass (2.120 m) i la Lisergratt des del cim del Sântis (2.504 m).
(Foto: Ramon Pujol.)

de l'església, amb un campanar ben alt (és evident que no hi manca el rellotge!), coronat per una agulla fina i allargassada com si volgués abastar el cel. Ni un sol poble o poblet deixa de tenir les seves boniques fonts públiques ben ornamentades de flors. És un país fet a la mesura humana, i hom s'adona que la gent hi viu tranqui-la i satisfeta. El riu Sitter, i l'Urnäsch, el seu afluent, proporcionen bon gaudir als ciutadans d'aquest racó privilegiat, amb arbredes per a passar-hi hores de repòs, i bones truites a la correntia de les aigües per als que vulgui pescar-hi.

La vila d'Appenzell es troba en una situació privilegiada damunt del riu Sitter i davall de les complicades i petites valls i carenes que es despengen del massís del Sântis.

Les comunicacions en tot el cantó són ateses pels trens cantonals, i a les poblacions on el tren no hi passa, hi ha el servei dels cotxes correu. Ni una sola població, per petita que sigui, resta sense comunicació. Hi ha també quatre telefèrics en servei. El més important, i el que fa més anys que funciona, és el que des de Schwägalp puja al cim del Sântis, superant un desnivell de 1.152 m amb una mica més de set minuts. Es fa la pujada per la cara N de la muntanya, i és força emocionant, especialment a l'hivern. Els altres tres telefèrics són també interessants, perquè ofereixen belles panoràmiques, i al mateix temps són bons punts de partida per a recórrer el massís. De Brülisau, hi ha el que puja al Hoher Kasten. Gran visió sobre tot el país.

damunt el llac de Contança (Bodensee), la vall del Rin i els cims reptadors i magnífics de l'Altmann i el Sântis, i al lluny els Alps austríacs, i més ençà els dels cantons dels Grishuns i Glarus. De Wasserauen surt el telefèric que us puja a Ebenalp. És també un bell mirador, cap al Sântis, i al Seealpsee que és just dessota. Des d'Ebenalp hi ha un bon itinerari per a pujar al Sântis, tot passant pel Schäfler, carena que mena a la petita gelera anomenada «Blau schnee», per assolir poc després el cim del Sântis. El quart telefèric es troba a Jakobsbad, i s'enfila al Kronberg, una de les tantes carenades que es desprenen del Sântis. Tots aquests telefèrics treballen fort a l'estiu, però també molt a l'hivern, ja que arreu hi ha bones pistes d'esquí.

Pot dir-se que en els «Inner-Rhodes» hi ha concentrades les activitats de tipus rural: això és, la cria de bestiar, la industrialització dels derivats de la llet, especialment amb fàbriques de molt bon formatge. Com en els nostres pobles del Pirineu, a l'Appenzell la pujada del bestiar a l'alpatge, per a la pastura d'estiu, és una gran festa, i els pastors van habilitats amb el seu típic vestit, i orgullosos passegen les monumentals barrombes, que penjaran després al coll de les vaques davanteres. En les bordes i cabanes dels alts pasturatges, també els pastors s'entretenen en la fabricació de formatge, i en treballs d'artesanía en fusta. Les dates per aviar cap a muntanya el bestiar de peu rodó i de peu forcat coincideixen gairebé amb les

nostres: pujada a muntanya per Sant Joan (juny) i davallada per Sant Miquel (setembre).

En els «Ausser-Rhodes» és on hi ha establertes gairebé totes les indústries de filatures, teixits, acabats, estampació i brodats mecànics. Els dos sub-cantons tenen una economia molt equilibrada, i això fa que la gent se senti feliç i amb joia de viure. Gràcies a uns bons amics de St. Gall, em fou possible visitar una «Heidenhaus» (masia de muntanya) de construcció recent. Hi ha el gran estable per a les vaques (36 vaques establulades), les quals són munyides automàticament, i la llet, per mitjà d'unes canonades especials, va a parar a un dipòsit general, on també automàticament van omplint-se els grans pots de llet. Les evacuacions de les vaques, sòlides i líquides, van a parar a uns canals especials, i per l'actuació d'un xuclador tot va a un gran dipòsit que hi ha al defora de l'estable. Aquesta confitura poc olorosa serveix d'abonament als prats de pastura, on hi és escampada per mitjà d'uns carros dotats d'unes mànegues especials. Aquesta nova «Heidenhaus», seguint però l'estil de les velles masies de muntanya del país (és a dir, que res no fa mal d'ulls i tot s'encaixa perfectament amb el paisatge que ens volta) és construïda per un organisme estatal amb derivacions a tots els cantons de la Suïssa federal, i es fan en llocs on és necessari fer nous assentaments, especialment en els més degradats de la muntanya, ja que el trist fenomen de l'abandó de les zones d'alta muntanya es produeix arreu de les zones alpines de Suïssa, de França, d'Itàlia, exactament com passa al nostre Pirineu. Amb aquestes noves granjes, es busca la possibilitat d'assentar damunt del país la gent jove, i no cal dir que tant el cos destinat a l'estable com la part destinada a vivenda estan dotats de tots els mitjans moderns de vida: aigua corrent, electricitat, telèfon i carretera de muntanya, que per una banda els uneix amb Teufen i, per l'altra, amb St. Gall. La situació d'aquesta que jo vaig visitar és ideal. Dalt d'un carener amb prades de dall a llevant i a ponent, i boscuries d'avets a tramuntana i migjorn. Aquest aspecte de masies o granges solitàries, o al menys a bona distància les unes de les altres, és un fet que es repeteix arreu del país, sempre amb les prades verdes suaus i avellutades, amb l'ornament dels boscos frondosos, ja sigui als careners, ja sigui als fondals, d'on us arriba sempre el cant de l'aigua o el «jodler» (una mena de cant amb modulacions molt agudes, per al qual els naturals del país tenen una gran facilitat) d'algun jove pagès alegre.

MÚSICA POPULAR: De sempre, la

gent d'Appenzell és coneguda pel seu amor al cant i a la dansa. Són normalment gent elegre i ben disposada tant per a cantar cançons (no hi ha parròquia que no tingui la seva coral) com per a organitzar una ballaruga, a la qual són força afeccionats. Els músics que constitueixen el conjunt típic són habitualment dos violins, un violoncel, un contrabaix i un «Hackbrett». Alguna vegada la colla s'amplia amb una viola o bé un altre violí.

Potser caldrà explicar una mica què és un «Hackbrett». És un instrument fet de fusta, de forma trapezoïdal, amb una caixa de ressonància amb dos forats tallats més o menys artísticament. A l'instrument hi ha subjectades de 110 a 130 cordes metàl·liques (resultat d'una aleació de coure i llautó). A una banda de l'instrument hi ha les clavilles per a subjectar les cordes, i a l'altra hi ha les clavilles tensores o d'afinació de l'instrument. Aproximadament al mig hi ha el pont, amb els diversos forats per on passen les cordes. Aquest pont és possible fer-lo lliscar a dreta o esquerra,

típics d'Appenzell són els xotis, masurca, polca i especialment el vals.

LA «LANDSGEMEINDE» (Unió de Municipis rurals): Aquest sí que és un dels actes més democràtics i de més tradició en el país. Aquesta reunió de tots els ciutadans del cantó amb dret a vot té lloc un sol cop a l'any, tant als «Rhodes» interiors com als exteriors. En el primer cas té lloc sempre el darrer diumenge d'abril, i els 2.000 ciutadans (sobre 3.700) amb dret a vot es reuneixen prop del til·ler centenari d'Appenzell, la capital dels «Rhodes» interiors. Un detall important: els suïssos que no porten almenys vint anys de residència a l'Appenzell, no poden prendre part a la Landsgemeinde. Quina llàstima que a Catalunya no ens sigui possible fer el mateix, en les votacions que ens afecten de manera directíssima als catalans, i a ningú més que als catalans!

Reunit el Gran Consell Cantonal, aquest estableix l'ordre del dia i sotmet al poble reunit totes les proposicions que de justícia, ajustaments financers,

constitucional, noves lleis, donar suport a iniciatives, resoldre acords de tipus financer i fer la designació dels membres que han de formar part del Consell d'Estat. Qualsevol dels ciutadans amb dret a vot pot prendre la paraula i presentar mocions favorables o oposades a les diverses propostes que faci el Consell General.

En els «Rhodes» exteriors, la Landsgemeinde té lloc igualment un sol cop a l'any i també el darrer diumenge d'abril. Els anys parells se celebra a Trogen, i els anys senars a Hundwil. Les cerimònies i votacions es fan exactament com a Appenzell.

A la casa de la vila de Trogen, un magnífic edifici de mitjan segle XVIII, entre moltes altres ornamentacions molt boniques d'estil rococó, a la volta de l'escala principal, hom pot veure-hi un graciós baix-relleu del 1780, que reproduïx l'escena d'una Landsgemeinde a la plaça de la vila de Trogen.

ARQUITECTURA: Vistos una mica de pressa, el conjunt de les cases de les viles i del seu contorn rural, arreu de Suïssa, fan l'efecte d'una gran similitud, però sols cal parar-se en algunes de les poblacions dels diversos cantons per a adonar-se de les grans diferències que hi ha en la concepció i construcció dels Grischuns amb les del Valais, o bé de l'Oberland Bernès amb les de St. Gall i Appenzell. En aquest darrer cantó, que és el motiu del meu treball, les edificacions són molt característiques. En les cases foravila, o sigui les construccions de tipus rural, hi ha les cases de pagès o granjes, d'un sol cos o de dos cossos. Les teulades són sempre a dos vessants, com la majoria de les nostres masies de muntanya. Del cos general de la construcció pot dir-se que prop de dos terços és destinat als estables del bestiar, pallissa i magatzem, i la part restant (generalment mirant a migdia) és la reservada a la vivenda. Amb aquestes característiques, que ells anomenen «Heidenhaus», poden trobar-se encara exemplars construïts a la darreria del segle XVI. Cal parlar també de les «Weberhaus» (casa del teixidor), escampades arreu del país, i que gairebé totes són de finals del segle XVII, cases normals, amb teulada a dos vessants, amb tot el cos principal per a vivenda i un cos suplementari adossat, on el teixidor tenia el seu teler de mà i els materials adients. Aquest senzills artesans (encara n'hi ha algun que aguanta) foren els originaris de l'avui important indústria de teixits i brodats del cantó. Les cases de dins de les viles són molt boniques i variades, segons siguin de propietat particular o bé cases per a llogar. A Gais especialment, les cases tenen molta categoria i bellesa.

Gais: Les cases de la Dorfplatz, les més representatives de l'arquitectura del país. (Foto: R. Pujol.)

segons convingui a l'instrumentista obtenir sons aguts o sons greus. El «Hackbrett» té la doble missió de seguir la melodia del primer violí (generalment a una octava més alta), i d'acompanyament, portant el ritme, als seus companys de conjunt. L'instrument cal tocar-lo amb el parell de «Ruten», una mena de martellets de fusta, o sigui que la tècnica d'execució és molt semblant a la del xilofon. Si es vol executar suaument o piano, només cal embolicar amb fils o una plaqueta de suro als martellets. La música que més popularment executen els conjunts

construcció d'obres, etc., calguin per a la bona marxa del cantó. El poble té el dret a acceptar o a rebutjar per aclamació les propostes que li són fetes. Les votacions es fan a mà alçada. Quan en alguna proposició l'alçada de mans no es veu prou majoritària, es compten els individus que han alçat la mà i els que no. Es desconeixen o es refusen totalment les urnes per a emetre el vot, ells volen conservar la seva manera de fer, vella de més de cinc-cents anys. La «Landsgemeinde» constitueix la més alta autoritat legislativa, i pot, si vol, fer les revisions que calguin de tipus

La majoria són de mitjan segle XVIII o de la seva darrereria. Les més notables són les de la «Dorfplatz», i del nucli al voltant de l'església parroquial. Podreu apreciar-ho en la fotografia adjunta. Casa per casa, fora dels fonaments, la construcció és tota de fusta. Cal veure'n els interiors per a adornar-se de la sensació d'intimitat, noblesa i confort que dona la fusta ben treballada.

remarcables les obres de Lämmli (1809-1865), de Haim (1830-1890) i de Heuscher (1891). Dels pintors actuals, els més notables són Albert Manser, i S. Kuratli. Comparant la manera de fer dels pintors del segle passat amb els actuals, tot i que la cosa naïf continua aflorant pertot, tal vegada la tècnica és més depurada i el dibuix i la perspectiva més rigorosos. Quant al color, tots

bonics de plantes medicinals. És una casa magnífica. Us en mostro un dibuix. Amb una mica d'imaginació hi podeu posar el color.

Esperem que els «Bauernmalerei» actuals tinguin els seus seguidors, tal com els han tingut els del segle passat, i que aquest art tan particular, i tan sortit de l'entranya del país, perduri amb la gràcia i la frescor que ha tingut

Bauernmalerei.

Exteriorment, el grup de cases de la «Dorfplatz» de Gais, us atrau per la gràcia barroca del seu coronament i les seves barbacanes tan estilitzades, ultra el bon gust amb què són distribuïts els espais per a les finestres. Hi ha també força bells exemplars de cases a Herisau, Trogen, Altstätten i al propi Appenzell; és a dir, arreu de les viles del cantó.

Per als afeccionats a l'arquitectura, em penso que una passejada sense presses per les viles del cantó d'Appenzell pot satisfer-los la curiositat i fer-hi bones troballes.

ELS «BAUERNMALEREI» (els pintors pagesos): Pot dir-se que aquesta molt especial escola de pintura popular és una mica anterior a l'art naïf que al darrer terç del segle passat va ser iniciat a París per Rousseau, i seguit per altres artistes, no sols francesos, sinó d'arreu del món. Als pintors d'Appenzell, jo els trobo una gràcia extraordinària, pel color, pel dibuix i per la força descriptiva de com ells veuen el seu propi país. Són

refleixen ben fidelment el que és el bell país d'Appenzell. És llàstima que en la reproducció que us donem en blanc i negre, el que és més singular no pugui apreciar-se. Cal remarcar la fidelitat amb què tots els pintors reproduïxen la gent, les cases, les cabanes, el bestiar, els prats, els arbres, tot amb un detall minuciós, preciosista, molt especialment en les obres de la pintora S. Kuratli, la més novella.

És força corrent al país d'Appenzell veure en alguna de les masies isolades algunes de les seves finestres tancades, i en els seus porticons veure-hi pintada la figura d'un home o d'una dona, talment com si estessin mirant al defora de la finestra. Jo ho trobo d'una gran ingenuïtat, i és un altre aspecte dels «Bauernmalerei». També hi ha molta afició a pintar les façanes de les cases, les quals ja de si són prou boniques i originals, però encara us atrauen més si l'ornamentació pictòrica és ben reexida. Per exemple la farmàcia d'Appenzell, tota ella decorada amb uns plafons molt

fins ara.

EXCURSIÓ AL SÄNTIS: Això passava el juliol de 1972. Ja feia quatre dies que la meua muller i jo, junt amb el matrimoni Gabarró, rondàvem pel bell país d'Appenzell, però arran d'una pluja tossuda a no abandonar-nos, no poguerem fer altra cosa que curtes passejades als bonics llacs de Seealpsee, al Säntimersee i Fälensee. Un paisatge, per bell que sigui, si sempre la pluja i les borrades se't converteixen en companys inseparables, s'arriba a l'avorriment i a l'esgotament de la paciència, però sempre hi ha una compensació per als qui no la perden del tot. S'aixecà un 14 de juliol magnífic, brillant, sense un núvol. El meu bon amic Pere Gabarró i jo, ja estem a punt i frisosos davant de la porta del nostre hotel a Weissbad, esperant l'arribada del nostre estimat amic Max Höhener, de Gais, que tindrà la bona fe d'acompanyar-nos a en Gabarró i a mi al cim del Säntis. Les nostres mullers aprofitaran la diada per

a anar a Brülisau i pujar i baixar del Hoher Kasten, amb el telefèric.

No són encara les sis del matí que ja tenim davant nostre en Max. Ens enfilem al seu cotxe, i fem un recorregut uns quilòmetres enllà, fins a Wasserauen. La carretera segueix més o menys el curs del Sitter, aquí tot just un riuert incipient. Passem per davant de Schwende, amb el seu campanar blanquíssim cofat per la ceba de coure, que el sol matiner fa relluir intensament. Tots tres estem molt contents, pel dia tan bo que ens fa. Deixem ben aparcat el cotxe d'en Max, motxilles a l'esquena, i cap amunt s'ha dit. Seguim el curs del riuert, i molt aviat deixem a la nostra dreta l'amplíssim camí que puja al Seealpsee, per enfilar-nos per la nostra esquerra per un bon corriol (Chatzsteig) que va enlairant-se ràpidament fins a situar-nos a una mena d'altiplans verds, deliciosos, sembrats de bordes i de cabanes. El lloc és francament meravellós, pel bosc, pel glevatge, per les flors i la vista formidable que se'ns va presentant. El camí estretet i ben fressat, passa a mig aire de les cingleres de les Schrennen Gloggeren. Dominem ara totalment la vall del Seealpsee. El llac, es, en aquest moment, un mirall fidel de totes les muntanyes que l'envolten. Com que el massís del Sántis és calcarí, aquest matí tot brilla sota el cel blau i el sol, i les ombres fan tota una gamma de colors damunt les roques de l'Ebenalp, del Schäfler i del Sántis, que del blau feridor, passant per ocres i rosats, ens porten fins al més pur dels malves. Això és muntanya i això sí que és fruit!

Una altra bella sorpresa quan arriben a Widderalp: se'ns apareix grandíols, formidable l'Altmann (2.436 m) i segon en alçada del massís. Quin moment de llum més diàfana!

Des d'ací impressiona també el Rossmad, que el tenim al davant, amb el seu relleu turmentat pels plegaments, i la seva gran falla central. És un bell espectacle! Davallem lleugerament i som ja al conjunt de la capella, cabanes i petit hostal de Meglisalp. És un planell no gaire gran, però molt acollidor. No sé perquè m'ha fet pensar en Núria, però amb les muntanyes més apropades. Aquesta reclosa valleta resta situada entremig del Rossmad, i del Hundstein. Surt algun nuvolet i petits esquinalls de boira s'arrapen ja a la cresta de l'Altmann. Hem fet una petira parada per esmorzar. Ara ens cal pujar al Rosteinpass, uns 600 m de desnivell des de Meglisalp. Decididament sembla que el temps vulgui jugar-nos una mala passada: la boira ja ens embolcalla, i els horitzons són limitadíssims. A poc a poc anem pujant sempre ben arrezerats a la dreta de la canal que baixa de

Rosteinpass, ara curulla de neu, gairebé fins al mateix fons de Meglisalp. El camí que fem és molt pedregós i entretingut, però queda compensat pels milers de flors de tots els colors, que fan que malgrat la nuvolada, el nostre optimisme no minvi. Al Rosteinpass, hi ha un bon refugi, on ens aturem també una estona. Quan tornem al defora fa una bona fresca, la boira se'ns enganxa com un mantell que o te'n pots desfer i la seva fredor se't va ficant endins. Des de Wasserauen ja hem pujat més de 1.200 m i ara per assolir el Sántis ens queden per pujar, escassament, 400 m més, bonics a tot ser, perquè ho fem per la Lisengrat, una cresta divertidíssima, fantàstica i emocionant, precisament per les grans sorpreses que ens dona la boira, la qual com un company més va pujant amb nosaltres, i per les esfilegassades que la ventada de tant en tant produeix, ens és possible contemplar com visions fugisseres agulles, parets o canals. Cal dir, però, que per tots els llocs on pot haver-hi dificultats o perill evidents, hi ha col·locats, ben adossats a la roca, uns passamans o bé uns bons cables d'acer. Això, naturalment, us proporciona una seguretat extraordinària, ja que hi ha alguns llocs on sense aquestes ajudes artificials la cosa es faria un xic difícil. Puc dir que per a mi la Lisengrat fou el tros millor de l'excursió, ja que la cosa més divertida a muntanya és fer via per una cresta, jugant amb el sol i la boira, i amb l'aparició i desaparició rapidíssima d'agulles i timbes.

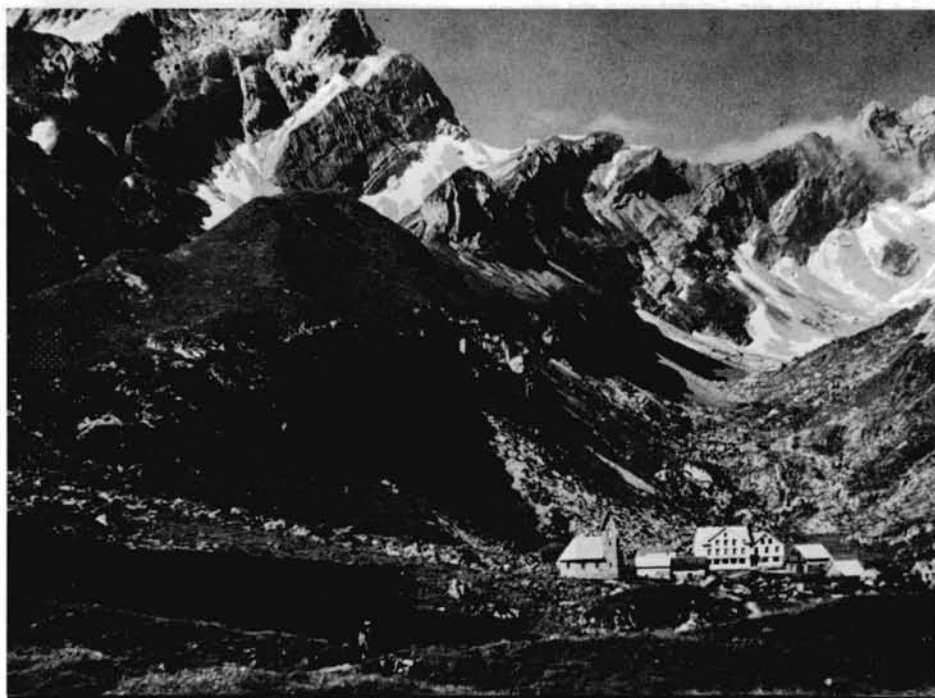
Ja en la part superior de la Lisengrat, hem travessat la gelera del Sántis, la «gross schnee», i pujem al cim just

damunt l'altra gelera anomenada «blau schnee». Si algun dia algú dels que em llegeix es decideix a visitar el bell cim del Sántis, li aconsello que ho faci per la Lisengrat. És una cresta que des del seu inici, poc després del Rosteinpass, fins al cim del propi Sántis, no decau mai, amb passos molt variats, pujades i davallades, canvis de vessant, que fan que les sorpreses i canvis de visió siguin constants. No us perdeu aquesta cresta!

Dalt del Sántis, i prop de l'estació del telefèric, hi ha un bon hotel-restaurant, on dinàrem ben satisfets els tres expedicionaris. També en aquest cim hi ha instal·lat un bon observatori, i una estació meteorològica, tot pulcre, ben fet i ben disposat. Ací, al cim, hem acabat l'excursió, atès que ni en Gabarró ni jo tenim prou joventut per a la davallada a peu. Baixem, doncs, amb el telefèric cap a Schwägalp. En Gabarró i jo necessitàrem cinc hores i mitja per a fer els quasi 1.700 m de desnivell (Wasserauen 868 m-Sántis 2.504 m), i cal que regraciem ben sincerament al nostre bon amic Max, per la paciència tinguda amb nosaltres. Fou una llàstima, sobretot per a en Gabarró, que la boira no ens deixés contemplar el dilatat i meravellós panorama que es veu des del cim. Jo ja hi havia estat altres vegades, a l'estiu i a l'hivern, però sempre havia pujat i baixat amb el telefèric. Aquesta vegada, però, fou la meva primera al Sántis tal com Déu mana: a peu!

En un bon dia, des del cim del Sántis es veu com un pessebret tot el país d'Appenzell, i el laberint de crestes, agulles, valls i els petits llacs d'aquest

Meglisalp. Bon lloc de refugi en una bella clotada. Punt de partida per les ascensions a l'Altmann (2.436 m) i al Sántis (2.504 m). (Foto: R. Pujol.)

massís, d'un relleu tan turmentat, especialment l'Altmann, que se'ns presenta com un castell inexpugnable damunt del Rosteinpass. Cap al NE veiem el llac de Contança (Bodensee) i els Alps del Vorarlberg. Mirant al migdia, dominem el país de Toggenburg amb la serralada de la Churfristen (talment una serra ben dentada) i, perdent-se en l'horitzó, les crestes nevades dels Alps de Glarus i dels Grischuns. És un mirador extraordinari.

EL «GEOLOGEWEG» (camí dels geòlegs): Aquesta bella excursió fou feta el dia 18 de juliol d'aquest any 1979. Portàvem ja tres dies seguits de pluja. Tan bonica que és tota la rogalia de Gais, i ni al Gäbris poguérem pujar, no passàrem de la Sommersberg. Quins pasturatges i quins boscos més bonics, i les masies escampades per dalt de la muntanya, que us quedariu a fer-hi estada per la sva situació excepcional. Sols té un defecte aquest racó únic de Suïssa: la gran afició que la pluja hi té! Bé, torna a ser el nostre bon amic Max Höhener qui, com l'altra vegada, és el nostre guia i company.

A les sis del matí trec el nas per la finestra, i el dia és fantàstic. Cel i horitzons ben nets, i fa fresqueta, bon senyal! A les set ja tenim en Max a baix, que ve a buscar-nos, la meua muller i jo. Fem camí cap a Brülisau. Que bonic tot! Quins prats més verds, quines boscúries més frondoses, quantes flors! Francament meravellós! A Brülisau ens enfilem al telefèric del Hoher-Kasten (1.795 m), amb força animació ja de bon matí. La gent, amb el dia excepcional que fa i després de tants dies de pluja, s'ha mobilitzat, i em

penso que veurem el nostre itinerari força concorregut.

És ben cert que els suïssos estimem la muntanya, i que quan fa un dia bo, no se'l deixen pas perdre. Esmorzem al restaurant que hi ha dalt de l'estació del telefèric del Hoher Kasten. Des d'aquest cim la vista cap a la vall del Rin (uns 1.500 m sota nostre), amb el fons dels Alps austríacs, el petit Lichenstein, i els cims dels Alps de Glarus, és inoblidable. Tenim a llevant el cim del Kamor, i al fons l'olla verda d'aquesta terra tan bonica d'Appenzell. Gais es veu ben destacat, arrecera davall del seu cim, el Gäbris. Cap a migdia i a ponent la vista dels Stauberens, la Kreuzberg, l'Altmann, el Hundstein i el Sântis, és impressionant. Val la pena de pujar al Hoher Kasten, i molt més si es té la sort d'arreglar un dia meravellós com el que avui tenim.

Fem camí cap al nostre objectiu: fer el que hom anomena el camí dels geòlegs. Hom l'anomena així perquè l'eminent professor Dr. Hans Heierli, ha fet col·locar de tant en tant uns plafons d'alumini (molt sòlids, però) on hi ha gravats els dibuixos i les explicacions relatives a la morfologia, plegaments i relleu del que es pot anar observant al llarg del camí. N'hi deu haver com una dotzena, d'aquests plafons, col·locats tan estratègicament que no fan cap mena d'engúnia en el si del paisatge. És una obra meritíssima. El text dels plafons és escrit en llengua alemanya, la del cantó. En les il·lustracions que acompanyen a aquesta ressenya, podreu veure-hi un dels plafons reproduït.

És un camí ideal per a adonar-se del complicat que és, torturat diria jo, el

sistema geològic del massís del Sântis, calcari, amb un seguit de carenes mig altiplà mit cinglera, altres carenes totalment herbades, i surtint arreu agulles i cims cantelluts i de parets força impressionants.

Davallem del Hohen Kasten pel cantó de la vall del Rin, però al cap de poca estona de baixar fem una tombada cap al N, fins a situar-nos al collet punt d'unió entre el Kamor i el Hoher Kasten. D'aquest pas, s'en diu el Kastensattel. És, doncs, a partir d'aquest collet, que comença el camí dels geòlegs. És un camí agradable, variat, uns cops per entremig del bosc, a mig aire de la serra, puja de tant en tant a la carena, i llavors la vista a ambdós vessants és magnífica. Tenim sota nostre, a la dreta el Sämtimersee, una taca blava, rodejada de prats verds lluent i de l'avetosa al seu extrem N. Per la transparència de l'aigua, i per la seva immobilitat, podem veure al seu mig una ratlla tortuosa i més aprofundida: el riu que neix. És curiós, l'estany no té boquera, i aquest riu (que anirà a engruixir el Sitter) no es torna a veure fins al menys mitja hora enllà de l'estany, tot baixant cap a Brülisau. No ens cansem de saludar la gran quantitat de ciutadans suïssos que avui, com nosaltres, s'ha llençat a fe aquest camí. Els «Guten tag», i els «Grët Sie», sonen constantment. Anem més o menys carenejant fins a Stauberens, amb un bon refugi ben situat a la mateixa carena. Seguim amb el fons del Rin a la nostra esquerra, a la dreta tenim enfront el Marwies i, sobresortint molt més enllà, l'Ebenalp. L'esquenassa de l'Alpsiegel domina la vall del Sämtimersee. Sense parar-nos al refugi de Stauberens, seguim la nostra ruta cap a la Saxer Lücke i Bollenwies. No ens hem oblidat mai de contemplar els interessants plafons fets instal·lar pel benèmerit geòleg Dr. Hans Heierli. El tros que ara fem de camí és interessantíssim per la vista constant cap als cims culminants del massís: l'Altmann (2.436 m) i el Sântis (2.504 m), però l'Oh! admiratiu, el pinyol, és agulles de la Kreuzberg. És un espectacle autèntic d'alta muntanya. La davallada cap a la Saxer Lücke des de la carena de la Furglenn, per un camí molt pedregós i dreturer, no és gaire recomanable per a gent amb masses anys. És una baixada dura i molt directa al punt estratègic de la Saxer Lücke, sota mateix del grup imposant de les agulles de la Kreuzberg. L'ambient d'alta muntanya us deixa embadalit, i no parariu de contemplar l'esveltesa de les agulles i les seves canals reptadores. Distingim un grupet d'escaladors a les agulles 1 i 3. El conjunt d'agulles de la Kreuzberg (vuit en total) és l'escola ideal dels escaladors de la Suïssa oriental. Dissortadament,

forces joves hi han deixat la pell. Ben sadollats de la visió d'aquestes parets i canals impressionants, fem la davallada cap a Bollenwies, també per camí pedregós i empipador. Sota el refugi de Bollenwies, on dinem, hi ha el Fäensee, encaixonat entre les muralles de la Saxerfirst i del Hundstein. Com a capçalera té l'atractiu cim de l'Altmann. La paret S del Hundstein és una de les més difícils i perilloses del massís. La primera escalada en directe tingué lloc la tardor del 1965, pels alpinistes Max Kaufmann, Heiner Keimer, Sepp Henkel, Horst Wenin i Paul Wuest. Hi ha un refugi del Club Alpí Suís, a uns tres quarts de camí de Bollenwies, situat al camí de pujada del Hundstein, que domina la valleta del Fäensee.

Aquest és un llac sense entrada ni sortida d'aigües, i té un aire tot misteriós. En recordo la primera visió, que vaig tenir-la el juliol de 1972, amb una diada emplujada i de boires que ho desdibuixaven tot, menys la superfície del llac que era calma i llisa com un mirall, i l'aigua era d'un verd-gris tot llòbrec. Quina diferència d'avui! El llac és blau, però blau intens, i la superfície no arriba mai a ser un mirall, perquè el ventet que baixa de l'Altmann li fa unes arrissades contínues. Fa set anys érem gairebé sols, la meua muller, en Gabarró i jo, ienguany, amb aquesta meravellosa diada de sol i cel blau, la concurrència és ben nodrida. Hem esmerçat quatre hores de camí per anar de Hoher Kasten fins a Bollenwies, per un recorregut d'alta muntanya deliciós. Us haig de confessar que en havent dinat, en aixecar-me de la taula, m'he sentit força cruixit. Cal tenir en compte que hem fet les quatre hores sense cap parada important, sols el temps just per anar fent fotografies o algun dibuix. El nostre estimat company Max ha hagut de tenir molta paciència, especialment amb mi, ja que durant la baixada a la Saxer Lücke he anat molt a poc a poc, tot vigilant els mals passos i les pedres rodolants del camí.

Després de reposar una bona estona a Bollenwies en havent dinat (ho he aprofitat per a fer un dibuix), ens caldrà encara fer un parell més d'hores de camí per a retornar a Brülisau, tot passant pel costat del Sämtimersee.

Avui, no hem vist ni un sol núvol, i el dia segueix sent meravellós. Baixem cap al llac saturant-nos de sol, de la bona olor de l'aveseta, i els nostres ulls es complauen una vegada més en el verd lluent dels pasturatges i la policromia brillant de les meves humils i estimades flors de muntanya. Fa set anys que el camí que estem fent era una carretera de terra, que ara dissortadament s'ha convertit en una petita pista asfaltada, i el seu pis dur es fa fatigant i empipador. Per aquesta pista que des

Des de Hoher Kasten, el corriol carener que puja cap al Stauberer, i va després a l'encontre de les agulles de la Kreuzberg. (Foto: Ramon Pujol.)

de Brülisau s'enfila capa a la Sämtisertal, només són autoritzats de passar-hi els «jeeps» que fan el proveïment del refugi de Bollenwies i de les altres cabanes que hi ha escampades per la vall. El riu que ve de la raconada N del Hundstein, brilleja enjogassat per entremig del prat i s'esmuny tot joïós cap al Sämtimersee. Aquest estany és també molt acollidor, força semblant al Seealpsee, però tal vegada la situació d'aquest darrer és millor. Deixem aquesta raconada tan reconfortant del llac i pugem a Plattenbödli, on ens aturem una estona. Estem tan assedegats que ens bevem una ampolla gran d'aigua mineral per barba!

Des de Plattenbödli la pista de «jeep» baixa rapidíssima tot seguint l'engorjat del riu. El pis dur d'aquesta pista actual, en fa una baixada antipàtica, duríssima i penosa, malgrat la bellesa de la fageda gegantina que ens protegeix del sol i que el riu salti enjogassat a la nostra esquerra, i la seva canço, aquesta canço de l'aigua tan estimada, ens acompanyi fins a baix al pla. En Max, bon xicot, se'ns avança en el camí per anar fins a Brülisau a recollir el seu cotxe i venir-nos a esperar just on acaba la pista que estem baixant. Aquest gest tan estimable del nostre amic, ens ha estalviat un quilòmetre llarg de carretera i una bona solejada. Retornem feliços cap a Gais, passant abans per Appenzell, la capital del cantó, bonica i interessant. Regraciem el bon amic Max per la seva companyia i per la seva gentilesa en tots moments perquè fos guna realitat el nostre desig de portar a terme la nostra excursió al «geologeweg», una de les més belles caminades que poden fer-se al massís de l'Alpstein. Cal, però, tenir una diada bona i excepcional com la que nosaltres gaudirem. Amb boira o amb mal temps, l'excursió no és gens aconsellable. Cal

que regracii també el bon amic Mathias Eisenhut, per les dades i material que m'ha facilitat relatiu a les particularitats d'aquest especialíssim bell racó de Suïssa. Igualment ho faig als també benvolguts amics Agnès i Werner Forster, pel fet d'haver-nos ajudat a conèixer molts indrets del petit paradís de l'Appenzellerland. I finalment deixeu-me donar gràcies a Déu perquè ens manté encara el nostre esperit fort i les bones ganes de no abandonar mai el goig de poder contemplar, per molts anys, les nostres estimades muntanyes.

BIBLIOGRAFIA

DAS APPENZELLERLAND-H.P. Klausner Verlag, Basel 1945
 APPENZELLERLAND, Herbert Maeder, Verlag Arthur Niggli, Niderteufen 1964
 DAS APPENZELLERHAUS, Hans Meier, Verlag Appenzeller Hefte, Herisau 1969
 DIE LANDSGEMEINDE VON APPENZELL AUSSERHODEN, Walter Schläpfer, Verlag Appenzeller Hefte, Herisau 1975
 APPENZELLER VOLKSMUSIK, Hans Schläpfer-Walter Koller, Verlag Appenzeller Hefte 1977 Herisau
 BAU UND ENTSTEHUNG DES ALPSTEINS, Hans Heierli-Theo Kempf, Verlag Appenzeller Hefte, Herisau 1971
 GAIS, Eugen Steinmann, Gesellschaft für Schweizerische Kunstgeschichte, 1977
 CINQUANTE ÊTÉS DANS LES MONTAGNES, Walter Schmid, Editions Payot, Lausanne 1970
 L'ATTRAIT DE LA MONTAGNE, Herbert Maeder, Editions Silva, Zurich 1971. Introduction, photos et textes choisis par H. Maeder.
 LA SUIZA, Luis P. de Ramon, 2 volums gran format (25 x 34) cm.) 1901? Establecimiento Tipográfico Editorial de Pablo Riera Sans-Barcelona

FRANCESC FLOS I CALCAT

Jordi Flos i Margalef

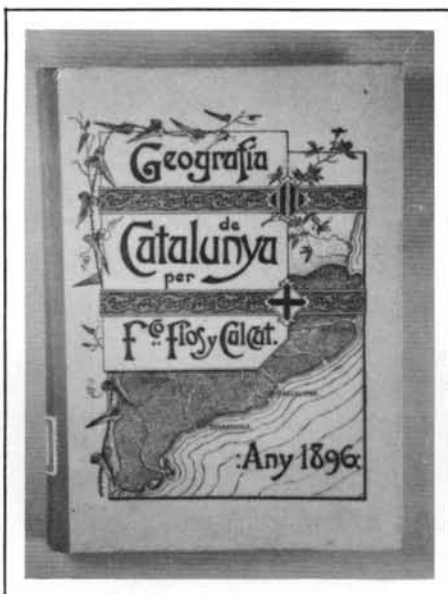
Instantànies de la seva vida i la seva obra

Amb motiu de l'homenatge que l'Ajuntament d'Arenys de Mar va dedicar, en el 50è. aniversari de la mort del fill d'aquella Vila en Francesc Flos i Calcat, fundador i director de la primera escola catalana, el Col·legi de Sant Jordi, vaig tenir ocasió de parlar de la seva vida i de la seva obra en una conferència que formava part dels actes commemoratius. Aquests eren una sessió pública presentada per l'alcalde de la Vila, el Sr. Garcia, i pel conseller de Cultura, Sr. Badosa, la meua intervenció sobre la minibiografia de l'homenatjat, una exposició de llibres i records del col·legi (exposició que es repetirà a diversos llocs de Catalunya) coordinada i comentada per en Jordi Verrié, la reposició d'una placa que torna el nom a una plaça que fa molts anys ja havia tingut i finalment una cloenda a càrrec del company Josep M.ª Ainaud, que amb paraula justa i fàcil va tancar brillantment aquesta commemoració.

Cal dir, i d'aquí ve aquest petit article, que la primera adhesió a tal acte fou una carta molt afectuosa del Centre-Excursionista de Catalunya, sumant-se al mateix i recordant les relacions molt cordials que des de final del segle passat el Centre havia tingut amb en Flos i Calcat i el seu Col·legi de Sant Jordi.

Efectivament, a la vista de diversos documents que guardo, he pogut

Portada de la Geografia de Catalunya (1896).

comprovar la gran estima que el Centre tenia per les coses de la nostra terra i la satisfacció que sentia que un dels seus més antics socis hagués fundat la primera escola íntegrament catalana de la renaixença.

El meu avi, en Flos i Calcat, havia estat nomenat membre de la Junta Directiva l'any 1888, de l'antiga Associació Catalanista d'Excursions Científiques, càrrec en el que fou reelegit per unanimitat. Catalunya l'encisava i no hi ha dubte que el Centre era i és una de les institucions catalanistes més sanes i de més prestigi de la nostra terra.

Els germans Rucabado que van assistir a l'homenatge d'Arenys em van demanar que us fes pel Centre, i concretament per la vostra revista «Muntanya», un petit article parlant d'en Flor i Calcat i he de reconèixer que m'és molt difícil, ja que la seva vida fou

llarga i plena d'aconteixements i com que no em puc allargar no sé què tallar del que d'ell us diria, però intentaré dir quelcom.

Va néixer a Arenys de Mar l'any 1856, va quedar orfe als 14 anys i per aquest motiu va anar a treballar a Barcelona. Va treballar en diverses coses, l'art el va captivar i després d'anar un curs a Llotja va entrar a una escola de Masnou com a professor de dibuix. El contacte amb els infants fou una revelació pel seu esperit inquiet. Aquest fet i el fort bagatge de catalanisme que portava a la sang, li va fer comprendre que la tasca més important que podíem fer els catalans pel ressorgiment de la nostra terra, era cuidar, conservar i millorar l'idioma i per aquest motiu l'única via que creia efectiva era la implantació absoluta del català a l'escola. Aquesta va ésser la seva lluita i després de molts anys de sacrificis també fou la seva victòria, ja que a l'any 1898 fundava al carrer de Sant Honorat n.º 9, de la nostra Ciutat, el Col·legi de Sant Jordi, la primera escola catalana de la renaixença. Ell deia:

«Sense escola catalana, sense escola en la qual la nostra llengua sigui el centre vital, no assolirem una educació acurada i sense aquesta formació, els homes de caràcter, aquest homes que demanen els nostres dies i que segurament exigiran els temps vinents, el nostre plet polític no es resoldrà en profit de Catalunya»

I estimats amics el meu avi això ja ho deia a l'any 1878 quan va començar els seus assaigs pedagògics a la primera escola que va tenir al Masnou, i aquestes paraules, al meu entendre, són perfectament vàlides avui dia.

I ara que he parlat del meu avi m'he adonat de cop que quan l'activitat de les persones sobrepassa la justa mesura de la tasca humana i aquesta arriba al

sacrifici propi i familiar per aconseguir la sublimació dels seus ideals, el parentiu directe queda a segon terme i s'imposa una mena de parentiu col·lectiu d'amor a la tasca que va omplir tota la seva vida: el català a l'escola.

Us parlaré un xic del Col·legi. Fou dins de la renaixença una mena de revulsiu que va despertar molts catalans d'aquells temps. Aquestes grans obres necessiten a més d'amor per la tasca començada els mitjans necessaris de tot tipus perquè no es mori, però en Flos i Calcat que tenia una salut de ferro i un esperit artístic extraordinari treballava a tothora i amb els seus dibuixos i pergamins ajudava a les despeses i al millorament constant del seu col·legi.

Ja en el seu primer prospecte diu: «No anem a implantar una indústria sinó a exercir un sacerdoci» i tota la vida va seguir fidel i constantment aquest propòsit.

Però en Flos no pretenia fer una obra per la seva personal satisfacció, ell va fer un model perquè el que volia era que arreu de Catalunya es fomentessin escoles com la seva, tant és així que va ajudar a muntar-ne vàries, entre elles les del districte II, la de Mossèn Cinto, l'Institut Feminal, etc. Tal vegada un dels fets més importants de la seva vida va ésser la fundació de l'Agrupació Protectora de l'Ensenyança Catalana, instal·lada al mateix col·legi i que poc més tard es va convertir en L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, el prestigi i el record de la qual és inesborrable.

Una de les primeres dificultats amb què es va trobar a l'inaugurar l'escola, fou la manca de llibres de text per la mateixa, però en Flos portava a dins una gran força creadora i precursora. I ell va crear els seus llibres en català per la seva escola i per «totes les escoles catalanes que volguessin seguir-lo». Molts són els llibres que va fer, però com que hem quedat que retallaria us diré que entre la vintena de llibres que va publicar, va editar la primera geografia de Catalunya, una nomenclatura geogràfica de Catalunya i va editar també el primer mapa comarcal de Catalunya (1906), segons les conclusions del contingut de la base 5.ª del programa catalanista aprovat per l'Assemblea General que tingué lloc a Manresa l'any 1892.

No és estrany, doncs, que les excursions, els concursos fotogràfics i les sessions de projeccions —moltes d'elles fetes a la sala d'actes del Centre— de paratges de la nostra Catalunya fossin com una assignatura més i molt estimada ja que acostava als seus alumnes a conèixer la pròpia terra, que era una de les fites que s'havia imposat.

Reproducció fotogràfica del mapa de Catalunya (1906).

Per no allargar-me parlant del Col·legi us diré que en el mateix va posar en pràctica el lema que havia fet seu: ensenyar jugant, i va posar en funcionament uns mètodes racionals, amorosos i amarats de fina psicologia ben bé de la seva invenció, i això, ben abans que els diversos sistemes francesos, anglesos, italians i nord-americans, fossin coneguts a Catalunya, quan la barbàrie pedagògica era general en la nostra terra.

«De xiquet es cria l'arbre dret», deia, i assegurava que abans d'instruir un infant se l'havia d'educar. Preferia una persona educada i poc instruïda que una persona instruïda però mal educada.

A part de la seva tasca pedagògica i artística, no va deixar mai de lluitar, amb els seus articles i les seves nombroses conferències en defensa de la causa catalanista, i sobretot en l'aspecte per ell més important: el català a l'escola.

Us he dit quelcom d'en Flos i Calcat, possiblement he esporgat les coses que podien ésser més interessants, perdoneu-me! Com a resum us diré que fou un home bo i honrat, infatigable treballador, entregat completament a la tasca de ressorgiment de la nostra Catalunya i no va esperar cap moment

propici, al contrari, fou un precursor, un innovador i un lluitador nat, que no es va rendir mai, emmirallat en el seu ideal, davant les injustícies i contrarietats de la seva vida.

I de la mateixa manera que al començar us he dit que la primera adhesió a l'acte del cinquantenari de la seva mort fou la del Centre Excursionista de Catalunya, us puc assegurar que fou el Centre la primera Entitat de Catalunya que va felicitar a en Flos i Calcat per la seva desafiant gesta catalanista al fundar el primer col·legi català de la renaixença. Guardo en molta estima l'ofici 98 del Centre que acaba així:

«... molt li plau a la Junta Directiva, que gràcies a la iniciativa de V. pogam comptar ab un establiment catalanista, y tenim lo plaer de felicitarlo ab entusiase encoratjantlo en la difícil empresa que á comensat, no dubtant dels resultats pràctichs de la mateixa, essent son Director persona de coneixements y de bona voluntat com es V. y los dignes professors que'l secundan.

Déu guard á V. molts anys.
Barcelona 14 octubre 1898
Lo President
Vice-President Joaquim Cabot
Lo Secretari 1.er J. Massó Torrents.»

L'AVENC DEL PIC DE LES BRUIXES (la garrotxa)

Oleguer Escolà

Sembla evident que una de les tasques bàsiques en espeleologia hauria d'ésser la confecció d'un catàleg general de cavitats. L'espeleologia a Catalunya pateix ja fa massa temps de mals que es podrien convertir en crònics com, per exemple, manca de geòlegs interessats per l'espeleologia (o allò que seria igual: manca d'espeleòlegs amb una bona formació geològica) i, en general, manca d'especialistes científics de les múltiples branques que componen l'espeleologia. Solucionar això representaria una feina feixuga i realitzable a llarg termini, però hi ha molts passos inicials per donar que són molt més fàcils. Un d'ells, potser el més primari de tots, és l'elaboració d'un cadastre de cavitats que es podria anar fent per regions o massissos.

Des del 1972 un petit grup, esperonat per en Joan-Antoni Raventós i la seva especial predilecció per la comarca, té la intenció d'elaborar un d'aquests catàlegs de la Garrotxa.

La zona no és precisament petita, car hi ha moltes cavitats (la relació establerta el 1972 sobrepassava el nombre de cent), i la feina és difícil, però cal tenir present que fins ara, esperant de publicar un treball de conjunt, només hem donat a llum una nota: «Resultats espeleològics d'una excursió a Beget» **SIS-5, Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa**, n.º 11, març 1977, pàgs: 33-40).

Ara, i des d'ací, volem donar a

conèixer una altra cavitat interessant, un avenc que fins a la descoberta de l'Avenc del Ter era la cavitat més profunda de la Garrotxa.

És evident que les activitats espeleològiques moltes vegades no són portades a cap amb gaire rapidesa, atès que el 1969 ja ens van dir a Beget que coneixien l'existència d'aquest forat, i després ens ho anaren dient altres vegades. A la fi, el 2-7-72, vam trobar l'avenc, després de pujar als llocs indicats, vam fer-ne la topografia i també en prenguérem notes. Ens van acompanyar tres nois d'Olot, que l'havien estat buscant feia poc temps, però no el van trobar, car el buscaven en una franja uns 50 o 100 metres més avall. La nostra visita va sortir molt bé: pujada (en cotxe) per la pista (tancada amb cadena i candau, però del qual vam aconseguir la clau), camí fins al Coll de les Falgueres, acompanyats d'una densa boira, i fins a l'avenc sense donar ni una volta. La tornada fou encara millor per un camí directe.

Segons ens van dir, «uns de Girona» van fer aquest avenc fins al fons, a -80 m. Ja no recordem qui ho va dir o qui el va fer, però de tota manera, estirant tant com hem pogut el forat, l'hem fet arribar a -40 m (la topografia va donar 39 m i alguns centímetres). Si algú va trobar -80 m, devia fer aquest càlcul: -60 m fins a la boca del pou (-25 m) i -20 m del pou (que en fa 17,5).

Es tracta d'un bon avenc, un dels

pocs de la zona i dels més fondos, amb signes d'erosió i de corrosió importants i bonic de veure.

EXPLORACIÓ I TOPOGRAFIA

2-7-72. J. A. Raventós, A. Nubiola i O. Escolà (E.R.E.) i J. Puigmal, Jordi i Isidre (C.E. Olot).

SITUACIÓ

Prop de la carena fronterera, que ací entra una mica més cap a França. Comarca de la Garrotxa (Alta Garrotxa), terme municipal d'Oix, prop del Pic de Comanegra i encara més del de les Bruixes, del qual agafa el nom.

De la manera que es vulgui es pot anar cap al Coll de les Falgueres i després anar seguint la carena cap al Puig de l'Antic. Cal superar una petita dent (com una mica de cim petit) i aleshores es passa pel costat d'un gran faig, amb dos troncs que surten de terra molt junts. Una mica més amunt, molt poc més, hi ha l'avenc, enmig d'un prat, amb algunes mates (esbarzers i altres arbusts) a la boca.

A 45,6 m (recorregut real) de la cresta, des d'una petita entrada d'aquesta (des de l'avenc es veu en el perfil de la cresta com una «v»). Des de l'avenc a la dent de la cresta els suunto donen 30º d'orientació i + 30º d'inclinació.

VISUALS

Pic del Bestrecà:	224°
Can Maians	218°
Mas Mitjà (a sobre l'ermita de Sant Sebastià de Monars)	270°
A. s.n.m.	1.318 m

DESCRIPCIÓ

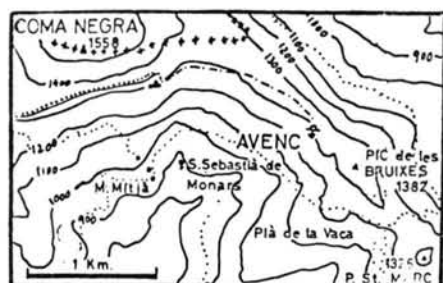
Boca petita, de 2,5 × 1,5 m, enmig d'un prat i mig tapada per mates (*Rubus* i altres espècies). Petit ressalt de 3 m que inicia una forta rampa (més de 35° de pendent descendent). Galeria espaiosa (3 a 5 m d'amplada i 2,5 a 5 m d'alçada) amb parets de belles formes de

dissolució-corrosió i pis ocupat per blocs petits i argila amb pedres. Al cap de 8 o 10 m s'acaba el pendent fort i en comença un altre de més suau mentre el sostre s'abaixa fins a 3 m del terra. Aquí la galeria fa un petit canvi d'orientació cap a L'E i al cap de poc torna a inclinar-se cap a l'W. Els enderrocs augmenten de mida, fins a arribar a algun de 3 m i més, amagats en part per material més petit. Així s'arriba amb petits ressalts a la boca del pou de la cavitat, amb un bloc de 2 m d'alçada i poca amplada, dret a la mateixa boca. El pou, amb una boca de 3 × 1 m, aviat engrandeix les seves proporcions. El pou té 17,2 m des de dalt del bloc i 15 m des del pis. Aquest pou és al cim d'una sala espaiosa de 23,5 m per 17,2 a la planta. El pou, des

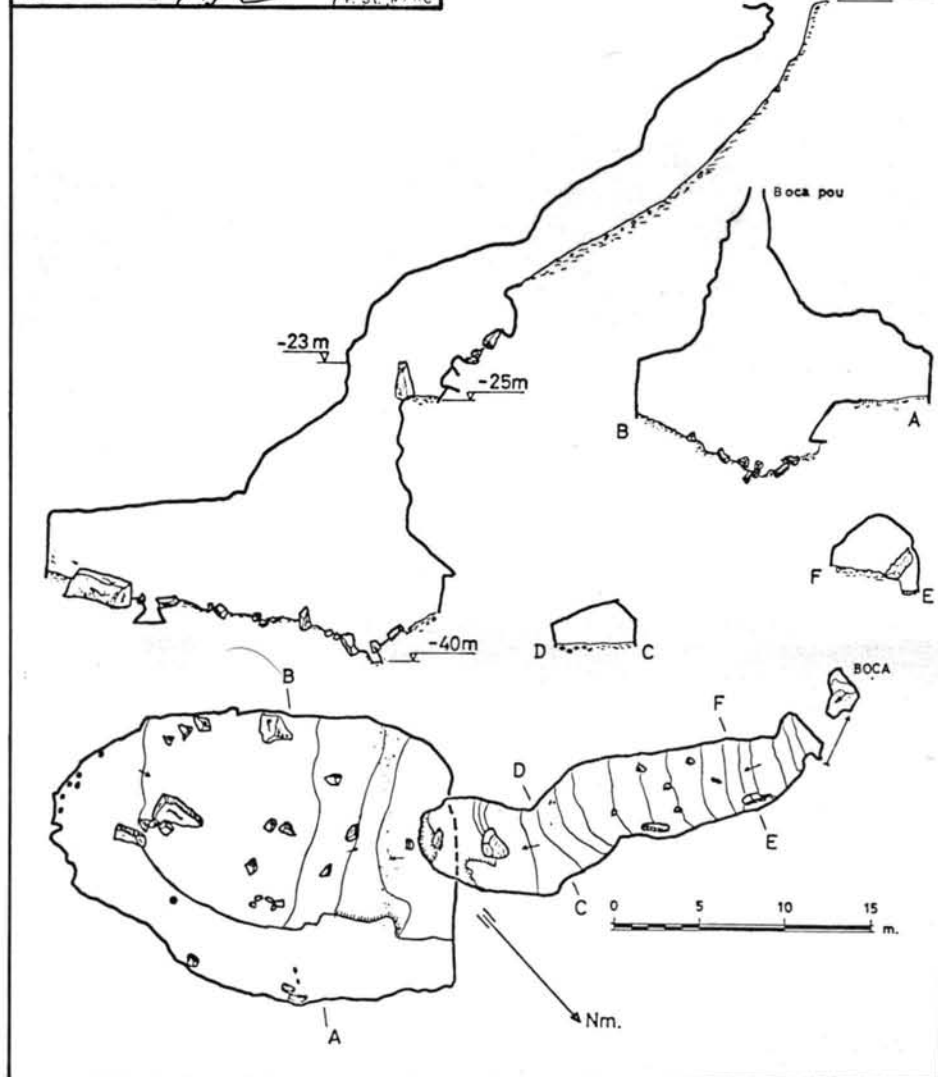
de la boca, és tot de roca mare i es va eixamplant ràpidament fins a convertir-se en la sala, a 8 o 9 m de la boca. És a l'extrem NW de la sala, s'eixampla per processos clàstics i als -8 o 9 m forma un sostre de la sala, quasi pla, de 12 m cap al SE i sostres en totes direccions, excepte cap al NNW, on només s'eixampla per una paret o sostre molt inclinat, quasi vertical.

El pis de la sala està ocupat per blocs, algun d'ells de 3 m i més de costat. Cap a la banda E es forma una llosana d'1 a 4 m del pis, que arriba al fons de la sala per ressalts entre blocs o en rampa. El pis de la sala presenta petits gours sobre els blocs i dues petites continuacions, una d'elles pràcticament al peu de l'escala instal·lada al pou, que baixa 30 cm i arriba a la màxima profunditat de la cavitat; l'altra, petita continuació cap a la part superior de la sala, entre blocs permet baixar uns 2 m i queda obturada per blocs petits i pedres.

Aquesta va ésser, fins a l'exploració de l'Avenc del Ter, la cavitat més profunda de la Garrotxa, però vàrem decidir estalviar el càlcul de l'índex d'excavació i el del volum de la sala.

AV. DEL PIC DE LES BRUIXES
OIX - GARROTXA -
TOP: O. ESCOLÀ i J.A. RAVENTÓS
DIB: J.A. RAVENTÓS E.R.E. 2 · VII · 1972

ESPELEOMETRIA

DESNIVELL

Boca	0,0 m
Base boca	3
Boca pou	19,5
Pou	17
Petita continuació terminal	0,30
Total:	39,86

SALA

Fons	39,86 m
Extrem sup.	35

RECORREGUT (projectat en planta)

Boca-boca pou	22,1 m
Sala final	23,5
Total:	45,6

RECORREGUT REAL (amb pous inclosos)

Boca	3 m
Boca P I	39,6
Pou	17,5
Sala final	25
Total:	85,1

BIOSPELEOLOGIA

Dípters Nenatòcers 2spp per les parets, abundants.
Braquicèrs 1sp sobretot boca i rampa.
Quilòpodes 1 *Lithobius* sp
Coleòpters Restes de caràbid.

Cal destacar l'absència en la troballa de *Speonomus delarouzei*, que colonitza tota la zona. Ni tan sols restes.

BALAITUS (3.141 m.)

per la gelera de les Néous

Enric Font i Lloret

En un número anterior d'aquesta mateixa revista (febrer-78), escrivia sobre el Balaitús, important cim pirinenc. La nota en qüestió feia referència a una ascensió amb esquís, seguint la vall de «Aguas Limpias». Com és fàcil suposar, una muntanya com el Balaitús presenta diferents i diverses possibilitats.

En aquella ocasió l'itinerari seguit era la més clàssica ruta pel vessant espanyol, que si bé és molt bonic no compensa gaire des del punt de vista d'un esquiador. Després d'haver realitzat l'ascensió pel vessant francès, seguint la gelera de les Neus, puc dir que, en aquest aspecte, és molt millor.

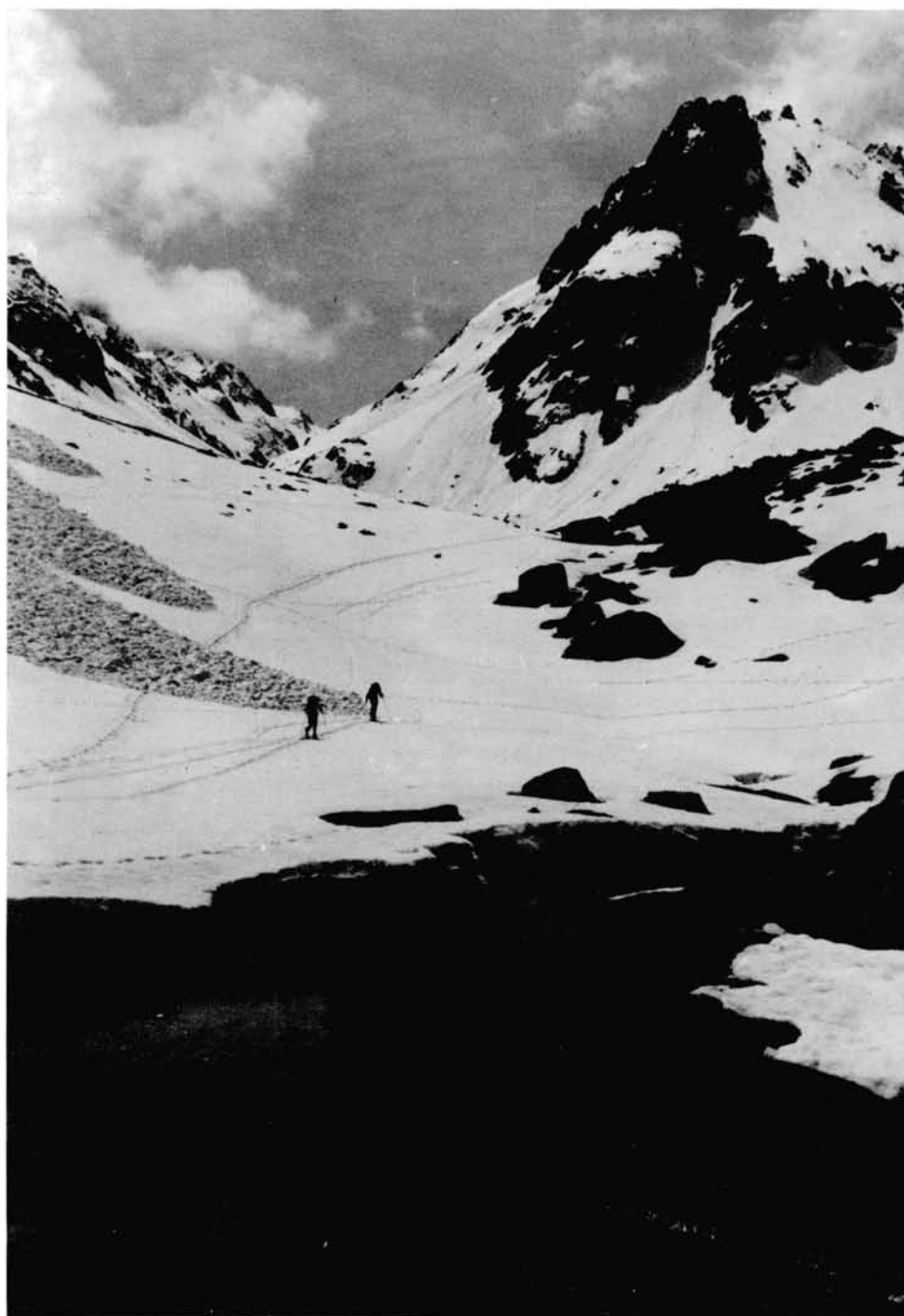
La zona del Balaitús està ben envoltada de refugis. A la vessant NE de la muntanya, i dins de França, es troba el petit refugi Ledormeur, anomenat també del Balaitús, i situat a 1.917 m d'alçada dins la vall d'Azun. Per arribar-hi cal anar fins al petit poblet d'Arrens, des d'on un camí molt marcat, que travessa un bon bosc d'avets, ens porta fins a la sortida d'aigües del llac Suyen.

Cal vorejar-lo per la dreta hidrogràfica, arribant a un punt on el camí es bifurca. El de la dreta mena el refugi de Larribet, base excel·lent d'ascensions especialment per la clàssica aresta NO del Balaitús. En el nostre cas caldrà seguir el de l'esquerra, que segueix per la vall principal.

El mesos d'abril i maig poden considerar-se ideals per a fer aquesta ascensió; els anys bons de neu podrem calçar-nos els esquís des del mateix llac.

Les característiques d'aquesta vall, bastant estreta al principi, aconsella passar-hi a bona hora, en previsió de possibles allaus. La pujada, però, és franca, seguint el fons de la vall o més aviat la vessant dreta. Arribats aproximadament a la cota 1.750 m, cal girar cap a la dreta i deixar la vall principal que ens portaria a la collada de la Pedra de Martí.

Vall d'Azun. Remuntant cap al Ref. Ledormeur.

Aquest últim tram abans del refugi és un xic pesat, sobretot si com nosaltres es fa sota un sol fort, aclaparador i amb les motxilles feixugues.

Per una certa lògica sembla que el refugi hagi de ser en un pla que s'insinua, per tant, cal fer atenció, car es troba molt més a la dreta un xic amagat, damunt unes roques.

El refugi Ledormeur (1.917 m), és una bonica i senzilla construcció de pedra, amb capacitat per a 12 persones, que constitueix un punt de partida immillorable per a pujar al Balaitús per aquest vessant i que, com deia al principi, recomano vivament a tots els amants de l'esquí de muntanya. Tant el marc que envolta l'ascensió, com el

dels nostres esquís, quan clavem les ganivetes al pendent glaçat on ens trobem.

Una estona després, en arribar sota mateix de l'aresta de Costerillou, cal girar totalment a la dreta, seguint un progressiu pendent que va accentuant-se a mida que es guanya alçada i que ens conduirà al peu mateix de la Xemeneia de les Neus.

Quan som en aquest punt comença a clarejar. Al poc, tots els cims i crestes que ens envolten es tenyeixen d'un fort to rosat. El cel passa ràpidament d'un malva suau a un blau intens; primeres llums d'un dia que promet ser magnífic.

Més amunt, veiem ja, darrera l'aresta de Costerillou, la mola del Vignemale.

la pena l'amplitud del paisatge que es contempla.

Retornem al peu de la canal, abans que el sol l'estovi massa, ja que està orientada a l'est. Són ja passades les 11 quan iniciem el descens trobant la neu en excel·lents condicions, la qual cosa ens va permetre fer una baixada de les que es recorden.

L'itinerari, a diferència del vessant de Piedrafita, és lògic, permetent encadenar un seguit de girs, sobre un pendent continuat. La neu ja transformada lleugerament en primavera, ofereix una fàcil evolució i la seguretat suficient, donant aquest plaer especial i únic d'esquiar amb neu primavera a l'alta muntanya.

Des del cim del Balaitús panoràmica vers l'oest. Al centre, el Midi d'Ossau. (Foto: Enric Font.)

lògic de l'itinerari i l'esplèndid descens amb esquís, junt amb el fet d'assolir un cim com el Balaitús, ofereixen atractius més que suficients per a anar-hi. Finalment voldria recomanar el sortir del refugi ben aviat, ja que atesa l'orientació dels descens cap a l'est, és molt important iniciar-lo a bona hora, entre les 10 i les 11 del matí, quan el sol encara no ha estovat la neu endurida pel fred de la nit.

Són les quatre de la matinada. És negra nit. Un cel completament estelat fa augurar una jornada esplèndida. Sota la tènue llum de les frontals, amb els esquís calçats i amb l'ajuda de les ganivetes, remuntem lentament el primer i redreçat pendent. Fem primer una llarga diagonal cap a l'esquerra. El silenci i la pau d'aquesta nit primaveral, solament és trencada pel rítmic soroll

Una estona després reiniciem la pujada. Si es troba com ara, bastant glaçada, cal anar en compte a fer els girs o «voltes maries».

Al final del pendent, hi ha dues dretes canals plenes de neu: la xemeneia de les Neus. La bona és la segona començant per la dreta. Els esquís els deixarem al peu mateix de la canal. L'estat d'aquesta pot variar molt segons la neu sense arribar, però, a ser difícil. Amb l'ajuda dels grampons remuntem els 150 m aproximadament que té la canal i que donen caràcter a l'ascensió. El tros final acostuma a presentar alguna petita cornisa, encara que sense especials dificultats. Un cop superada ens conduirà al cim mateix del Balaitús (3.141 m) amb un panorama immens sobre els cims pirinencs.

Vàrem restar-hi força estona, car val

Vàrem filmar tota la baixada, i cal dir que era difícil aconseguir que els companys també immersos en aquesta «borratxera», accedissin a esperar-se mentre el qui filmava baixes abans uns metres, per filmar després als altres.

El descens ens va satisfer tant, que quan aproximadament una hora més tard érem de nou al refugi no semblava que hagués pogut passar tant temps.

Aquesta joia que ens omplia crec sincerament que compensarà àmpliament tots els esforços dels qui, com ara nosaltres, realitzin l'ascensió al Balaitús (vessant Ledormeur) a la primavera, dins aquest marc incomparable de l'alta muntanya pirinenca.

Ascensió efectuada el dia 15 de maig de 1978 per: Glòria Mateu, F. Xavier Gregori, Joan Garcia i Enric Font.

PINTEM CATALUNYA

Marga Cardona

Nens i nenes de tot Catalunya han sortit a dibuixar...

...el que troben més interessant dels seus pobles o ciutats.

125.000 respostes

Les Bases del Concurs de Dibuix «PINTEM CATALUNYA», convocat a primers d'agost de 1979, pel Centre Excursionista de Catalunya i la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis diuen quin és l'objectiu del concurs: «Que durant l'estiu els nois i les noies de Catalunya es fixin en el seu país i en dibuixin allò que considerin més interessant. El que veuen anant d'excursió o el que veuen mirant al carrer, de casa estant, els llocs on passen les vacances, o el propi poble, vila o ciutat, sabent que entre tots poden donar-nos una visió molt rica de la variada geografia física i humana de les terres catalanes.»

També, que un cop recollits els dibuixos a les agències de «La Caixa» a tot Catalunya i al mateix Centre Excursionista de Catalunya, es preveu fer 38 exposicions, una a cada comarca, amb els dibuixos dels nois i les noies que hi viuen. Els Jurats també seran comarcals.¹

Així, doncs, quan el dia 8 de gener passat, desàrem als arxius de «La Caixa» els 79.000 dibuixos dels nois i les noies del Barcelonès, i entre ells 4.000 seleccionats, que del 19 de desembre del 1979 al 6 de gener d'enguany havíem exposat al Palau de Congressos de Montjuïc de la ciutat de Barcelona, deixàvem enrera la primera etapa

d'aquest Concurs. La corresponent al Barcelonès, i estàvem a punt de començar les que ens durien a la resta de Catalunya.

La tasca de classificació i exposició dels dibuixos, l'han portat a terme un centenar de socis del Centre que hi han dedicat un grapat d'hores, primerament per a classificar-los tots 125.000, segons la comarca de residència dels concursants i en segon lloc, els dels 79.000 concursants del Barcelonès, segons les edats i les 38 comarques dibuixades.

Després el Jurat els examinà i sense escatimar-hi temps de rigor, en valorà la sensibilitat artística i la interpretació del fet geogràfic, tenint en compte sempre les edats dels dibuixants. Adjudicà els premis i seleccionà els que han estat exposats.

Val a dir que tots els que hi hem treballat, en servem un imborrable record, tan ens ha captivat veure desfilat aquesta munió d'obres que ens han fet conèixer i quasi conviure amb nens i nenes de tots els barris de les grans ciutats i de totes les comarques de Catalunya.

Cada dibuix ha estat una sorpresa i un motiu de reflexió.

Uns cops per la boniquesa, harmonia, lleugeresa, joia, que ens comunicaven. Altres pel rigor, exactitut, desig de perfecció molts cops aconseguits reproduint una fotografia amb tanta fidelitat que no hi manca ni l'escut de l'editora de la postal. Algú ens arribà a adjuntar aquesta postal.

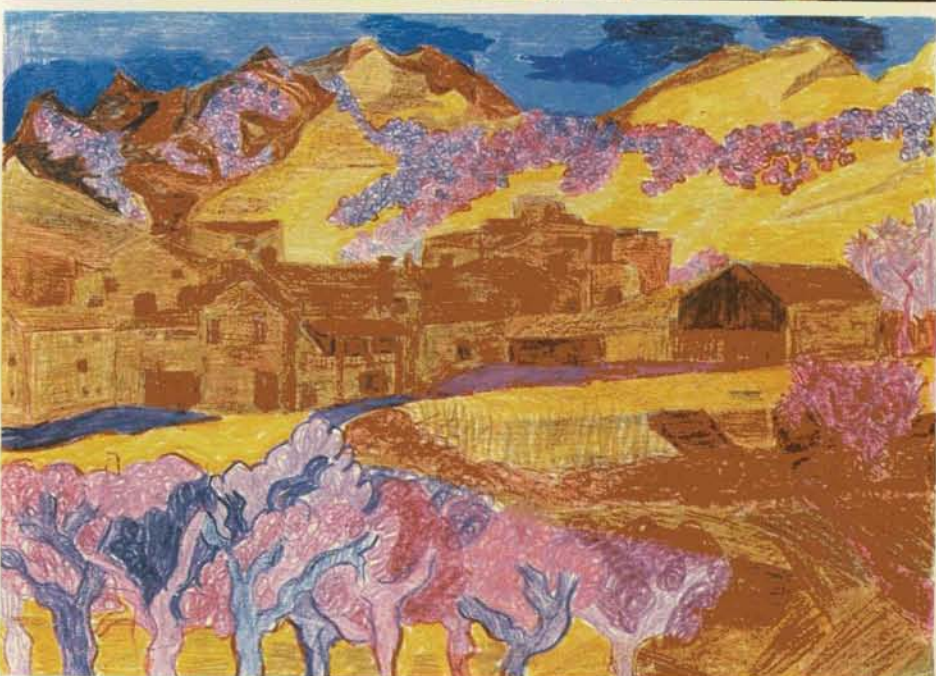
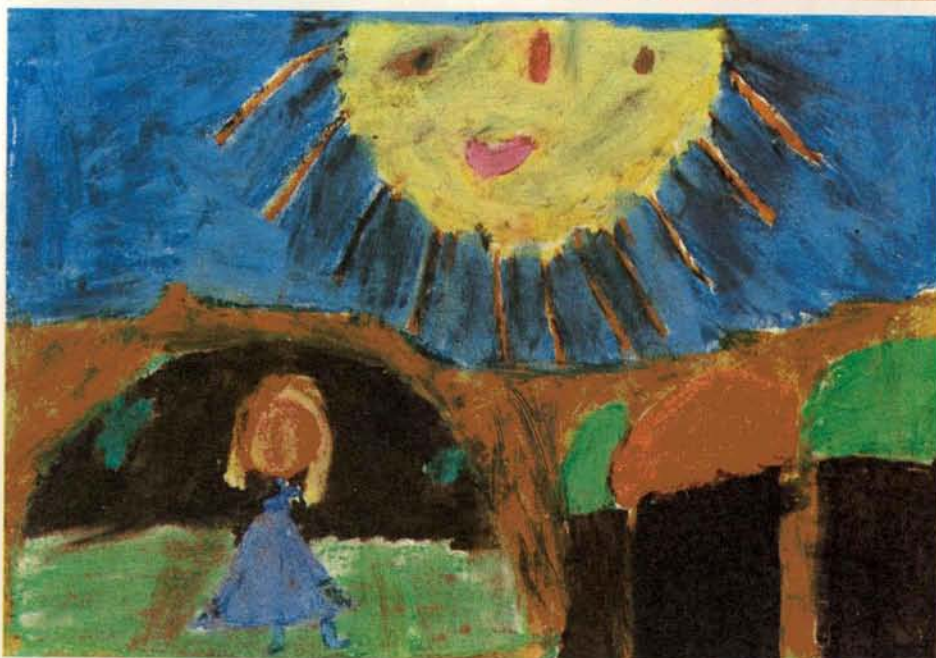
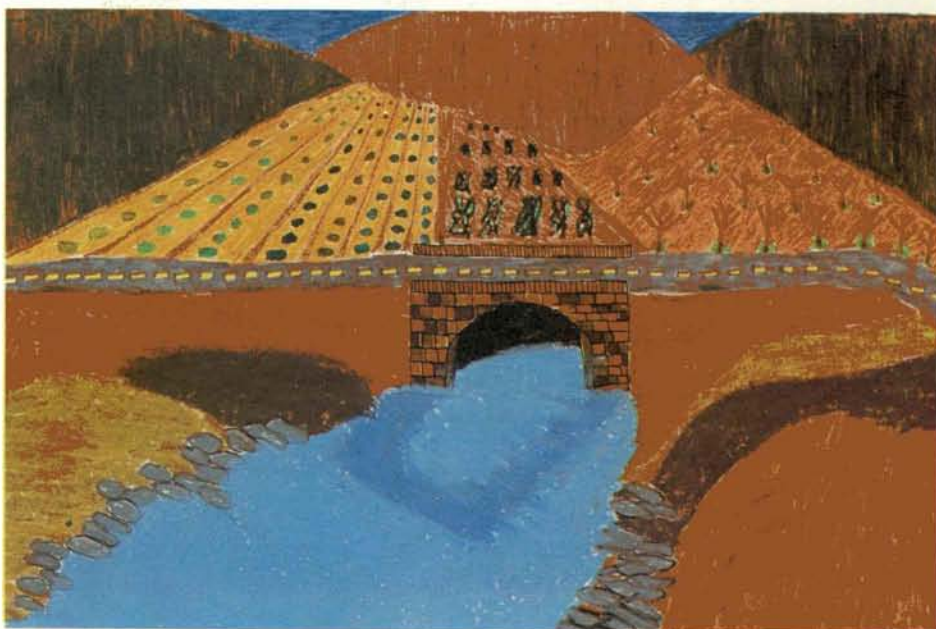
Han estat molts pocs, contra el que podiem temer, els que ens han dibuixat «Heidis» o «Supermans».

Uns quants més, han vist de Catalunya la bandera catalana i d'altres molt convençuts i amarats de tòpic, ens han enviat mongetes amb butifarra, porrons i barretines.

Molts concursants han respectat totes les regles del joc. Han sabut espavilar-se per donar-nos totes les dades que demanàvem al full expressament editat per a presentar el dibuix: lloc dibuixat, comarca on pertany, data del dibuix i dades personals, a més de marcar en un mapa comarcal de Catalunya, també inclòs en aquest full, la comarca dibuixada i la de residència del dibuixant.

I ho han fet amb lletra clara i entenedora, cosa que és molt d'agraïr.

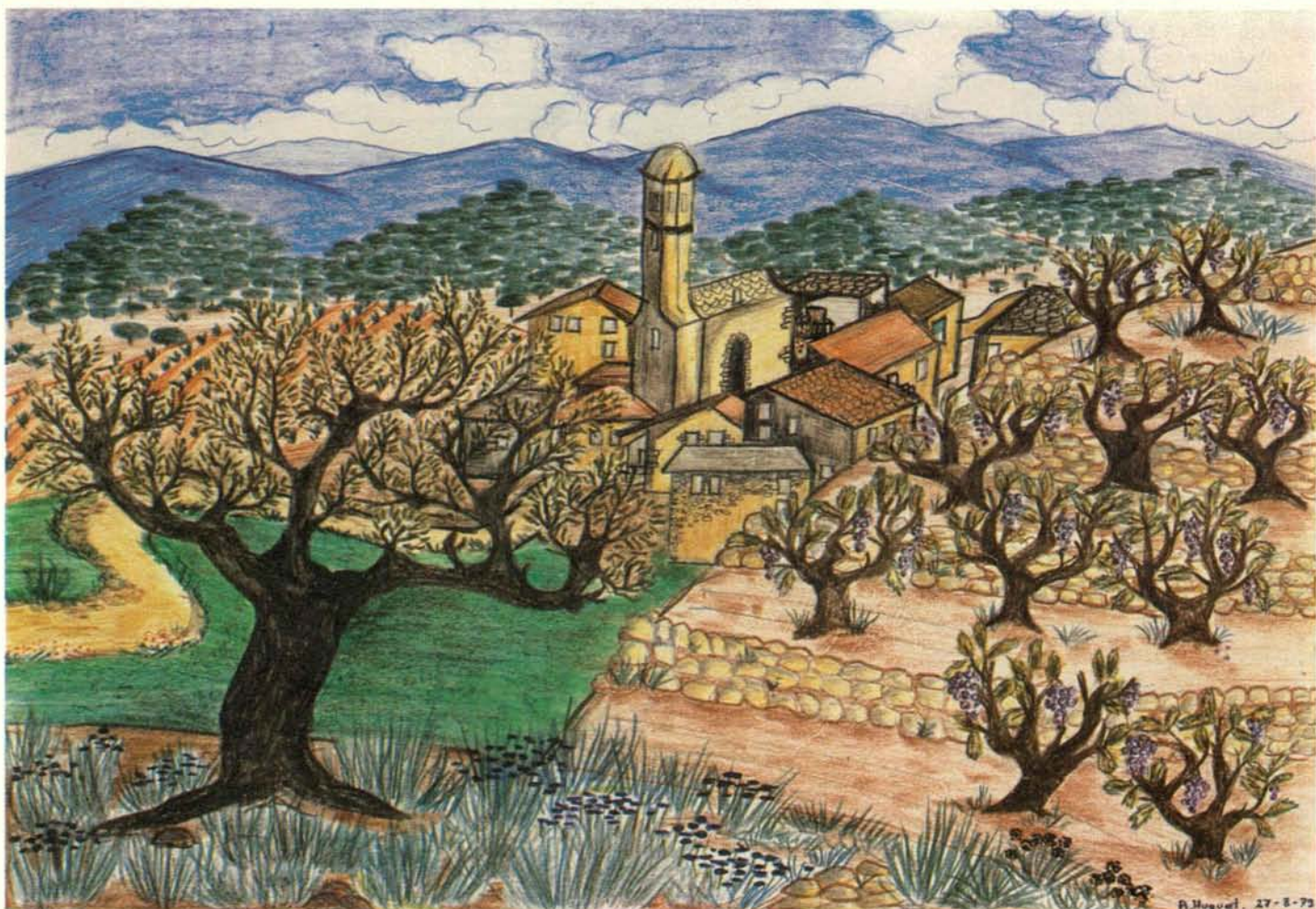
Molts també, cal dir-ho, han tirat al

LA SÈNIA (Montsià).
Concepció Yvars i Bravo (10 anys).

PARC DEL LABERINT-BARCELONA (Barcelonès).
Rita Carpio i Hernández (6 anys).

GRÈIXER (Berguedà).
Marta Llinàs i Llorba (12 anys).

VILADRAU (Osona). - Bárbara Mir (6 anys).

CAPAFONTS DE PRADES (Baix Camp).
Anna Huguet i Caflisch (14 anys).

dret, no donant-nos més dades que les seves personals. No sabien les comarques i segueixen no sabent-les, quan aquest concurs era una bona ocasió per preguntar a pares i mestres i tots plegats consultar llibres i mapes. És clar que pot ser ho tenien molt negre. Perque el cert és, que hi ha hagut escoles on tota la classe ha paticipat olímpicament al concurs, passant per alt aquests detalls, sense que el mestre hi tingué res a dir.

Ara ve a tomb recordar la il·lusió amb que el mestre Pau Vila. L'estimat antic President de la nostra entitat, acollí la idea d'aquest Concurs que ens ha fet l'honor de presidir.

El creador l'any 1909, de la innovadora Escola Horaciana, que ja llavors, anava a fora amb els seus alumnes ensenyant-los a dibuixar paisatges per fer-los conèixer millor el seu país, i geògraf definidor de la divisió territorial de Catalunya l'any 1933, trobà ara molt interessant poder veure quins serien els resultats d'aquesta crida, no sols des del punt de vista de creació artística sino també del de coneixement de la geografia i la realitat comarcal de Catalunya.

I ara ja ho sabem.

Ara ja sabem que els nois i noies poden desempallegar-se del bombardeig constant i uniformitzador dels «mass media» i a la seva manera i tal com ells ho veuen, dibuixar i molt bé, el que tenen al seu voltant.

Ara sabem que, malgrat la cura amb que des de l'any 1939, ha estat silenciats el fet comarcal, que podria induir-nos a esperar un desconeixement general i un desinterès encara pitjor, molts catalans hi són sensibles.

Si be molts cops el lloc dibuixat, l'han situat en una comarca que no li correspon, no hi ha en canvi gaires errors en la situació del lloc on el dibuixant viu. Tots saben be a quina comarca pertanyen.

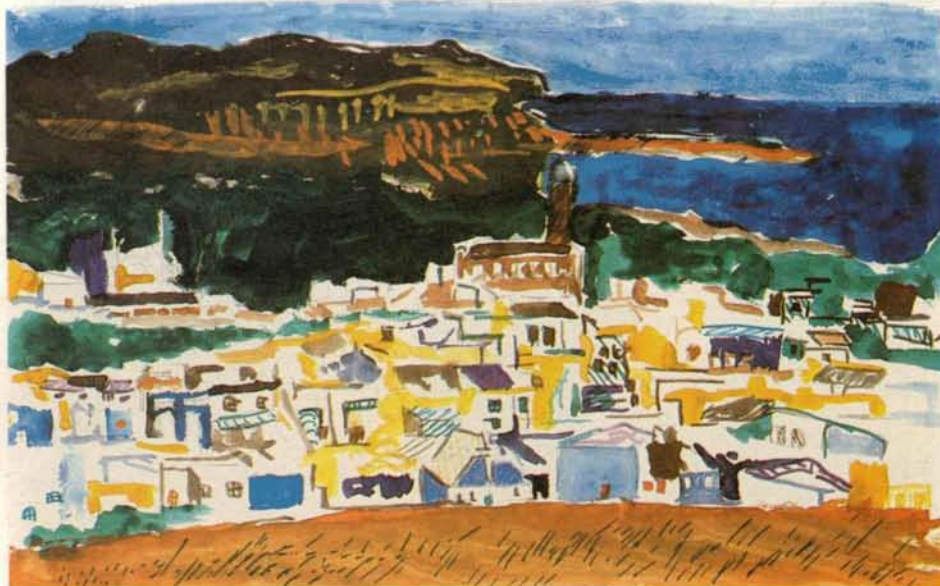
Alguns cops, amb unes respostes volgudamente erronees, ens manifesten un sentiment popular de pertanyer a una comarca diferent de la oficialment assignada.

Comentarem breument ara, la

BADALONA (Barcelonès).
M.ª Assumpta Pujol i Argemí (14 anys).

LLANÇA (Alt Empordà).
Néstor Andrés i Silveira (10 anys).

SANT POL (Maresme).
Neus Mestres i Farré (5 anys).

CASTELLTERÇOL (Osona). - Mònica Pascual i Duran (12 anys).

temàtica observada en els dibuixos dels concursants del Barcelonès, ja que els de les demés comarques seran classificats i comentats a mida que els Jürats comarcals actuïn i que les exposicions corresponents es celebrin.

Pobles, paisatges, monuments de totes les comarques catalanes, han estat copats pels joves artistes.

Són molt dibuixades les platges, que juntament amb sardanes, festes populars, xiquets de Valls, ens donen

els dibuixos més alegres del concurs.

Molts dibuixos de l'Arc de Berà i de Sant Climent de Taüll (un miler de cada un d'ells), com també moltes versions de les muntanyes de Montserrat.

També han dibuixat molts aspectes de la nostra ciutat i són ben colpidors els dibuixos de molts nens i nenes que ens han volgut presentar el seu barri.

Els nens i les nenes del Barcelonès han dibuixat molt bé, algunes vegades àdhuc amb tendresa, la caòtica arquitectura que els envolta i la grisa monotonia que la majoria d'ells veuen quan miren Catalunya des de la seva finestra.

Han dibuixat, per contrast, plens de color i de fantasia, molts monuments de Barcelona. Sempre els mateixos. Els més turístics: l'Arc de Triomf, les Fonts de Montjuïc, el Tibidabo amb les seves atraccions, el parc de la Ciutadella amb la Dama del Paraigües, que els agrada molt, la Plaça de Catalunya, les obres d'en Gaudí i el Barri Gòtic, sense oblidar el Port, La Platja i la Rambla, però per damunt de tot i amb més de dos milers de dibuixos, que mereixen per ells sols una exposició, el monument a Colom.

Ja que els dibuixos dels nois i les noies del Barcelonès eren paisatges de totes les comarques de Catalunya,

MONTSERRAT (Baix Llobregat). - Roser Pérez i Zamora (14 anys).

vàrem decidir classificar-los en les 38 comarques dibuixades i en diversos temes monumentals per als dibuixos que representaven Barcelona ciutat.

Aquesta classificació fou escollida pensant en l'exposició posterior, que d'aquesta manera podria mostrar ordenadament, segons un criteri geogràfic, tot el material seleccionat.

I en efecte així fou.

Amb el lema «El mapa de les comarques de Catalunya, t'ajuda a conèixer millor el teu país», havíem convocat el Concurs i amb aquest mapa com a eix central vàrem vertebrar l'exposició, que volgué ésser un gran llibre de trenta-vuit capítols i cada capítol una comarca.

L'encert amb què els dibuixos expressaven els diferents tons de les nostres terres, els diferents conreus de cada zona, les diverses formes d'habitatge, els tipus de vegetació, els accidents geogràfics o els monuments característics, us feien adonar com passàveu d'una comarca a l'altra i els diferents mapes que hi havia a cada nou capítol, acompanyats d'un text adequat d'en Josep Maria Espinàs completaven la informació.

Visitar l'exposició, que demanava una llarga estona, era fer un viatge per tots els paisatges de Catalunya i els carrers i les places del Barcelonès, descobrint moltes coses ignorades i retrobant-ne d'altres ben familiars.

Més de 40.000 persones (petits i grans) han desfilat, mirat, gaudit, comentat, criticat, après, durant els dies que l'exposició ha estat oberta.

Tots els mitjans de comunicació se n'han fet ressò i alguns han reproduït moltes de les obres exposades.

Hem exposat 4.000 dibuixos, bonics, ben fets, sensibles, fidels a la representació del paisatge, adequats

BARCELONA (Barcelonès). - Berta Pérez i Peris (10 anys).

per a donar una completa visió de totes les terres de Catalunya. Amb dibuixos d'aquest i dels que anirem veient dels nois i les noies de la resta de Catalunya, es podria editar un llibre ben interessant, i aquest seria un altre fruit d'aquest Concurs tan ben acollit a tot el país.

Mentre hem anat avançant en la nostra feina de classificació dels dibuixos, ens hem anat convencent que aquest Concurs ha constituït una monumental enquesta amb una resposta excepcionalment massiva.

El ventall de respostes és molt ampli i hi són representats tots els nois i les noies de Catalunya (pobles, ciutats, barris, escoles, ambients socials...).

Uns estudis especialitzats des del punt

de vista psicològic, sociològic, pedagògic, urbanístic ... basats en la seva interpretació, serien de gran utilitat per a saber millor com és el món infantil actual a Catalunya.

Així, si per una banda tenim la satisfacció d'haver portat a terme una bona tasca fruit de l'encertada col·laboració entre «La Caixa» i el Centre Excursionista de Catalunya, que ha merescut elogis àdhuc de les nostres primeres institucions ciutadanes, Generalitat i Ajuntament, per l'altra tindríem la seguretat de pensar que en arxivar aquestes 125.000 respostes no hem arxivat definitivament tot el que els nois i les noies ens han dit i que sobrepassa, òbviament, els camps de l'art i de la geografia.

(1) La participació de concursants de cada comarca ha estat la següent:

ANOIA	1.901
ARAN	105
BAGES	1.894
BARCELONÈS	79.480
BERGUEDA	564
ALT CAMP	236
BAIX CAMP	1.923
CERDANYA	301
CONCA DE BARBERÀ	580
BAIX EBRE	1.484
ALT EMPORDÀ	1.093
BAIX EMPORDÀ	1.421
GARRAF	291
GARRIGUES	478
GARROTXA	1.272
GIRONÈS	3.068
BAIX LLOBREGAT	2.490
MARESME	2.868
MONTSIÀ	1.318
NOGUERA	814
OSONA	2.811
PALLARS JUSSÀ	585
PALLARS SOBIRÀ	469
ALT PENEDES	418

BAIX PENEDES	611
PRIORAT	289
RIBERA	434
RIPOLLÈS	262
SEGARRA	115
SEGRIÀ	6.500
SELVA	1.875
SOLSONÈS	642
TARRAGONÈS	1.260
TERRA ALTA	353
URGEL	576
ALT URGELL	906
VALLÈS OCCID.	3.559
VALLÈS ORIENT.	1.814

(2) Participants en la tasca com a...

Membres del jurat de la comarca del barcelonès, senyors:
 JORDI AGUADÉ, Ceramista.
 FRANCESC ALEU, Cap de Publicitat de «La Caixa», en representació d'aquesta entitat.
 MARIA BOLÓS, Catedràtica de Geografia.
 FRANCESC CARULLA, Escultor.
 JOSEP MARIA CORMAND, Mestre.
 ANTONI GELABERT, Xilògraf i Mestre.

LLUCIA NAVARRO, Dibuixant.
 JOSEP M.ª PANAREDA, Professor de Geografia.
 RAMON PUJOL, Estudiós Excursionista.
 FINA RIFÀ, Dibuixant i Mestre.
 MARIA RIUS, Dibuixant.
 MARIA SALA, Professora de Geografia.
 CARME SERRA, Pintora.
 JOSEP SERRA i LLIMONA, Pintor.
 JOAN VILA i VALENTÍ, Catedràtic de Geografia.
 JORDI VILANOVA, Decorador.
 ROSER VIVES, Escultora.

Secretària:
 MARGA CARDONA, en representació del Centre Excursionista de Catalunya.

President d'honor del concurs:
 Senyor PAU VILA i DINARÈS.

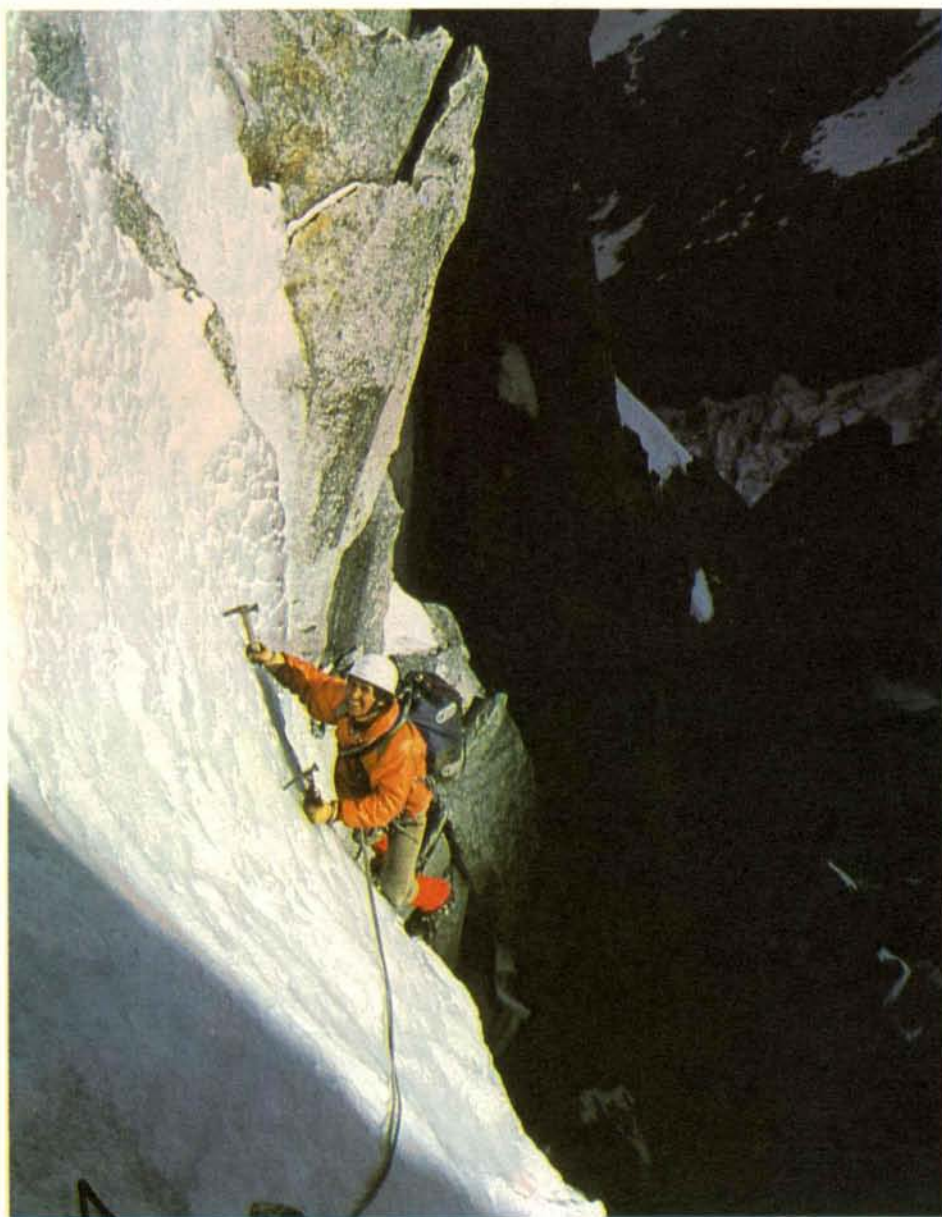
(3) Edat dels participants.
 Fins a 6 anys
 De 7 a 10 anys
 D'11 a 14 anys.

Els dibuixos reproduïts són propietat intel·lectual de «La Caixa».

«GLACE EXTRÊME»

Jean Marc Boivin

Foto: Jean Marc Boivin.

GRADUACIÓ DE LES ESCALADES

Amb la revolució del material i de la tècnica de glaç, hom veu com floreixen els darrers anys un cert nombre de nous itineraris de glaç d'alta dificultat que no podien ésser concebuts deu anys enrera. El que era impossible abans ha passat a la categoria de realitzable.

Aquestes noves vies de glaç segueixen malgrat tot poc recorregudes respecte als grans itineraris en roca i regna una certa confusió quant a la dificultat i als perills objectius d'aquestes escalades. M'he proposat, doncs, d'establir una graduació de les principals escalades dels Alps francesos, en funció de les seves dificultats purament tècniques, desnivell i compromís.

No em permetré jutjar més que les escalades que he realitzat, a fi i efecte de conservar una certa unitat de judici en aquesta classificació, i voluntàriament em permeto ometre alguns grans itineraris com ara la via britànica a la Punta Walker o a la cara oest directa de l'Aiguille du Plan.

BD inf.

- Tour Ronde: couloir Gervasutti
- Aiguille du Tour: couloir de la Table

BD

- Tour Ronde: cara Nord

BD sup.

- Aiguille d'Argentière: cara Nord
- Aiguille du Chardonnet: esperó Migot

D inf.

- Aiguille Verte: couloir Coutourier
- Mont Blanc de Tacul: couloir Gervasutti
- Grande Casse: couloir dels italians

D

- Aiguille du Triolet: cara Nord
- Aiguille Verte: couloir Cordier.

D sup.

- Les Courtes: via dels suïssos

MD inf.

- Aiguille du Plan: via Lagarde-Segogne
- Aiguille Verte: cara Nord via Boivin-Gabarrou
- Mt. Pelvoux; couloir Chaud

MD

- Grandes Jorasses: Linceul
- Pilier d'Angle: via Bonatti-Zappelli, via Cecchinell-Nominé

MD sup.

- Les Droites: via Cornuau-Davaille
- Aiguille Sans Nom: via Boivin-Vallençant

ED inf.

- Les Droites: via Boivin Gabarrou
- Aiguille du Dru: couloir Nord

ED

- Mont Blanc de Tacul: Super-Couloir (v. Boivin-Gabarrou)

ED sup.

- Pic Sans Nom (Oisans): via Boivin-Diaffria-Vionnet-Fuasset.

La graduació ED ha estat adoptada per a la via tècnicament més difícil que conec de les que existeixen actualment, però convindria rebaixar tota aquesta escala de graduació en cas d'obrir-se vies de nivell superior.

És de destacar el fet que vies com la Cornuau-Davaille a la Cara Nord de Les Droites o el couloir Lagarde-Segogne a l'Aiguille du Plan conserven una categoria molt elevada, malgrat la data poc recent de la seva obertura. Cal retre homenatge als seus autors que realitzaren una proesa molt destacada per a la seva època, ja que les noves tècniques fan baixar considerablement la graduació d'aquestes vies.

Foto: Jean Marc Boivin.

trobarem passos mixtos extremadament difícils que l'any següent estaven recoberts d'un gruix de glaç consistent. Per tant, els horaris de repetició han estat reduïts de meitat d'un any per l'altre.

Per tot això, no em sembla desitjable establir una graduació de passos tècnics en base a aquests paràmetres constantment canviants; la millor manera de situar un pas, segons el meu parer, és donar la seva inclinació que resta més o menys fixa.

A títol indicatiu heus aquí una equivalència entre les graduacions escoceses de glaç per a les vies més dures (graduacions que van de I a V) i les inclinacions en graus.

PERILLS OBJECTIUS I CONDICIONS DE LES VIES

Alpinistes confirmats, incompetents en matèria d'escalada en glaç, han criticat severament l'estil d'escalada «en goulotte»¹ pels seus «excessius perills». Cal desmitificar aquestes afirmacions. De fet, existeixen caigudes de pdres i colades de neu en certes cares, pel fet de la seva orientació i de la mala qualitat de la roca que les envolta; per això caldrà escollir una època propícia per a pujar-hi: a la primavera o a l'hivern, època ideal, el glaç és gruixut i la muntanya està fixada pel gel. En conseqüència, els riscos són menors en vies com les Grandes

GRADUACIÓ DEL PASSOS TÈCNICS

Pel fet de ser el glaç, contràriament a la roca, un element plàstic, la dificultat d'una via o d'un pas pot variar enormement d'una època a l'altra al llarg de l'any o d'un any per l'altre, en funció de la quantitat de neu caiguda i del gruix de glaç.

Efectivament, dos factors poden influir-hi:

- la naturalesa del glaç: un pas mixte amb una petita pel·lícula de glaç pot ésser d'una dificultat extrema i esdevenir l'any següent relativament fàcil si la capa de glaç és gruixuda.

Així, quan amb el meu amic P. Gabarrou férem la primera ascensió del Super Couloir del Mt. Blanc de Tacul,

graduació escocesa	inclinació	exemple
III	conjunt a 70 graus	pas clau de la via Cecchinell-Nomine al Pilier d'Angle (llar de corda després del diedre rocós)
IV	conjunt entre 75 i 80 graus	pas clau del couloir nord dels Drus (estran-gulament)
V	conjunt entre 80 i 90 graus amb passos verticals sobre vàries desenes de metres o balmats i desploms.	llarg de corda clau del couloir centre del Pic Sans Nom (oisans): última tirada abans de la pendent mitjana.

Jorasses, el Super Couloir del Mt: blanc de Tacul o el couloir del Pic Sans Nom.

Altres vies, pel fet de la seva orientació cap al nord i que reben poc sol, tenen pocs riscos, i això durant tot l'any. A més, la bona qualitat de la roca que voreja aquestes cares elimina el risc de caiguda de pedres. És aquest el cas del Pilier d'Angle, de les Droites, de l'Aiguille Sans Nom.

MATERIAL

El material descrit a continuació és el més adaptat als pendents més forts amb passos de 65-70 graus mínim i presenta a vegades inconvenients en terreny fàcil.

La característica comú d'aquests piolets és una gran inclinació cap a baix de la pica. Així al fer més tracció sobre el mànec, la pica té més tendència a penetrar en el glaç. El mànec ha de ser curt, entre 40 i 45 cm, per no impedir la penetració de la pica pel fet de la seva important corba.

La baga per agafar el piolet és indispensable i limita el cansament del braç. A títol indicatiu, heus aquí els principals models actuals de piolets:

- el TERRODUCTYL, inventat per l'escocès Hamish Mac Innes el 1970, fou el primer piolet d'aquest tipus.
- l'ICE-SIX Charlet.
- el HUMMINGBIRD, piolet americà, la punta del qual està feta amb un tub dentat en la seva part inferior.
- el CHACAL Simond.

martell-piolet o martell de glaç?

La utilització del martell-piolet és preferible a la del martell de glaç: Té, de fet, diversos avantatges:

- la pica més llarga evita aixafar-se els dits en clavar-lo i permet un anclatge eficaç, àdhuc quan el glaç està recobert per 10 o 15 cm de neu o de glaç podrit.
- la longitud del mànec del martell-piolet, superior a la del martell de glaç, permet donar cops més eficaços pel fet del braç de palanca.
- el mànec proveït de punta pot ésser útil quan et trobes amb neu dura en la qual la pica és ineficaç. M'he trobat passos de 80 graus en neu dura en certes vies dels Alps i no és qüestió de practicar el piolet-tracció en un cas semblant. Aleshores has de superar-te amb el mànec del piolet, plantat en el pendent.

La pica del martell-piolet serà del mateix tipus que el piolet emprat com a segona mà.

Foto: Jean Marc Boivin.

crampons

Hauran de ser ben ajustats a les botes i formats per un mínim de peces a fi i efecte de tenir rigidesa i joc mínim.

Els crampons rígids són actualment els més eficaços en glaç dret però tenen l'inconvenient de ser menys còmodes per caminar per la neu.

pitons de glaç

Es poden classificar en quatre tipus:

- pitó cònic: s'enfonsa amb martell, fàcil de posar però fa treure escames al glaç dur. Poc eficaç en glaç molt tou.
- pitó tubular: el model més a punt, de lluny, en aquest tipus de pitó és el Chouinard, que té l'avantatge de no conservar el con de glaç dintre del tub per efecte de la diferència de diàmetre del tub entre la punta i el cap del pitó.
- pitó amb punxes: s'enfonsa amb martell, molt eficaç en glaç molt dur, fa esclatar poc el glaç; inconvenient: a vegades és difícil recuperar-lo.
- pitó tirabuixó: el pitó més conegut. Impossible plantar-lo en glaç molt

dur i aguanta malament en glaç tou. Bon pitó de socors que no necessita instruments per a posar-lo.

TÈCNICA

Les tècniques de progressió han estat estudiades en diferents articles, i jo faré tan sols una observació. La solució ideal per una cordada de dos és, em sembla, tenir un piolet i un martell-piolet de tipus clàssic i un piolet i un martell-piolet.

El primer de cortada progressa sempre amb el material més adaptat, amb els piolets molt corbats quan el pendent és molt dret i amb els clàssics quan és feble.

En els itineraris on predomina el glaç, tant com en les escalades en roca de gran dificultat, el sisé grau ED esdevenia un leit-motiv que abastava molts matisos. Potser caldrà un dia parlar de setè grau. Per la meua part, he intentat veure-hi més clar i comunicar-vos les diverses dificultats que m'han aparegut durant les meves experiències.

Potser seran ràpidament sobrepassades si l'evolució de la tècnica continua!

DISSENY / ESPORT MATERIAL ALPINÍSTIC

Enric Franch

INTRODUCCIÓ

L'àmbit tradicional en què es movia l'esportista, el muntanyenc i tots els que volíem profunditzar en el nostre país, a través del coneixement dels espais naturals que el configuren, ha canviat substancialment; d'idealistes, somiadors i «somiatriutes», sense adonar-nos-en, ens hem convertit en consumidors de naturalesa, d'esport, de viatges, de material esportiu, etc.

De tot això neix la necessitat d'una reflexió profunda, i com a consumidors assumirem aquesta condició perquè des d'aquesta nova perspectiva i a partir de les àrees del disseny i de l'esport entès com a fenomen social, puguem intentar millorar el nostre coneixement dels objectes que ens ajuden a la pràctica esportiva.

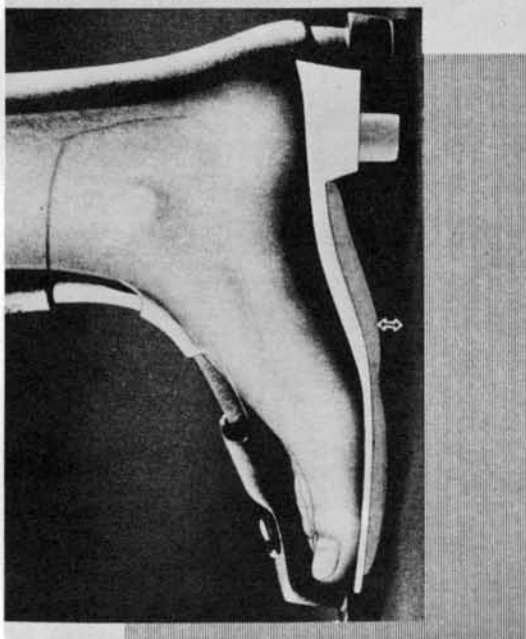
EL FENOMEN DISSENYÍSTIC

El disseny modern neix i es desenvolupa paral·lelament al fenomen d'adveniment de la societat industrial occidental. Els canvis que es produeixen en el traspàs de la producció artesanal a la industrial són decisius: al temps que es configura una nova divisió del treball, la producció massiva requereix una planificació eficaç i una decisió apriorística dels productes que cal fabricar.

D'un capitalisme comercial es passa a un capitalisme industrial, i amb aquesta evolució s'incorporen al lèxic de la producció termes com: planificació industrial, estandarització, productivitat. Neix la projectació de productes industrials, la publicitat, i totes les tècniques empresarials actuals. La necessitat de buscar una estètica nova, que fos coherent amb els nous mitjans de producció i els ideals

«LA NOVELTAT ORTOPÈDICA MUNDIAL, CABER BIO-SISTEMA».

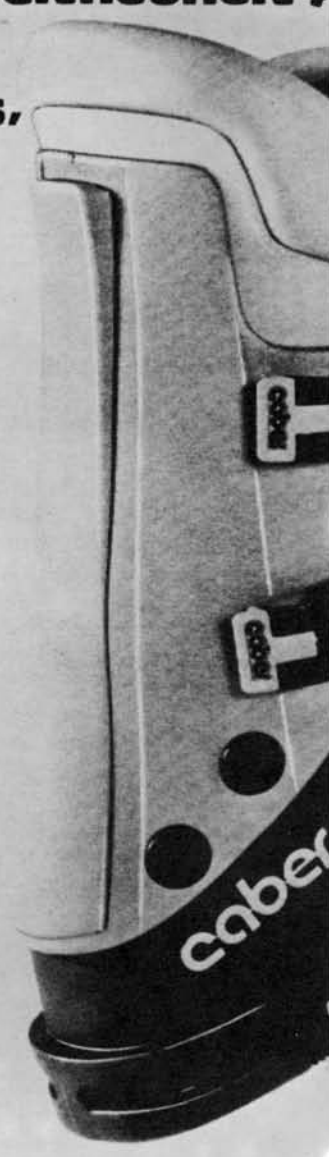
Die orthopädische Weltneuheit !
Das Caber BIO-SYSTEM
für leichteres, längeres,
gesünderes Skifahren

Eine bewegliche orthopädische Innensohle läßt dem Fuß seine Bewegungsfreiheit und bringt ihn in die Hohlfußstellung – die bequemste Stellung zum Skilauf. Sie sorgt für gezielte Kraftverteilung / Übertragung auf die Skikanten und wirkt gleichzeitig stoßdämpfend gegen Erschütterungen.

Das Caber Bio System hat Vorteile für alle Skiläufer, egal welchen Könnens und bringt ihnen mehr Spaß am Skifahren. Kraft- und Energieeinsparungen durch leichteres Schwingen bei allen Pistenverhältnissen, bessere Skikontrolle, bessere Stabilität und wirksamere Gewichtsverlagerung auf die Skikanten.

Bei Ihrem Sportfachhändler können Sie die Freiheit des Caber-Bio-Systems vorfühlen!

de l'època, era evident. Homes com Ruskin (1821-1900) i Morris (1823-1896) a Anglaterra, Behrens (1863-1940) i Muthesius (1861-1927) a Alemanya, Adolf Loos (1870-1933) a Àustria, i molts altres són decisius per aquesta aventura, i a partir d'ells va ésser quan es va assentar la base decisiva per al «Design actual».

Més tard, i des d'una perspectiva més crítica al sistema liberal, que es preocupava de maximitzar els beneficis privats per damunt dels col·lectius, s'avança des de les teories formalistes d'avantguarda del constructivisme (1921-22) fins a l'assentament del Bauhaus (1919-1933) i Ulm (1955-56), i es crea conjuntament amb totes les seves contradiccions el panorama que configura la cultura del disseny, tal com se'ns presenta en l'actualitat.

Catalunya, amb la seva revolució industrial de característiques atípiques, com atípica ha estat la seva evolució històrica, va assumir tota aquesta problemàtica, essent sens dubte, en la actualitat, el país més avançat en aquest aspecte de l'Estat Espanyol.

Ara el disseny és una tècnica complexa, tan complexa com la societat industrial avançada en què pretenem integrar-nos. Parlar de disseny és no tan sols, com la majoria de les persones creuen, parlar de factors estètics, sinó també de factors funcionals, de producció, ergonòmics, de marketing, i, per què no, de factors culturals i ideològics. La idea de disseny es pot entendre des d'angles bastant diferents, moltes vegades contradictoris, però no excloents; i a més desgraciadament amb una perspectiva limitada per l'experiència i pràctica de l'observador: des del món industrial, el disseny és una tecnologia que facilita la producció, augmenta la productivitat, la racionalització i estandarització del producte, disminueix despeses, etc.

Des d'una perspectiva comercial, el disseny és una eina magnífica per a augmentar vendes millorant l'aparença del producte, la seva qualitat estètica, la seva presentació o l'embalatge. Els factors d'estil, modernitat i moda són decisius; d'aquí neix una modalitat de disseny anomenada «styling», capitalitzada per la indústria americana a l'època de la crisi econòmica del 29.

Però sobretot, i des d'una perspectiva crítica, el disseny és una disciplina amb què es pot incidir sobre els factors determinants de «qualitat de vida».

Augmentar el confort d'un moble, corregir els factors de legibilitat d'una màquina, incidir sobre sistemes caducs de recol·lecció agrícola o de transport urbà, i per què no, investigar les condicions d'ús del material alpinístic.

«SKILIFT» PROPI A LA VELOCITAT DEL VENT. Pujades amb paracaigudes especial de 5 kg de pes i 2.000 DM de cost, contra el vent i per la cara nord del Tíllis (3.239 m) a Suïssa.

JAQUETA PER ESQUÍ A L'ÚLTIMA MODA. La idea de futur, l'erotisme i el plàstic de Mexclan, perquè vostè consumeixi.

**Kevin Keegans
Sammel-Hit:
Europas heißeste
Fußball-Embleme!**

Die offiziellen Embleme von 20 europäischen Spitzenmannschaften - ausgewählt von Kevin Keegan. Jetzt zum Sammeln in Dreierpacks von Dextro Energen - dem Energiepaket, das Voraussetzungen schafft für mehr Energie, Spannkraft und Leistungsvermögen.

Jetzt Dreierpackung mit Vereinsemblemen in großen Lebensmittelmarkten.

DEXTRO ENERGEN. Deutschlands Energiepaket Nr.1
* Dextro Energen ist das meistverkaufte Dextrose-Komprimat.

Concretament en l'àmbit del'esport i referint-nos al material utilitzat és evident: la necessitat d'augmentar la qualitat funcional entesa com la capacitat que té l'objecte de solucionar les prestacions requerides en l'acció esportiva, i que tendeix en molts casos a situacions límit.

L'augment de la qualitat funcional és possible amb el millorament dels materials i tècniques constructives. L'adequació ergonòmica al conjunt dels factors fisiològics de l'esportista mesurats dins del context on es desenvolupa aquesta pràctica esportiva, millorarà, en conseqüència, els factors determinants de seguretat i de confort.

També és evident la necessitat d'augmentar la qualitat dels elements determinants de la comunicació visual, d'identificació, o simplement de diferenciació i també, per què no, aquells eminentment estètics.

Però amb tot això, quin significat té el terme esport, o ésser esportista, o muntanyenc actualment?

L'ESPORT I LA PRÀCTICA ESPORTIVA

L'esport és una unitat fonamental, de la qual resulta impossible donar una adequada definició en unes poques línies.

Per a una possible anàlisi resulta imprescindible precisar el marc que constitueix la seva originalitat i la seva globalitat.

Històricament, la unificació del fet esportiu es va realitzar progressivament i finalitza després de la segona guerra mundial. Actualment és una unitat

mundial que es reforça i s'estén; unitat jeràrquica, a partir de la planificació que exerceix l'Estat, des dels ministeris específics, i posteriorment a través de les federacions i clubs.

En l'actualitat és inconcebible un sector esportiu autònom. L'esport està integrat a l'Estat per raons de prestigi nacional, i aquest exerceix la seva tutela i desenvolupa convenientment l'esport militar, civil, universitari i escolar. Un bon exemple és la burocràcia que s'estableix a l'entorn de qualsevol expedició alpinística, les obligacions, els controls, les subvencions, etc., que al mateix temps a favoreixen i sotmeten

els seus components.

D'altra banda, la indústria també utilitza l'esport, o bé a través del fet esportiu (només cal veure la publicitat a les carreres, els camps de futbol, etc.), o bé mitjançant el desenvolupament de la pròpia indústria, en un ampli i diversificat mercat: equipament esportiu, productes farmacèutics, vestits, turisme, alimentació, etc., que evoluciona dins d'una lluita típica, per a la conquesta de mercats (la indústria de l'esquí, podem dir que és ja un monopoli francès?).

Però sobretot, avui l'esport entra de ple dins la problemàtica que es deriva dels sistemes de producció capitalista industrial. L'equació competició-rendiment-medicació-rècord, és un reflex del sistema competitiu social actual.

L'activitat esportiva s'ha convertit en una producció que adopta totes les característiques de la producció industrial. La pràctica esportiva ja no és un factor de desenvolupament físic complet, sinó que s'ha arribat a una pràctica de hiperespecialització (per exemple, esquí de fons, esquí de descens, esquí de slalom, etc.).

S'han sofisticat totes les tecnologies possibles per a millorar els rendiments, a la recerca del millor campió: laboratoris, investigació i tots els processos de racionalització biològics i psicològics.

L'esportista s'acosta cada dia més a l'home màquina. La racionalització extrema condueix a l'esportista a esdevenir l'apèndix d'un procés de producció que no li pertany. L'activitat

VELOCITAT EXTREMA. Entrenaments per batre el rècord mundial de velocitat (200-222 km/h).

esportiva s'ha tornat abstracta, la hipertecnificació condueix a una precisió i a una abstracció alienants. Les activitats de plaer, passeig o lluita contra l'obstacle natural es converteixen en activitats mecàniques, on la dificultat es reproduïx artificialment (neu sintètica, pals per a slalom, boies per a regates, etc.).

El cos existeix com un mitjà que s'ha de mantenir en un alt nivell de rendiment.

El temps és reinterpretat a partir de la mania de la cronomania; s'ha de controlar tot.

L'espai natural s'extrapola a un espai esportiu, en contra de la mateixa naturalesa (pistes en lloc de boscos)

En definitiva, la pràctica esportiva en l'actualitat, organitzada i sistematitzada, significa una alienació de l'individu, en el sentit que aquest perd la seva llibertat, integrat en un univers que no domina, sinó, al contrari: el domina a ell.

L'OBJECTE O L'ARTEFACTE ESPORTIU

El paper fonamental de l'objecte és

resoldre o modificar una situació, mitjançant l'acte en què s'utilitzi. És en aquest sentit que es converteix en mitjancer entre l'home i el món.

És l'element bàsic funcional que fa de pont entre les necessitats bàsiques de l'individu i les socials o integrants, i és per aquesta causa que esdevé element fonamental dins de cada cultura o sistema social.

A mesura que, en la nostra societat, les necessitats bàsiques poden cobrir-se més o menys fàcilment (pràcticament no hi ha ningú que no tingui una cadira per a asseure's, que no disposi d'utensilis per a cuinar, i a la vegada no hi ha tampoc cap excursionista que no tingui el seu propi equip bàsic), el consum deixa de ser un mitjà per a satisfer les nostres necessitats objectives, per a convertir-se en un mitjà de satisfacció psicològic (uns esquís de determinada marca ens situen, dins el món de l'esquiador, en un estatus privilegiat). D'aquesta manera l'obsolència del producte es produeix en l'acte mateix de la seva compra i es crea, consegüentment, una nova dinàmica de consum: la del consum pel consum.

CONCLUSIONS

Després d'aquest intricat camí a través de les idees, es fàcil adonar-nos que, el que se'ns presenta com a simple i intranscendent, amaga un complicat joc de conseqüències. Les decisions a l'hora de la creació dels objectes, la seva utilització i el context en què ens movem estan íntimament relacionats, com també ho estan tots els mitjans que fan possible tot això.

Accions en uns factors, provoquen modificacions en d'altres; aquells que aparentment sembla que n'afavoreixen uns, en realitat n'afavoreixen d'altres.

És evident la necessitat de buscar una pràctica esportiva lliure i no alienadora.

És imprescindible una adequada reflexió a l'hora del consum i dell'ús dels artefactes que faciliten aquesta pràctica. És necessària la discussió dels mitjans que la societat posa al nostre abast; i sobretot hem de saber utilitzar la rica capacitat que la nostra imaginació ens dona, al moment de donar satisfacció als nostres desigs, al marge dels interessos establerts, per, d'aquesta manera, recuperar l'enriquidora pràctica dels sports, i sobretot, arran de la nostra perspectiva, d'aquells lligats a l'excursionisme.

ALPINISME

Karakorum

Raka Poshi (7.788 m)

Èxit de l'expedició polonesa-pakistana dirigida per M. Sher Khan, formada per un equip alpinístic de 6 pakistans i 7 polonesos.

La nova via oberta transcorre per l'aresta NW. L'equip va fer cim el dia 1 de juliol, i els dies 2 i 5 de juliol varen fer cim la resta de components polonesos. Cal assenyalar l'èxit de la cordada femenina composta per Anna Czerwinska i Krystyna Palmowska, que formava part d'aquesta expedició i que va fer cim.

Paiju Peak (6.778 m)

Després de cinc dies a la paret, les dues cordades formades per G. Childs, W. Miller (USA) i M. Goff i Ian Wade (Gran Bretanya), varen assolir el cim nord per la seva paret SW.

Uli Biaho (6.270 m)

Dura escalada la realitzada el darrer mes de juny per les cordades J. Roskelly, B. Forrest i K. Schmitz i R. Kauk, que varen estar 10 dies a la paret per poder obrir un nou itinerari a la cara est.

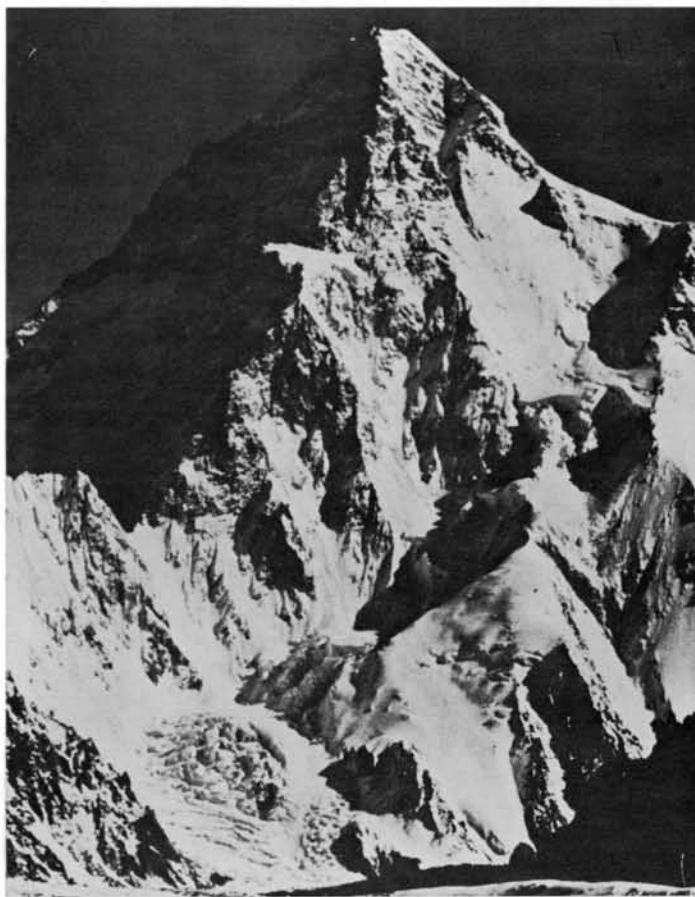
Gasherbrum II (8.035 m)

Èxit de la darrera expedició austríaca a aquest cim. En l'equip que va fer cim tenim novament Kurt Diemberger, que amb aquest ja té cinc vuit mils (Broad Peak, Dhaulagiri, Makalu, Everest i Gasherbrum II), i Hans Schell, que amb aquest en té tres (Hidden Peak, Everest i G. II).

K-2 o Chogori (8.611 m)

Èxit de la nombrosa

K2 (8.611 m) des de Concordia (Karakorum). (Foto Arxiu.)

expedició dirigida per Bernard Mellet, tot i que no varen poder fer cim. Vint-i-cinc homes formaven aquesta expedició entre alpinistes, especialistes en cinema, un equip de TV, 25 tones de material que traslادaren fins al camp base, 1.400 portadors, amb un presupost de tres milions de francs francesos. L'objectiu alpi d'aquesta expedició, l'aresta sud-sud-oest, fou aconseguida i, s'obrí d'aquesta manera un nou itinerari al K-2. Després d'instal·lar sis camps d'alçada, la cordada Monaci-Leroy assoleix la cota màxima de 8.450 m. Ja quan les dificultats havien disminuït, Leroy va continuar en solitari 100 m més, però hagué d'abandonar més tard a causa del mal temps. Jean

Marc Boivin, component d'aquesta expedició, va realitzar un salt en ala-delta des de la cota 7.600, assolint així el nou record mundial d'aquesta especialitat.

Himalaia

Nanga Parbat Nord (7.816 m)

Primera ascensió d'aquest cim realitzada el darrer dia 4 de juliol per una expedició txeca dirigida per Marian Sajnoha. La nova via oberta transcorre per la cara oest, instal·lant 5 campaments d'alçada.

Thelay Sagar (6.930 m)

El darrer mes de juny una expedició de tipus lleuger va realitzar la primera ascensió

a aquest cim. L'equip era format per R. Kligfied, J. Thackray, P. Thexton i J. Waterman.

Mirgthuni (6.855 m)

Un equip alpinístic format per J.M. Cuevas Gozalo, J. Susino Arbucias, T. Galán López (Grupo Montaña de Derecho), A. Sánchez García (R.S.E.A. Peñalara) i Jordi Plana i Pey (C.E. Bergadà de Berga), els darrers mesos de setembre-octubre 79 va intentar la cara sud d'aquest difícil cim, fins a la data mai intentada, amb els seus 1.800 m de desnivell. Arran un fort allau, que va arrossegar José Miguel Cuevas Gozalo, varen haver de desistir de l'intent per les ferides sofertes.

HIMALAIA DEL NEPAL

Ama Dablam (6.856 m)

Èxit de l'expedició nord-americana, que va assolir aquest cim el darrer dia 22 d'abril per la seva aresta sud.

Varen fer cim vuit alpinistes: Jeff i Greg Lowe, M. Boysen, D. Breashers, P. Pilofian, Jonathan Wright, T. Frost i el sherpa Lakpa Dorje. El dia 25 d'abril J. Lowe tornava a fer cim i ho aprofitava per a desmuntar el darrer camp d'alçada.

A l'estació post-monsònica, els guies francesos del Briançons dirigida per R. Renaud, varen assolir el cim per l'aresta NW. En aquesta expedició, hi figurava el conegut pireneista Louis Audoubert.

L'expedició austríaca, dirigida per Reinhold Messner, va abandonar el seu intent a aquesta muntanya a causa de les tasques de socors que varen dispensar a l'expedició neo-zelandesa dirigida per Peter Hillary, fill del conegut Edmund Hillary, que va patir un accident mortal arran un allau quan escalava la vessant SW.

Gaurishankar (7.710 m)

L'expedició nepalesa-nord-americana ha realitzat la primera ascensió a aquesta muntanya per l'aresta SW. L'equip era format per deu alpinistes, cinc de cadascuna de les nacionalitats. Com a dirigents, hi figuraven Al Read i el sherpa Pertemba (conqueridor del cim de l'Everest per la cara SW, Expedició Anglesa 1975).

La resta de l'equip era: J. Morrissey, D. Hennek, K. Schmitz, J. Roskelly, Dorje Sherpa, Pasang Ongchu, Ang Jangbo i Yong Tenzing.

Thamserku (6.630 m)

Nova via oberta a la Cara SW, per una expedició francesa dirigida per Satoshi Kimura. El cim va ésser assolit per la cordada Kimura-Hosogai el dia 27 d'abril.

Kantega (6.705 m)

La darrera primavera una expedició japonesa va obrir un nou itinerari a la cara N. La cordada que va fer cim era formada per Makoto Ishibashi i Koishi Takeuchi.

Nilgiri Central (6.965 m)

Expedició japonesa dirigida per Maskai Aoki, que va situar cinc components al cim després d'obrir un difícil itinerari a l'aresta sud-est-sud.

Tilicho Peak (7.160 m)

Expedició japonesa dirigida per Ikuro Saeki, amb un bell itinerari a l'aresta nord d'aquest cim de la regió de l'Annapurna.

Peak 29 (7.835 m)

Èxit de l'expedició polonesa dirigida per Ryszard Jzafirski, que el darrer 18 de maig va obrir una nova via a la cara NW.

Kasam Kanguru (7.110 m)

A finals del darrer mes de setembre Doug Scott, Georges Bettembourg i Mike

Everest (8.848 m) i Nuptse (7.879 m). (Foto: Jaume Altadill.)

Covington, varen assolir el cim nord per l'aresta nord. Ascensió en estil alpi que va durar cinc dies.

Annapurna I (8.091 m)

Abandó de l'expedició anglo-nord-americana en el seu intent a aquest cim per la seva vessant nord. Un impressionant allau va soterrar el Camp IV i els alpinistes M. Cohick, G. Harder i E. Roberts.

Manaslu Nord (7.050 m)

Una expedició txeca, dirigida per Jan Cervinka, va assolir aquest cim per la seva part est. Les dates de l'ascensió s'escaigueren la primera quinzena del mes d'octubre.

Everest (8.848 m)

Una expedició alemana, dirigida pel conegut Dr. Schmatz, ha situat 8 dels seus membres al cim seguint la ruta normal del coll sud. Malauradament, la Sra. Schmatz i el conegut guia suís Ray Genet varen trobar la mort en el descens.

Lhotse (8.501 m)

Èxit d'una expedició polonesa, que també en la temporada post-monsònica va assolir aquest cim per la ruta normal.

Nuptse (7.879 m)

Ascensió en estil alpi de la cara N, per G. Bettembourg, B. Hall, D. Scott i A. Rouse. Des del camp base al cim varen esmerçar dos dies. Pel descens també varen estar dos dies. Aquesta és la segona ascensió al cim principal del Nuptse.

Andes

CORDILLERA BLANCA

Nevado Huascaran S. (6.678 m)

El conegut alpinista francès Nicolas Jaeger ha realitzat una singular experiència mèdico-alpinística en realitzar una estada de dos mesos al cim de l'Huascaran. El campament era instal·lat a la cota 6.700 m. Els estudis són ara publicats a França, així com en un interessant llibre de N. Jaeger titulat «Carnet du

solitud» «Operation survie solitaire Huascaran».

Nevado Quitaraju (6.040 m)

Un equip de deu alpinistes iugoslaus va assolir aquest cim per la cara nord el darrer mes de juny. Entre els components de l'escalada es trobaven l'alpinista Marija Percic, que ha estat la primera dona a pujar en aquest cim andí.

L. Karnicar i M. Kranjc varen realitzar també el descens de la cara nord amb esquís.

Nevado Caras 1 (6.025 m.)

Albi Solé i Nigel Helliwell han obert un nou itinerari a la cara sud.

L'Operació ANDES-79 del «Esqui-Club de Gijón» va assolir el darrer juliol aquest cim en conquerir-lo tres dels seus nou membres. El camp base va ésser situat a la cota 4.100, junt a la llacuna Parón, i després de dos intents a l'aresta S.E. varen abandonar per reprendre l'atac al cim per la paret S.E., aconseguint de fer-lo.

L'expedició era formada per J. Bousoño, J.A. Moral, L.A. Ruiz, J.J. Iglesias, F. Mejica, S. Alvarez, A. Riera i G. Suárez.

Nevado Artesonraju (6.025 m)

Nou itinerari obert a la cara SW, per la cordada Solé-Spohr.

Piramide Garcilaso (5.885 m)

Nou itinerari a la cara sud obert, per la cordada D. Renshaw-D. Wilkinson.

Nevado Ranrapalca (6.162 m)

Alex Mac Intyre i John Porter han assolit aquest cim per la cara SW i realitzaren el descens per l'aresta W. Ascensió bella i difícil realitzada en estil alpi.

Nevado Huandoy oeste (5.900 m)

Nova via oberta per la cordada Lucho i Felipe Tordoya i Steve Brewer. La via transcorre pel bell mig de la paret. L'ascensió té un pendent mitjà de 70°.

Nevado Chacarahy Est (6.001 m)

Nova via oberta a la paret S. Tot l'itinerari sobre bon glaç amb pendents de 60°, la cordada era formada per S. Brewer, M. Whitton i M. Riche.

CORDILLERA HUAY-HUASH

Nevado Ninashanka

Després de 20 hores d'escalada efectiva, la cordada Brian Hall i Alan Rouse varen assolir aquest cim seguint l'aresta W. La via ha estat catalogada com E.D. i els dies esmerçats varen ésser el 3 i 4 de juny.

Nevado Tsacra Grande Oeste (5.774 m)

Primera ascensió a aquest cim realitzada per l'equip B. Hall, A. Rouse i N. Jaeger, seguint l'aresta NW.

Nevado Trapecio (5.653 m)

Segona ascensió a aquest cim realitzada per la cordada Hall-Rouse-Jaeger seguint l'aresta SW. Escalada catalogada com ED. realitzada completament en estil alpi durant els dies 13 i 14 de juny.

Nevado Tsacra Chico Norte (5.564 m)

Primera ascensió realitzada el dia 27 de maig per P. Charliat, B. Hall, A. Rouse, i N. Jaeger, ascens i descens realitzat per l'aresta NNE.

Travessia als Nevados Rasacs (Rasac N. 5.245 m, Rasac Pral. 6.040 m i Rasac O. 5.700 m)

Primera travessia d'aquests «Nevados» realitzada els dies 28 i 29 de maig, en solitari, per Nicolás Jaeger.

Nevado Yurupaja Central (6.634 m)

Ascensió en solitari realitzada per Nicolás Jaeger.

Nevado Sarapo (6.143 m)

Un fort equip d'alpinistes italians del CAI de Lecco, han obert una difícil via de glaç a la cara oest d'aquest Nevado, el darrer estiu 79.

Andes de la Patagonia

Fitz Roy (3.440 m)

L'escalador italià Renatto CASAROTTO va realitzar l'ascensió d'aquest difícil cim per l'aresta nord, d'un desnivell de 1.800 m. L'escalada va ésser realitzada el dia 18 de febrer. Una nova via de gran dificultat en aquest difícil cim.

Amèrica Central

Operació Citlaltepeli-79

Un grup d'alpinistes del «Club Montañeros Celtas» de Vigo, format per M. Conde, M.B. Fernández, E. Besada i A. Quinteiro han desplegat el passat mes d'agost una interessant activitat alpinística per les muntanyes de Mèxic, efectuant ascensions als volcans Popocatepelt «Labio inferior», de 5.200 m i «Labio superior», de 5.452 m, per la ruta de «Las cruces». Posteriorment es traslladaren al refugi Augusto Pellet per tal d'assolir el Citlaltepeli (Pico de Orizaba), de 5.700 m, per la vessant nord de la gelera de Jalapa.

Àfrica

Operació Kenya-79

Organitzada per membres del «Club Montañeros

Celtas» de Vigo, els quals han dut a terme una àmplia activitat alpinística a les muntanyes de Kenya el darrer estiu. Situat a la Kami Hut realitzaren les ascensions següents:

Punta Dutton (4.880 m), per l'aresta NO; Punta Thomson (4.955 m) i Punta Lenana (4.985 m), per la gelera Gregori, per tal d'intentar finalment l'escalada del Batian (5.199 m) per la via Firmin en 12 h. Dies després efectuaren les ascensions a la Punta Petter (4.756 m), per l'aresta sud; el Pic Sedeyo (4.074 m), per la ximeneia SE i per l'aresta NNE; el Pic Tereri (4.714 m), per la cara E; Punta Mwlhais (4.880 m), Arturs Seet (4.666 m.), Terminal W i E de 4.640 m. i 4.591 m per acabar amb l'ascensió del Batian, per l'aresta NO, catalogada M.D. inferior. Formaven aquesta expedició: A. Delgado, M. Gómez, F. García, A. Leira, A. Mieres, M. Castiñeiras i S. Suárez (director tècnic).

Alps

MONT BLANC

Les Droites (4.000 m)

La darrera setmana de juliol del 79 Jordi Camprubí i Remi Bresco efectuaren l'esperó N-NE de Les Droites, ascensió mixta de 1.200 m de desnivell. La cara nord de Les Droites, alta de 1.000 m ha estat recorreguda tres cops aquest estiu per alpinistes de l'Estat espanyol.

La primera vegada va ser el 22 de juliol de 1979, per L. Fraga i l'alemany M. Hoffmann, que obriren una variant superior d'alta dificultat. En l'ascensió esmerçaren 15 hores. La segona ascensió tingué lloc el 24 de juliol, per O. Galante i J. Fantini, australià, en 11 hores. La tercera fou realitzada per F. J. Aldama, C. Tamayo i J. M. Sancristóbal els dies 12 i 13 d'agost, prenent com a sortida la «Goulotte dels Americans».

Expedició Nicolás Jaeger.

Grandes Jorasses (4.208 m)

A mitjan juliol els catalans Joan Martí i Ll. Hortalà efectuaren l'ascensió de l'esperó Walker, recorregut de 1.200 m de desnivell, que varen fer amb dos bivacs a causa del mal temps.

A. Trabado ha realitzat en solitari el difícil Linceul el 6 de setembre del 79 en tant sols 7 hores. Recordem que el Linceul és una de les ascensions en glaç de més dificultat als Alps, ja que el pendent arriba als 85°.

Petit Dru (3.733 m)

La segona setmana de juliol Toni Torà (C.A.C.-C.A.D.E.) i Julio Varela varen realitzar la via clàssica de la cara nord. Sembla ser que va ser la primera ascensió de la temporada i varen realitzar dos bivacs arran de la gran quantitat de gel i de neu en les fissures. Posteriorment varen realitzar-la X. Pérez Gil i Ramon Galí.

Mont Blanc (4.810 m)

J. Lorente i J. L. Zuloaga varen realitzar, el juliol del 79, la quarta ascensió absoluta i primera nacional al Pilar Yannick Seigneur de Freney. La segona ascensió nacional al pilar central de Freney, la varen realitzar l'1 d'agost O. Galante i l'australià J. Fantini.

Mont Blanc de Tacul (4.249 m)

La primera ascensió nacional al couloir Jaeger la varen efectuar, el juliol del 79, F. J. Aldama i C. Tamayo.

Així mateix els esmentats alpinistes varen realitzar en 8 hores la primera nacional al difícilíssim Supercouloir, catalogat actualment d'ED en glaç.

Aiguille Verte (4.121 m)

Segona ascensió absoluta i primera nacional al «couloir» Charlet-Bettembourg Ghillini, del coll de l'Agulla Verte (vessant de l'Argentiere), ha estat realitzada en 11 hores per J. Lupión i F. Aguado.

Mont Blanc (4.810 m)

Descens amb esquís, per la via Major, d'en S. Debenedetti acompanyat de G. Comino, que el va efectuar a peu a la primeria de setembre. Les condicions del gel amb neu fresca pols els obligaren a realitzar tres rappels.

Mont Blanc de Tacul (4.249 m)

Els escaladors germànics J. F. Hagenmuller i S. Koenig han obert dos noves vies a aquest cim. La primera d'elles «directa» al contrafort de les Tres Puntes, de gran dificultat, amb dos llargs de VI^b+ exposats. L'altra oberta al pilar situat a la dreta del Martinetti de 350 m i dificultat M.D. sup.

Grands Charmoz (3.444 m)

A la vessant oest s'ha obert la via «Les Racimes du bien», per Claude i Yves Remy. Escalada de 500 m situada a la vessant de la gelera dels Nantillons, efectuada els prop passats 24 i 25 de juliol en 10 hores. L'itinerari se situa entre el pilar Coquengniot i el Carpentier, escalada lliure en bona roca, M. D. sup. El descens es pot efectuar pel corredor Charmoz-Crépon o bé rappelant (equipat) per la mateixa cara oest.

DOLOMITES

Croz del Altísimo

La via del refugi de l'anomenada muntanya ha estat realitzada, l'estiu del 79, per R. Artigas, Ll. Agustí, Julià Garcia i A. Encinas, en una segona ascensió.

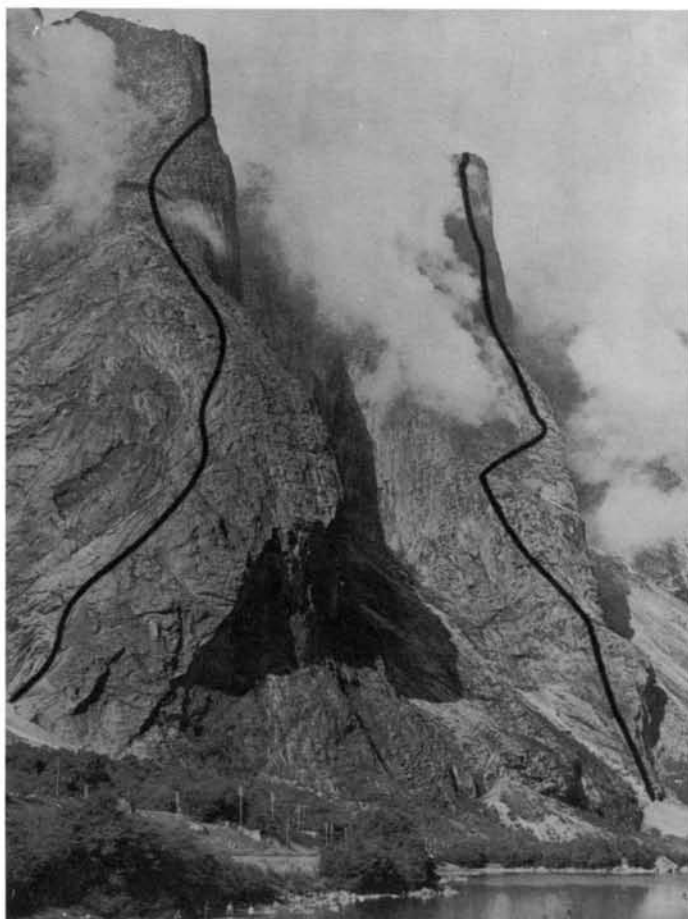
Cima Grande di Lavaredo (2.999 m)

La cordada Santi Freixes i Enric Renom varen efectuar la directa polaca mitjançant un bivac prop del cim.

La cordada Segi Martínez i Conrado varen efectuar la via Comici-Dimai-Comici amb un bivac prop del cim.

Les cordades del C.A.D.E.-C.A.C. varen realitzar la via

Sondre Trolltind i Trollyrgen. (Foto Arxiu.)

Dimai-Comici-Dimai en 9 hores T. Torà, A. Vall, J. V. Ponce, J. Jover, R. Vila i J. Ch. Peña de l'Agruac.

La cordada Ignasi i Manolo de l'Agruac varen realitzar amb un bivac la directa alemanya.

Civetta (2.892 m)

La cordada Santi Freixes i Enric enom varen realitzar la clàssica via del dièdre Philipp-Flan durant el mes d'agost del 79.

Monte Agner (2.847 m)

Aquesta darrera tardor J. C. Grisú i T. Garcia, del C.E. de Gràcia, han realitzat la primera ascensió nacional a aquest cim de les Dolomites per la via de l'esperó nord, de 1.600 m de desnivell i M.D.

Marmolada (3.342 m)

La mateixa cordada anterior va recórrer també la via Solda de la cara sud d'aquest cim, de 700 m de desnivell i dificultat M.D.

ALPS ESCANDINAVS

«Sondre trolltind» i «Trollyrgen»

Durant el darrer mes de juliol del 79, Miguel A. Gallego i el seu germà José Luis varen realitzar les primeres ascensions estatals en aquestes dues parets, sens dubte les més llargues d'Europa.

ALPS SUISSES

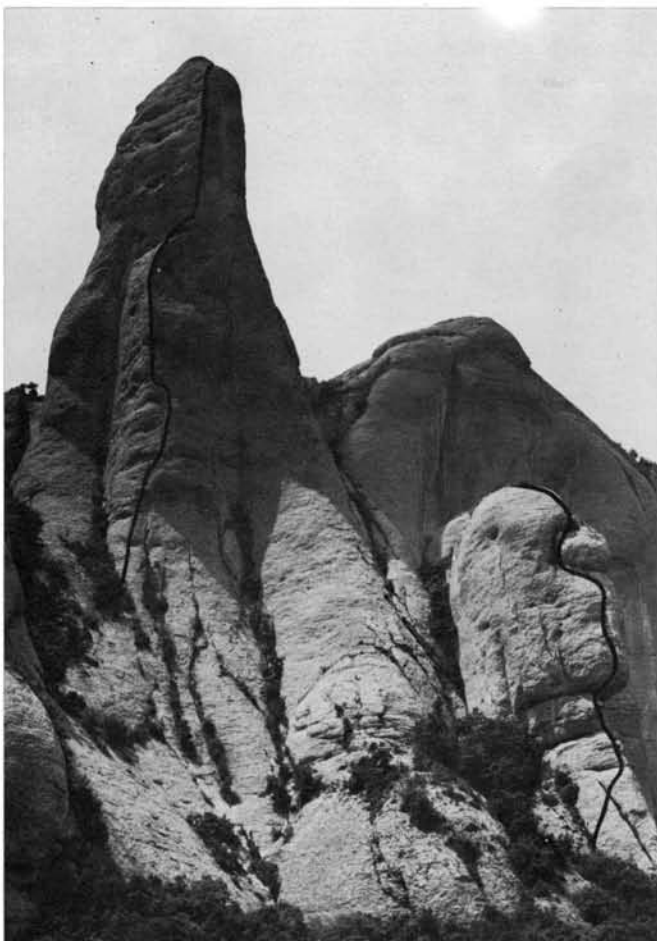
Breithorn (4.165 m)

En P. Gabarrou i P. A. Steiner acaben d'obrir, el 17 de setembre passat, una via directa de 800 m a la cara nord, ascensió mixta amb passos de glaç molt redreçats.

El 27 del mateix mes, juntament amb M. Bethermain, varen obrir un itinerari mixt de 1.000 m a l'aplom del Breithorn oest, en 15 hores i condicions hivernals.

Finsteraarhorn (4.167 m)

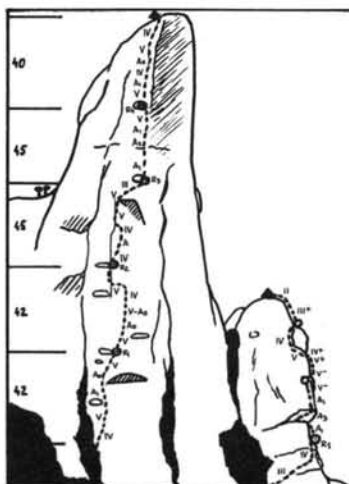
Els suïssos R. Thomi i U.

MONREBEI

- A. - GRAN DIEDRE PARET DE CATALUNYA
- B. - VIA JOYL
- C. - VIA BADIA-CASANOVAS-PAÜL
- D. - VIA GEDE

Montserrat

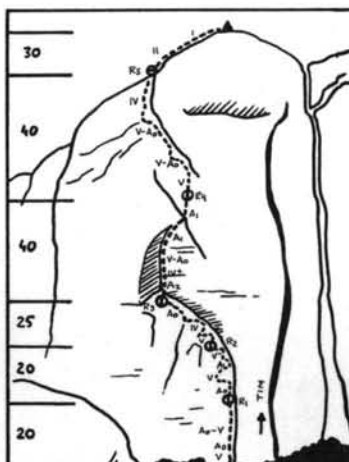

CAVALL BERNAT

VIA DESIRÉE
PRIMERA ASCENSIÓ: 1-12-79
JUAN ALTAMIRA-XAVI NICOLAU-
ANTONIO GARCIA

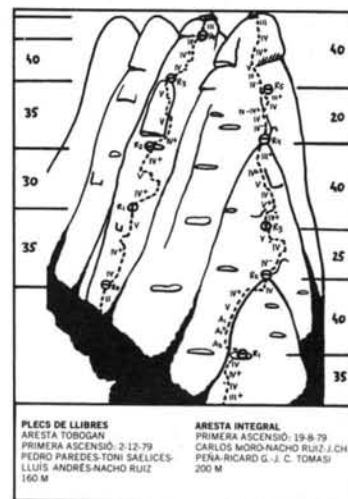
MORRAL DEL CAVALL

VIA DEL PARÍSIFAL «EL MÀGIC»
PRIMERA ASCENSIÓ: 2-11-79
A. PICAZO-F. JAVIER-J. M. ISERN-
A. GONZÁLEZ. 1.000 M. 2-4 HORES

PARET OEST DE SANT JERONI

VIA DEL RAT-PENAT
PRIMERA ASCENSIÓ: 9-9-79
XAVIER CID-JOSEP V. PONCE (CADE)
175 M. 6 HORES

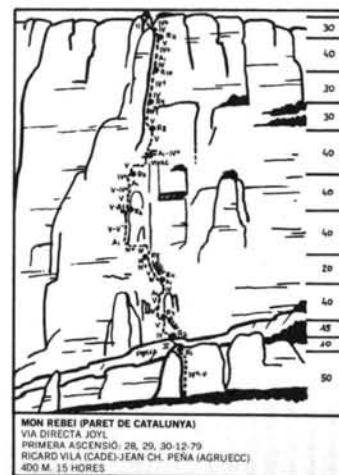
PLECS DE LLIBRES

ARESTA TOBOGAN
PRIMERA ASCENSIÓ: 2-12-79
PEDRO PAREDES-TONI GALIQUES-
LLUIS ANDRÉS-NACHO RUIZ
160 M

ARESTA INTEGRAL

PRIMERA ASCENSIÓ: 19-8-79
CARLOS MORO-NACHO RUIZ-J. CH.
PENÀ-RICARD G. J. C. TOMASÍ
200 M

Monrebei

MON REBEI (PARET DE CATALUNYA)

VIA DIRECTA JOYL
PRIMERA ASCENSIÓ: 28, 29, 30-12-79
RICARD VILA (CADE)-JEAN CH. PENÀ (AGRUCC)
400 M. 15 HORES

ESPELEOLOGIA

Arañonera-79

Un any més han continuat les activitats al sistema Arañonera. Aquest cop, i com a novetat, hi han participat, a més dels membres del I.E.R.E. i del G.I.E., alguns companys de la Secció d'Espeleologia del «Centro Excursionista de Málaga» i altres del Grup Geogràfic de Gràcia. Els objectius previstos s'han desenvolupat normalment i a nivell global la feina feta ha estat considerable.

A l'avenc T-1, o grallera del Turbón, s'ha avançat uns 400 m. més per la via d'Escalada, amb la qual cosa el desnivell de la cavitat ha superat els 660 m. Tanmateix en el tram final s'han explorat diverses galeries, amb cursos d'aigua, que resten totes per topografiar. Una altra

Wälchli van recórrer, el 25 de juliol proppassat, una nova via directa de 400 m a la seva cara sud-oest de dificultat fins IV sup. en 7 hores.

TIROL

Ortler (3.902 m)

Dos escaladors d'Innsbruck, K. Jeschke i M. Burtcher, han recorregut un nou itinerari de 1.400 m a la cara nord d'aquest cim del Sud Tirol. L'itinerari comença per pendents de 50°, travessa una zona de seracs amb glaç i acaba després de passar un corredor de 800 m. de desnivell amb pendents de 50-60° d'inclinació.

descoberta interessant fou l'anomenada galeria Furriol, d'uns 600 m de recorregut, que ja era coneguda des del 1974, any en què fou abandonada l'exploració sota un resalt de cinc metres i gairebé oblidada arran d'altres prioritats.

Finalment fou revisada la via d'enllaç amb la cova de Santa Elena. La volta sifonant, punt clau d'aquest enllaç, era plena d'aigua, però en direcció contrària s'exploraren 115 m de nova galeria fins que un nou sifó ens en barrà el pas.

Al sector de Soaso es continuà l'exploració de l'avenc S-1, iniciada el 1977 fins a 200 m. Malgrat acabar-se, a la pujada es descobrí una galeria que es dirigeix en direcció a la part terminal de la via d'Escalada. Se n'explorà més d'un km i s'assolí un desnivell avaluat entre 450-500 m. Les característiques morfològiques, la direcció i sobretot el corrent d'aire ens fan pensar que es tracta del mateix sistema i que l'enllaç no és gaire llunyà. Els treballs topogràfics exteriors, duts a terme el mes de setembre, donen com a desnivell del sistema, quan s'hi enllaci, -1204 m, amb un error que realment podrà ser considerat ínfim. Finalment, i a més d'alguna exploració al sector de Tendeñera, s'efectuà una revisió de les cavitats existents a la placa calcària que hi ha entre el pic d'Arañonera i l'avenc T-1. Es topografiaren més de trenta cavitats de diferent importància, la major part ja conegudes des del 1974-1975, però que aquest cop han estat sistematitzades ensems que se'n corregia alguns errors de nomenclatura.

Vist això podem concloure que les perspectives per a la campanya 1980 són força esperançadores, sense que aquí s'acabin les possibilitats del sistema, tant en l'ordre dels desnivells com en el recorregut total, on creiem que encara es poden donar

moltes sorpreses.

Martí Romero i Rectoret

Papua-Nova Guinea

A l'illa de Nova Bretanya, en la Serralada Nakanai, una expedició suïssa ha perdut un dels seus membres durant l'exploració de la cavitat anomenada Kava Kuna. Aquesta gran dolina-avenc, de 320 m, té en el seu interior un cabdalós riu on morí ofegat l'espeleòleg.

Una expedició francesa va sortir a primers de gener d'aquest any cap a l'illa de Nova Bretanya. Aquesta expedició pensa visitar també altres àrees a l'illa de Nova Guinea, com el Simbu i d'altres.

Austria

A l'avenc Schneeloch (reseau Cyclo-Tronc) s'ha realitzat una immersió en el sifó terminal, per un membre del Groupe Speleo-Alpin Belge, amb una longitud de 50 m i 25 de profunditat, amb la qual cosa la profunditat total se situa a 1.101 m.

En l'avenc Wieserloch s'ha arribat als 580 m i encara continua. Encara que no és cosa segura, la unió d'aquesta cavitat amb Lamprechtsophen, de la qual es troba a prop, donaria al sistema una profunditat de 1.400 m aproximadament.

Una expedició polaca, composta de 12 persones, a superat la cota de + 1.000 m (+ 1.014 m) a l'avenc Lamprechtsophen.

Estat Espanyol

Del 9 al 12 de setembre una expedició composta per membres del G.E.S. (Málaga), G.S.A. (Bèlgica) i de la F.F.S. (França) ha explorat el sifó terminal de la Sima G.E.S.M. (- 1.077 m).

Els escafandristes arribaren a -21 m en el sifó, continuant encara i situant l'actual profunditat de l'avenc a - 1.098 m.

En la zona del Paramo de

Masa, un equip d'escafandristes ha superat el sifó d'una longitud de 694 m, que té una continuació força interessant, i torna a sifó 200 m després.

Marroc

Membres del Speleo Club de Blois i del Speleo Club de Caen, han estat treballant a la zona del Rif A Kef d'Enough, descoberta en 1978 s'arribat a la profunditat de 125 m i un recorregut de 1.950 m. Altres cavitats explorades han estat Aïn Danou de 1.300 m, Aouta el Gazdir 1.000 m.

Mèxic

En el sistema Purificación s'han continuat els treballs de topografia a partir de l'«Entrada de los Franceses». Després d'un Camp d'una setmana en El Infiernillo els resultats actuals son -893 m i 28 km de recorregut.

En el Estat de Oaxaca, a l'altiplà d'Huantla, es situen varies de les més grans cavitats de Mèxic. San Agustín (-859 m), Agua de Carrizo (-848 m), La Grieta (-760 m), Cueva de San Agustín (-484 m), Rio Iglesia (-535 m) totes elles formen un entrellat formidable. El conjunt donaria un sistema de -1.089 m i uns 40 km de llarg.

Filipines

Del 23 de febrer al 16 de març de 1980 diversos membres de la Sidney Speleological Society, sota la direcció de T. Hayllar, es desplaçaran a Filipines per tal de realitzar l'exploració de diverses cavitats en una zona considerada com a parc natural i en la qual es coneix ja una cova de 2 km.

Symposium

Pel març de 1981 es prepara la realització del 1.er Symposium europeu sobre la investigació dels rats-penats (European Symposium on bat research). Les inscripcions es poden fer a: Prof. V. Schmid, Zoological

Institute, Poppelsdorfer Schloss, D-5300 Bon, West Germany.

Un altre Symposium és el celebrat durant els dies 8-9 de desembre passat a Barcelona, concretament als locals de l'Orfeó Gracienc.

Aquest, dedicat monogràficament a tècnica espeleològica, ha estat organitzat pel Grup Geogràfic de Gràcia.

També s'ha celebrat del 16 al 23 de setembre passat el Symposium Internacional d'Història Espeleològica. Aquest acte celebrat a Viena, coincidí amb el centenari de l'Austrian Speleological Society.

Japó

Les coves més llargues del Japó són (abril 1979):

— Akka-do	8.000 m
— Gyokusen-do	5.000 m
— Takaga-ana	4.402 m
— Kyusen-do	4.024 m
— Uchimagi-do	3.340 m
i els avencs més fondos:	
— Byakuren-do	-442 m
— Omi-Senri-do	-405 m
— Nunagawa-do	-345 m
— Ginpo-do	-330 m
— Gomagara-do	-215 m

ACTES

«Del meu sarró». Exposició d'aquarel·les de Ramon Pujol i Alsina

El consoci Ramon Pujol i Alsina, una vegada més ens ha presentat un ampli recull de la seva producció en diverses sortides a muntanya i en diferents indrets de Catalunya, exposant la primera quinzena de novembre un total de 54 obres on queden identificats paisatges i edificacions conegudes de les següents contrades:

El Far y rodalies, paisatges de la Cerdanya, Cingles de Tavertet, el Montseny i veïnatge, com el Brull, Cingles de Bertí, Corró d'Amunt, Bellmunt o més allunyats com Beget,

Bassegoda, Comanegra, Torroella de Montgrí, etc. Tot un ventall pictòric de remarcable interès que solament podia oferir-nos un excursionista sensible, tou d'humanitat i de serenor, d'un hom que estima la naturalesa i sap a la vegada demostrar-nos-ho amb el seu art, que és missatge entenedor de llum, de composició, narració poètica i abrigall espiritual. I com tothom diu, aquesta mostra d'art no és solament un conjunt pictòric de gran espontaneïtat, sinó que també és un document històric valuós en una pàtria com la nostra i en uns moments en què sovintegen estralls ecològics i ofenses a monuments artístics.

La personalitat envigorada de l'artista, ens fa presumir que després d'aquest tast assaonat i conreat amb veritables encerts, vindran noves exposicions per delectança de tots als excursionistes i satisfacció dels estaments artístics del País.

Agraïm que ens hagi mostrat el «seu sarró» i esperem d'ell un altre «tast».

Modest Montlleó

Exposició internacional de calendaris antics i moderns

El dia 15 de gener, a la Sala d'Exposicions del nostre estatge social, va tenir lloc, a les nou del vespre, l'acte inaugural de l'Exposició Internacional de Calendaris Antics i Moderns, original del nostre consoci i Director de l'Arxiu Històric Municipal de Pineda de Mar, Sr. Josep Font i Solsona.

Els exemplars procedents del fons de la politèca Concepción Pavia de Font Solsona, eren variats i la col·lecció escollida ens portava del segle passat fins als nostres dies valorant l'evolució que ha experimentat el calendari arreu del món i la seva estimable funció cultural, en alguns moments al·ligonadora i tot. Mostra

multicolor, en català, castellà i altres idiomes, majorment esquitxada d'obres de molt bon gust que mereixien una detinguda visita i que segurament van despertar interès entre aquells consocis interessats pels nostres costums i per tot allò que representi augmentar la cultura.

Estigueren presents a l'acta d'inauguració la Sra. Concepció Pavia, el Sr. Puntís, President de l'Entitat; el Sr. Garrut i Amat, President i Vice-President de la Secció de Ciències i Arts; Sr. Camps, President de la Secció de Fotografia; Srta. Montsió Garcia, Vice-Secretària de l'Entitat; Sr. Ramon Pujol, ex-dirigent, i altres socis que volgueren ser-hi per felicitar i dialogar amb el matrimoni Font-Pavia.

Agraïm al sr. Font i Solsona que ens hagi delectat uns dies amb tan encertada col·lecció.

Exposició d'ermes del Barcelonès i comarques de l'entorn

Fruit d'una d'aquestes trobades que membres de la Junta Directiva tenen amb altres entitats del nostre País, fou la magnífica exposició de prop de 500 fotografies d'ermes de les comarques del Maresme, Alt Penedès, Garraf, Baix Llobregat, Vallès Oriental i Occidental, Osona, Bages, Berguedà i Anoia; obra del conegut excursionista polimàtic Pere Soler i Isart, que durant més de vint anys fou president del Centre Excursionista de Mollet del Vallès.

El dia 15 de gener, a les vuit del vespre, va tenir lloc l'acte inaugural al Palau de la Virreina, amb assistència del nostre President, Sr. Lluís Puntís, que va iniciar la vetllada amb frases d'elogi per l'autor i de gratitud per les persones que havien col·laborat al muntatge de l'exposició. Tot seguit va passar la paraula

al Sr. Josep Pi, actual President del Centre Excursionista de Mollet, col·laborador del Sr. Soler en la recerca d'ermes cada cap de setmana; qui ens digué en breus paraules que gaudíem de la llavor i obra que de forma meritòria va desenvolupar el Sr. Soler al front de l'entitat, així com de l'estima que gaudia en els grups excursionistes del Vallès i d'aquelles entitats que l'havien tractat.

També féu ús de la paraula el Sr. Garrut, President de la Secció de Ciència i Arts (organitzadora de l'exposició), que va ressaltar la importància de la col·lecció exposada, tant a nivell d'obra artística com documental i orientativa; tot un conjunt que mereixia ésser ensenyat i també editat, per la qual cosa calia buscar la persona i suggerir-li'n la idea, ja que a tots els excursionistes els agradaria tenir a l'abast tot el treball de l'incansable Sr. Soler.

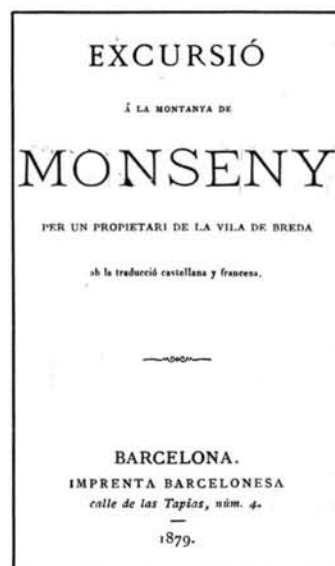
El mateix autor dirigí a la vegada uns mots emocionats, agraï l'ajuda rebuda de la nostra Entitat i el suport dels amics i dels col·laboradors del muntatge, *puix que sense ells no hauria pogut portat a terme l'exposició a Barcelona i en un local tan ampli com el Palau de la Virreina*. Es mostrà cofoi de veure d'una sola ullada tantes ermes i que el seu treball, de més de quinze anys de recerca, obtingués els fruits desitjats, o sigui donar a conèixer el tresor monumental que tenim amb ermites.

Són moltes hores de tresscar per la nostra terra, fressant camins, esmolant sabates, i sempre esperonat per l'amor al País on va néixer.

Finalment, el Sr. Lluís Puntís va donar per inaugurada l'exposició, agraït a la nombrosa assistència la seva presència a l'acte i demanà un fort aplaudiment per a l'autor a fi de premiar *el seu esforç d'eficàcia present i futura i per l'empresa divulgadora que des d'ara tindran*

aquests petits monuments, aquestes obres d'art, que són testimoni de la nostra història, dels nostres costums i tradicions i que gràcies a homes com Soler i Isart perduraran a través del segle a Catalunya.

Modest Montlleó

Centenari de la primera guia excursionista

Enguany s'escau el centenari de la Primera Guia Excursionista. El mes de gener, per Ràdio 4, en férem esment, i mesos després per la mateixa emissora comentàvem l'excursió que descriu la guia i que portaren a terme uns companys de l'autor. No obstant, l'acte que va tenir lloc a Breda el dia 16 de desembre fou la cloenda més meravellosa que podia tenir tan important efemèrides.

La història d'aquests fets va començar quan es varen presentar al Centre dos dirigents de Xarxa Cultural amb la idea d'organitzar un acte important per al dia 16 de desembre, últim dia d'una setmana dedicada a la cultura catalana i a l'esport, amb motiu de la inauguració del seu local social, el Palau de Mornau al carrer Ample.

De l'entrevista va sorgir la possibilitat d'editar en facsímil la Primera Guia Excursionista i preparar algun acte a Breda, atès que signava la Guia «un propietari de Breda». Es

feren alguns viatges a aquesta vila i l'Ajuntament va donar tot a mena de facilitats. Fou, doncs, amb el señor Batlle i la Ponent de Cultura, que es va acordar aixecar un monòlit en un lloc cèntric, fer una exposició de guies i un parlament a càrrec del Sr. Josep Iglésias.

Xarxa Cultural va trobar que el programa s'ajustava a les seves idees i es convingué que també hi, col·laboraria, com així fou.

El diumenge dia 16 de desembre, a les deu del matí, va inaugurar-se la Primera Exposició de Guies de Muntanya, publicades del 1879 al 1979. Va presidir l'acte el Sr. Batlle, Jordi Puiggalí, acompanyat de la senyora Joaquima Vinyoles, Regidora de Cultura. Entre els assistents, hi havia autors de guies actuals, com el matrimoni Jolis, Aloy-Lleonart, Barberà, etc., i les representacions de la U.E.C. Srs. Oscar Ferrer i Jaume Ramon, dels Amics dels Goigs, Sr. Gabernet, etc.

L'Acte Commemoratiu va tenir lloc a la Casa de Cultura de la Caixa d'Estalvis, on hi havia exposades les obres. Allí el sr. Lluís Puntís, acompanyat del Vice-President Sr. Civís, va obrir l'acte expressant l'agraïment de la nostra entitat envers l'Ajuntament de Breda, la Caixa, i Xarxa Cultural pel suport que havíem trobar perquè s'esdevingués de forma tan reeixida. També féu ús de la paraula el Sr. Josep M.ª Figueres, President de Xarxa Cultural, el Sr. Joan R. Aragonés, Delegat de la Caixa, i el Sr. Puiggalí, batlle de Breda. Finalment el sr. Josep Iglésias i Fort va començar el seu parlament glossant els trets principals o més característics de la vida d'Artur Osona, autor de la Primera Guia, titulada «Excursió a la Montanya de Montseny».

El Sr. Iglésias, que és l'home que més coses sap d'Artur Osona, féu ressaltar el seu patriotisme i el gran sentit que tenia de l'excursionisme, així com la

capacitat física i intel·lectual que tenia per a portar-ho a terme. Va explicar que portava equip especial segons la contrada que havia de recórrer. El vestit havia d'anar aparellat amb l'itinerari escollit. La indumentària del'Osona era succés. Casc de suro amb visera i un vel de gassa al darrera; l'alpen-stock a la mà; sabata de sola gruixuda i ferrada; el gec, d'esport i de vellut; els pantalons bombats amb bandes a les cames, o sigui edeqüadament vestit per ascendir al Turó de l'Home, on volia aixecar un observatori, construcció que no pogué veure realitzada per falta de mitjans econòmics. Sembla que la propietat del cim del Turó de l'Home és del Centre, segons documentació existent, mes fer valer aquest dret avui potser sigui un xic difícil. També el Sr. Iglésias es va allargar descrivint les guies i les seves continuades edicions, la seva admiració per la República d'Andorra, de la qual aconseguí ésser fill adoptiu, i en particular de la descoberta que féu de la muntanya del Montseny al món excursionista, que tot just feia tres anys que s'havia organitzat. Aquella primera guia excursionista amb traducció castellana i francesa, i un mapa plegat, fou durant anys el llibre útil per a caminar sense dificultats per la muntanya d'ametistes. El Sr. Iglésias va acabar felicitant el Centre per l'encert que havia tingut en editar la bell nou i facsimilat aquell volumet, humil, que va veure la

primera llum al carrer de les Tàpies.

El Sr. Iglésias fou molt aplaudit i, tot seguit, els assistents s'adreçaren cap al centre de la vila, on va tenir lloc la inauguració d'un monòlit commemoratiu. Varen descórrer la senyera catalana que el cobria, els Srs. Puiggalí i Puntís. Es tracta d'una pedra de pissarra negra, amb una ceràmica incrustada on hi ha ressenyada l'efemèrides. Aquest petit monument és voltat d'un discret jardinet i una barana de ferro que els fa de protecció.

La diada fou animada pel camió-biblioteca-tenda de Xarxa Cultural, que facilitava a tothom l'adquisició de la Guia, a ple sol, bons aires i enmig d'un caliu de festa excepcional.

Cal dir, també, que en altres ocasions Artur Osona ja havia estat homenatjat. Recordem, per exemple, el molló que figura al cim de la Roca Corbatera al Montsant, l'estela al Castell de Montsoriu i la font prop de Coll Formic, amb motiu del Centenari del Centre.

I pensar que tot això va venir d'haver comprat Osona una masia a Breda per tal d'anar-hi a passar l'estiu. Així, d'una manera poc freqüent, poden esdevenir-se fets tan importants per a l'excursionisme, com són el naixement d'una Guia i perpetuar-ne el seu record cent anys després.

Modest Montlleó

Inauguració del refugi Joan Ventosa i Calvell

Parlament del Dr. Goujon, a la inauguració

El President de la Secció Prada-Canigó és un home privilegiat! Des de la pica del Canigó, mirant cap al nord, veu la seva casa de Prada; mirant cap al sud-est, veu a Roses la seva segona residència, enfront dels Brancs de Canyelles. És l'únic President de Secció del Club Alpí que pot copsar

d'una mirada tots els seus germans de raça des del «pic més alt que tenen ...» A dalt de la muntanya hi ha un pastor, a dintre de la mar hi ha una sirena!»

Qui, doncs, millor que ell, podia demanar l'any passat —durant el Congrés de les Seccions del Pirineu, a Sant Miquel de Cuixà— l'abolició de les fronteres per a la gent de muntanya. En aquesta cèlebre abadia, animada per monjos de Montserrat, alt lloc de la cultura catalana, hem afirmat, l'any passat, que la noció de frontera havia de desaparèixer a muntanya; sobretot quan els poders de totes maneres efimers habien decidit que una cresta havia de separar gents eixides de la mateixa terra, que parlen la mateixa llengua i són fills de la mateixa cultura.

«Aquest any, la inauguració dels Cortalets, al Canigó, m'ha permès de conèixer el vostre President Puntís i Pujol i de fer-me amic d'ell. A Baiona, fa 15 dies, ens hem tornat a trobar amb el nostre amic Basc. En aquesta reunió, la Secció de Prada-Canigó havia demanat la inscripció a l'ordre del dia la «llibertat de circulació a muntanya per la gent de cada costat del Pirineu i la reciprocitat total d'acolliment als refugis». Aquesta proposició va ser acceptada per unanimitat, i «una comissió interpirinenca en què figuraran oficialment els Presidents de les Seccions de Baiona, Banyeres de Bigorre, Perpinyà i Prada és en curs de formació».

Nosaltres muntanyecs hem d'anar endavant en aquesta via i obligar els Poders Publics a seguir-nos en comptes de... perseguir-nos!

A Prada n'hem estat precursors: els membres del Centre Excursionista de Catalunya són rebuts al refugi dels Cortalets amb les mateixes condicions que els del Club Alpí Francés. Els gendarmes no controlen els muntanyencs i tenen competència dels nostres dos respectius governs per

prestar socors a muntanya des del Coll d'Ares fins a Andorra de cada costat del Pirineu. Esperem que es posarà a lloc la mateixa estructura de socors al sud de la frontera.

L'amistat i el socors precediran n'estem segurs—la llei!

Des de fa 12 anys, Prada organitza cada mes d'agost la Universitat Catalana d'Estiu. Us tornaré a llegir les paraules que el vostre President Puntís i Pujol escrivia el mes d'agost passat en la seva editorial de «Muntanya» i que hauria pogut ser el tema d'una sessió universitària de Prada.

«l'excursionisme va molt enllà del simple esperit de vèncer l'obstacle, de competir i, fins i tot, de participar. Sembla que era força encertat el mot que veia en l'excursionisme una autèntica universitat popular i una escola de civisme».

Us porto, doncs, el salut i l'amistat de la secció de «Prada-Canigó» i les felicitacions del nostre President Nacional pel magnífic treball que inaugurarem avui.

«Que per molt anys, des del cim d'aquestes muntanyes i sobre el teulat d'aquest refugi Joan Ventosa i Calvell, cantin els ocells!»
VISCA ELS PAÏSOS CATALANS MUNTANYENCS!»

La missa dels muntanyencs al Santuari del Coll (Guilleries)

El cim i el santuari

Quan Josep M.ª Guilera en les seves ascensions, per allà els anys vint, pujà a Sant Benet o cim de Porta Barrada, poc es podia imaginar que un dia hom hi podria pujar còmodament en automòbil.

Recordo que més recentment, en una excursió al Coll des de Sant Hilari Sacalm, un grup de companys vam haver de fer una bona caminada per arribar-hi. És clar que, tot de passada, havíem fet també el cim de Sant Miquel de Solterra (o de les Formigues), quan tot pujant al santuari se'ns féu totalment de nit.

Era pel mes de gener i el camí, gelat i enfangat, esdevenia interminable. Un fred intens s'anava apoderant de l'ambient, però a l'últim vam assolir l'hostal que representava la fi d'aquell petit pelegrinatge.

Avui, la pista enquitranada que uneix Osor amb la nova urbanització tot passant pel santuari (7 km), posa el cim a l'abast de tothom (4 km més). El cim de Sant Benet-Porta Barrada es considera el més alt del país guillent, llevat de Sant Miquel de les Formigues (1.204 m), i és constituït per tres ondulacions: la punta sud (1.042 m), la central o superior (1.044 m) i la nord, totes tres amb una dilatada panoràmica a tots els vessants, que pel que fa al Pirineu Oriental comprèn des de Sant Pere de Roda i Puigneulós fins al Cadí. Amb els embassaments de Sau i de Susqueda als peus, a primer terme.

Arrecerat uns 300 metres sota d'aquest cim hi ha el santuari de la Mare de Déu del Coll (821 m), antic priorat benedictí amb església romànica (XII-XIII) restaurada, la casa rectoral i l'hosteria. L'actual rector n'és mossèn Pere Devesa, d'Osor.

Ignorant del pas del temps, el conjunt de l'ermitatge conserva encara avui el caràcter humil i acollidor dels primers anys... malgrat la parcel·lació, la carretera i els cotxes.

Fou el lloc escollit pel Foment Excursionista de

Barcelona per a la missa anual dels muntanyencs, i pel campament aixecat la vigília, prop del santuari.

La celebració

Diumenge, 11 de novembre de 1979. Foren molts els excursionistes que, esperonats per l'esplendidesa del matí, pujaren al cim de Sant Benet-Porta Barrada on, a més, van poder trepitjar una mica de rosada que s'havia glaçat. La tramuntana bufava de valent dalt la carena, però la visió des del cim ho compensava tot: al nord la blanca serralada pirinenca, al sud la llum del sol damunt el mar. Per això ningú dels que hi havia pujat no trobava el moment d'iniciar-ne la davallada.

A quarts de dotze, l'esplenada del santuari era un veritable aplec. Començà la missa oficiada, com cada any, pel pare caputxí Joan Botam. L'església era plena a vessar, i encara molta gent van quedar-se a fora, atesa la poca capacitat del temple davant aquella desacostumada gernació.

A l'homilia mossèn Joan evocà la figura de Pau Casals, per tal com en aquells dies s'esqueia el trasllat del mestre per ser soterrat a la vila del Vendrell. També féu especial esment dels morts per accident de muntanya, ja que de fet és aquest el motiu de la celebració anual.

Durant la missa, acompanyada amb cants del poble, intervingueren com a lectors Rosa Julià i el company Fàbregas, ambdós del Foment. La cloenda dels actes va ser el cant dels adéus, ensem que s'anunciava que per a l'any 1980, el lloc escollit per a la missa serà l'església de Sant Jaume de Frontanyà, a la part oriental del Berguedà.

David Aloy

**MISSA EN MEMÒRIA
DELS EXCURSIONISTES
MORTS DURANT L'ANY**

**11 de
novembre
de 1979**

Santuari de la Mare de Déu del Coll

OSOR (Girona) — Guilleries

Organitza:
FOMENT EXCURSIONISTA DE BARCELONA

Patrocina:
FEDERACIÓ D'ENTITATS EXCURSIONISTES
DE CATALUNYA

Exposició «Pintem Catalunya»

Finalment el dia 18 de desembre, a dos quarts de

vuit del vespre, s'inaugurà al Palau de Congressos de Montjuïc l'Exposició «Pintem Catalunya». Dic finalment, perquè cal que els nostres consocis s'assabentin de les dificultats que hi ha hagut per trobar un local adequat per a exposar més de tres mil dibuixos d'una selecció feta entre 79.480 participants de la comarca del Barcelonès.

En principi s'havia pensat fer l'exposició a l'antic mercat del Born, per reunir unes dimensions idònies, però el seu arranjament econòmicament el feia inviable. El Saló del Tinell, encara que més petit, era molt cèntric, però estava ocupat aquests dies nadalencs, que és quan els nois i les noies podien anar a veure els seus dibuixos, pel fet de no tenir escola. Les Drassanes ens va semblar un marc poc factible, i el Palau de Congressos és va poder obtenir després de moltes converses amb l'Ajuntament i Directius de la Fira de Mostres.

El cas és que el nom del Centre, des de l'estiu que roda per Catalunya a través dels diaris, la ràdio i la televisió, d'aquella idea que portà a la «Caixa», amb el

desig que els nostres infants comencessin a conèixer Catalunya des de les comarques, per mitjà dels seus monuments més representatius o d'aquells paisatges més admirats, n'ha nascut una «pinacoteca» de 125.000 dibuixos, ultrapassant totes les previsions i mitjanes estimades.

La tasca de la nostra entitat en la classificació dels dibuixos dels participants ha estat difícil i llarga. La «Caixa» va acondicionar uns baixos a la barriada de Sants per fer la deguda tria de comarques segons les tres edats base. Després, un Jurat qualificador solament vàlid pel Barcelonès va designar els més reeixits i mereixedors de premi. Tots, d'altra banda, tindran el diploma de participació, que vol dir haver d'escriure cent vint-i-cinc mil noms i adreces.

Posteriorment donarem notícia i data en què tindran lloc les exposicions als caps de comarca. Allí hi haurà cinc premis per a cada categoria, a més els avantatges de l'Entitat.

Quan hom veu l'Exposició, comprova que l'objectiu del Centre s'ha aconseguit. Els

Acte inaugural. (Foto Arxiu.)

infants de Catalunya han dibuixat Catalunya i el que n'han considerat més important en el transcurs de les seves vacances o anant d'excursió. D'altres també han dibuixat quelcom del seu carrer o de la mateixa Barcelona. Tota una variada geografia física i humana representativa de les terres catalanes a partir d'una visió infantil diversa, plena de sentit artístic, que és una delectança per aquells que la visiten. És també una exposició apta per a fer un estudi pedagògic, per edats, per comarques i llur participació. I encara podríem estendre l'estudi als temes escollits i/o els materials emprats.

A l'acte inaugural, va ser-hi present el President d'Honor del Concurs, Sr. Pau Vila i Dinarès, ex-president del Centre, acompanyat pel nostre President Sr. Lluís Puntis, el Sr. Vilarasau per la «Caixa», el Regidor de Cultura de l'Ajuntament, Sr. Rafael Prades i el Sr. Jordi Maragall, Director General d'Ensenyament de la Generalitat.

Tots feren ús de la paraula, i convingueren que les obres eren meritòries, la participació molt nodrida i la idea del Centre i col·laboració de la «Caixa» totalment reeixides.

Modest Montlleó.

Cinquantenari de la mort de Francesc Flos i Calcat, creador de la primera escola catalana (1929-1979)

Durant el mes de desembre varen tenir lloc a Arenys de Mar i Barcelona diversos actes d'homenatge al creador de l'autèntica escola catalana, professor Francesc Flos i Calcat, soci de la nostra entitat fins al dia de la seva mort.

Ens plau donar, tot seguit, notícia biogràfica i de l'obra del mestre.

Va néixer a Arenys de Mar l'any 1856 i quedà orfe de pare als vuit anys. De jovenet va treballar d'aprenent de botiguer i decorador de ventalls. Aviat sobresortí com un excel·lent cal·lígraf i dibuixant i arribà a la professionalitat en aquesta especialitat. Fou nomenat cal·lígraf de l'Exposició Universal del 1888. Va estudiar per mestre a la normal de Girona i n'obtingué el títol l'any 1878. Cap a l'any 1886 inicià al Masnou una escola pròpia d'acord amb el seu ideal i, sense adonar-se'n, posava els fonaments de la primera escola catalana. L'any 1898

Exposició a Montjuïc. (Foto Arxiu.)

inaugurà el Col·legi Sant Jordi, al carrer de Sant Honorat, prop del Palau de la Generalitat. Aquest col·legi tingué perllongada i accidentada vida fins a la seva mort i continuà sota la direcció del professor Parramon fins a l'any 1939.

El mestre Flos i Calcat es va dedicar plenament a omplir un buit que existia en l'ensenyament en català; confeccionar els llibres que necessitaven els nois i les noies. Cal mencionar «El primer llibre dels nois», 1898; «Manuscrit català», 1908; «Geografia de Catalunya», 1896; un mapa mural de Catalunya imprès a dotze tintes, 1906;

Francesc Flos i Calcat

«Lectures catalanes», 1890; «Cançoner escolar català», 1918; «Nomeclatura Geogràfica de Catalunya», 1907.

Tots aquests llibres no eren pas simples traduccions d'obres castellanes o franceses, aleshores d'actualitat, sinó que eren produccions originals, on quedaven valorades la llengua i la literatura catalanes. L'ensenyament i l'organització de la seva escola portava els alumnes a tenir coneixements directes de Catalunya per mitjà d'excursions i de visites a monuments i museus. També va crear un senzill Museu Escolar i una Granja Escolar.

Col·laborà a les revistes «La Renaixença», «La Veu de Catalunya», «La Rierada», etc., i fundà i dirigí l'interessant «Butlletí del

Foment Pedagògic» que tingué vida del 1917 al 1922. Morí el dia 5 de maig de 1929, a Barcelona.

El Centre Excursionista de Catalunya s'ha adherit a l'homenatge d'Arenys de Mar i al de Barcelona, promogut per Òmnium Cultural.

Modest Montlleó

Cicle d'itineraris geològics de la Secció de Geografia i Ciències Naturals

El «Cicle d'Itineraris Geològics», s'encetà el dia 24 de novembre amb la visita al Museu Geològic del Seminari de Barcelona.

Una bona representació de Socis del Centre, acompanyats del vocal de la Secció i també geòleg Sr. Joaquim Gràcia i Llores, fórem magníficament atesos per Mn. Lluís Via Boada, Director del Museu i també cap de la Secció de Bioestratigrafia del C.S.I.C., i per Mn. Ros, ajudant seu.

Com que el Centre Excursionista de Catalunya de sempre ha estat vinculat al Museu de Geologia del Seminari, ja que els seus Directors i col·laboradors també han estat socis de l'Entitat, el Dr. Via ens tenia preparada una acurada sessió amb la qual podríem fer-nos perfectament càrrec dels esdeveniments històrics i projecció internacional del Museu, de les valuoses peces que s'hi guarden i de l'esforç portat a terme per arribar a la importància que té actualment.

Com a primera part de la visita, ens foren explicats amb diapositives i a través de fotografies d'un gran valor històric, la marxa del Museu des de la seva fundació el 1874, la desfeta i la desaparició de què fou objecte durant la guerra civil d'1936-1939 i el nou redreçament i la modernització.

El Dr. Via Boada ens explicà que la seva fundació arrenca de l'afiliació —per

disposició del vicari capítular del Bisbat de Barcelona del 27 d'agost de 1874— dels estudis de Lletres i Humanitats del Seminari a l'Institut provincial de Segon Ensenyament (llavors el Seminari era instal·lat a la Rambla dels Estudis, entre l'Església de Betlem i l'Acadèmia de Ciències Naturals i Arts). Aquesta associació conferia validesa civil als cursos aprovats al Seminari i això requeria la titulació civil del professorat de Ciències i comportava també l'admissió d'alumnes no candidats al sacerdoci. Per a l'ensenyança de la Física i la Química hom comptava amb els prestigiosos acadèmics doctors Arbós i Marcer, destinats a la docència de la Història Natural, i Jaume Almera i Comas, que acabava de llicenciar-se i doctorar-se a la Universitat de Barcelona, a qui fou també confiada l'organització d'un Museu d'Història Natural i de Geologia, que va iniciar-se en aquell mateix curs escolar de 1874-1875.

Rellevat de la docència, el Dr. Almera es consagrà plenament a la recerca geològica. La seva obra cabdal realitzada al Museu del Seminari i subvencionada per la Diputació, fou l'elaboració i publicació dels cinc fulls del mapa geològic de la província de Barcelona a escala 1:40.000. El 1878 publicà una obra molt important en aquells moments titulada «Cosmogonia y Geologia». Un altre mèrit del Dr. Almera és l'haver aconseguit en col·laboració amb L.M. Vidal, enginyer en cap de mines, Artur Bofill i Poch, paleontòleg, i N. Font i Sagué i nombrosos col·legues espanyols i estrangers, la primera i ben documentada visió del conjunt de la Geologia de Catalunya i la realitat d'una «Escola Catalana de Geologia», d'indiscutible prestigi.

El Dr. Almera era fill de

Vilassar de Mar. Va néixer el 1845 i morí a Barcelona el 1919.

Deixebles, col·laboradors i continuadors de l'obra d'Almera han estat, entre d'altres, el malaguanyat Dr. Mossèn Norbert Font i Sagué, nat a Barcelona el 1873 i mort a la mateixa ciutat el 1910.

El Dr. Mn. N. Font i Sagué, fou geòleg, espeleòleg i també escriptor, professor de Geologia al Centre Excursionista de Catalunya pels Estudis Universitaris Catalans i amb el patronatge del Centre establí un Catàleg espeleològic de Catalunya. Fou l'introducció a Catalunya de la ciència espeleològica.

Entre altres publicacions destaquem la del 1905 titulada «Curs de Geologia» (Dinàmica i estratigràfica aplicada a Catalunya), obra completíssima actualment considerada com a peonera en aquest camp.

Continuador de l'obra de N. Font i Sagué fou el seu deixeble, també sacerdot, Dr. Marià Faura i Sans, fill de Barcelona (1883-1941), paleontòleg i geòleg. El Dr. Faura i Sans popularitzà i renovà l'obra dels seus antecessors. Féu nombrosos estudis geològics i publicà molts de treballs. Dirigí el Mapa Geològic de Catalunya a escala 1:100.000, publicat pel Servei Geològic de la Mancomunitat de Catalunya amb els magnífics i ben documentats treballs explicatius dels fulls publicats.

Un altre continuador i gran impulsor del Museu fou el Dr. Mn. J. Ramon Bataller i Calatayud, deixeble també del Dr. Almera. (El Dr. Bataller nasqué el 1890 a la Poble del Duc, Vall d'Albaida, i morí a Barcelona el 1962.)

Fou un gran geòleg, paleontòleg i President durant molt d'anys de la nostra Secció de Geografia i Ciències Naturals, i fou qui, després de la desfeta del 1936, reorganitzà i posà al dia el Museu partint del no res ja que moltes peces que s'hi conservaven foren

destruïdes i algunes serviren per a empedrar alguns carrers de Barcelona.

El Dr. Bataller, catedràtic de Paleontologia i Geologia històrica de la Universitat de Barcelona, col·laborà en la confecció de la part catalana del mapa geològic d'Espanya a escala 1:500.000. Publicà nombrosos treballs i assistí a nombrosos congressos geològics internacionals. Com a digne continuadors de tots aquests científics i homes d'una gran vàlua, tant nacional com internacional, tenim ara els actuals Director i Subdirector Drs. Via i Calzada, respectivament.

Després d'aquest resum històric ens foren mostrades algunes magnífiques preparacions al microscopi, que en aquells moments ens introduïren al fascinant món dels microfòssils.

Tot seguit es féu la visita comentada de les instal·lacions modernes i didàctiques del Museu, en què destaca la «Typotheca», on es guarden i s'exhibeixen les espècies fòssils que han estat estudiades i catalogades al Museu del Seminari amb noms científics donats pel Dr. Bataller i d'altres.

Paral·lelament, el Museu, mitjançant l'accés a la biblioteca i a la seves col·leccions paleontològiques i l'assessorament personal dels seus responsables científics, ofereix graciosament al públic interessat el servei d'ajuda a la investigació per als científics ja formats i el d'iniciació a la investigació per als postgraduats joves, alumnes universitaris i d'escoles tècniques i afeccionats de seriositat comprovada.

Cal destacar del Museu la reveladora projecció científica i pedagògica de l'activitat investigadora i el seu ben guanyat prestigi, tant nacional com internacional.

Des d'aquí donem les gràcies a Mn. Via i Mn. Ros per les seves magnífiques i

ben documentades explicacions, que ens han fet passar unes hores molt agradables.

N. Rucabado Franquesa

RECERCA

La muntanya i els segells

M'agradaria fer conèixer des d'aquestes línies un dels molts aspectes que pot tenir la muntanya, ja que als qui

ens agrada no triguem gaire a tenir altres aficions diguem-ne... complementàries, com poder ser la fotografia, la botànica, la geologia, etc., que és com una prolongació d'allò que estimem i que podem treballar tot asseguts a casa quan tenim algunes poques hores d'esbarjo.

Això, i el fet de col·leccionar —evidentment inclinació innata en l'home— va fer que em fixés que hi ha força segells de correus que tenen com a tema l'alpinisme o la muntanya en general. Pics mundialment coneguts: Everest, Makalú, Kenya, Cervino, Monts Tatra, etc., dibuixos que representen escaladors en acció, veritables reproduccions fotogràfiques de paisatges de muntanya, alegories a l'alpinisme, etc., són emesos amb motiu de centenaris de Centres

Alpins, expedicions o simplement per països orgullosos de les seves muntanyes de cara a la promoció del turisme.

Aquests segells els he anat buscant i col·leccionant ordenadament, i formen part de la meua dedicació a la muntanya practicada des de darrera una taula. És quelcom força interessant, ja que pot complementar-se la col·lecció amb una explicació del motiu del segell i, si es coneix la muntanya representada, ampliar coneixements geogràfics.

R. Rebassa

Informació sobre Sant Bernat de Menthon

A tots els excursionistes interessats a ampliar coneixements sobre el patró dels muntanyencs, Sant Bernat de Menthon, ens plau assabentar-los que el nostre consoci Sr. Delmir de Caralt aplega una «Arxivística Bernardina», a Montseny, que posa a disposició en particular dels socis de l'entitat i especialment als lectors de la Biblioteca que demanen documentació del sant. La vida i l'obra del sant en l'història de l'«Hospice du Grand-St-Bernard» i les seves activitats a Europa i a missions, així com dels gossos salvadors de vianants, es troba a Montseny.

Consulteu al telèfon barceloní 247 65 41 i sereu atesos pel Sr. Delmir de Caralt.

Modest Montlleó

SEMBLANCES

Record d'en Miquel Albó i Vidal de Llobatera

La trista nova ens ha colpit pro fundament!

L'Albó, en Miquel, és mort! La mort sempre imposa,

però quan es produeix d'una manera inesperada, a traïció, costa molt més d'acceptar i comprendre-la.

En Miquel Albó, l'home alt i fort, ja no hi és. El cor, sotraguejat per tantes il·lusions i esperances, li féu fallida.

Feita molts anys que l'amistat ens unia. Amb ell havíem corregut per les nostres muntanyes estiu i hivern, quan fer-ho representava encara una petita aventura.

Ell fou un dels més fermes puntals, junt amb en Carles Balaguer, també desaparegut, quan tingué lloc la primera alta ruta amb esquís dels Pirineus. Junts n'havíem planejat les etapes i junts les havíem esperat i sommiat amb il·lusió.

I d'ell és el record, quan dalt del Bassiero, després de dies de bregar amb els esquís als peus per les altes carenades del Pirineu, ens deia: «Ja n'és, de ferm i bonic aquest panorama, però jo, sabeu, sóc més aviat ocell de pla!». Sempre aquella senzilla humanitat, per amargar una ferma voluntat.

La seva estima pel Centre el portà a col·laborar en les tasques directives de la Secció de Muntanya. I fou un entusiasta col·laborador en l'organització dels primers Rallies de Muntanya. Tant en els d'Alta Muntanya a l'estiu, com en els d'Esquí de Muntanya. Organitzador, control, i més d'una vegada corredor, junt amb companys de la seva tan estimada Plana de Vic. Així portava a la pràctica el seu ideal d'estendre l'afició a la muntanya entre el jovent de comarques. I de la Secció de Muntanya passà a ocupar la Vice-Secretaria general del Centre, que féu rutilar amb la seva bonhomia i discreció, però amb efectiva eficiència.

L'Albó era l'amic servicial, excel·lent company d'excursió i un profund enamorat de la natura.

De les llargues hores de les nits passades a muntanya, i de converses per ajudar a córrer el temps,

m'han quedat presents aquelles anècdotes que subratllen la seva estima per la natura i les bestioles.

Així, pescador de truites per la Cerdanya, coneixia els llocs on s'amagaven tranquil·les i moltes vegades passava estones acaronent-les per deixar-les anar quasi sempre. O caçador d'isards per les vessants de la Tossa d'Alp, quan encara la Tossa era verge d'instal·lacions mecàniques, i esguerrava la cacera perquè en veure'ls passar tan àgils i bonics prop del seu punt de parada, no queia a disparar l'escopeta corprès per l'espectacle de vida i d'agilitat.

O bé quan en un campament d'hivern a Boavi, ens avisava que no deixéssim menjar fora de les tendes, perquè les guilles se la podien cruspir. I ell, jo crec que intencionadament, deixava la seva carmanyola a la intemèrie i, naturalment, l'endemà al matí era totalment buida. I l'Albó reia, i nosaltres també, perquè les guilles per una nit havien pogut canviar de règim alimentari.

En els últims anys, la feina el portà a viure fora de Barcelona i deixà una mica la muntanya activa. Però no sen'apartà del tot, ja que ajudà de debò els seus companys de la Unió Excursionista de Vic i feia periòdiques visites al Centre per tal de saludar i errar una mica amb els antics companys.

La seva activitat més intensa derivà cap al redreçament del nostre País, lluitant primer en la clandestinitat i darrerament a la llum del dia pels ideals que creia dignes i justos.

Testimoni de l'estima que havia despertat en tantes persones fou la munió de gent que ens aplegàrem per acompanyar l'amic, per última vegada, en l'acte funeral a l'església de St. Domenec a Vic. Estimat Miquel, ocell de pla, ara que voles per les regions del més enllà, guarda'ns-hi un raconet, perquè dies a venir puguem junts prendre-hi el

sol i parlar de muntanyes!

Josep M. Sala i Albareda

Accident mortal d'en Manel Pagès i Font

El prop passant dia 4 de gener morí enterrat per un allau al vessant O del Mauberm (2.880 m) el nostre consoci Manel Pagès i Font.

Aquest dia en Manel Pagès i tres companys més del Centre, Jaume Bonaventura, Josep Ponce i Alfons Valls efectuaren amb esquís de muntanya l'ascensió de l'anomenat Tuc, des del poble de Bagargue per la Vall de l'Unyola.

El fatal desenllaç va ocórrer quan, després d'haver assolit el Tuc, es disposaven a baixar per la seva cara O des d'un petit coll en l'aresta S, a uns 2.700 m.

En Pagès i en Ponce iniciaren el descens per un pendent que prometia un franc i ample traçat. Després de dibuixar les primeres llaçades, s'adonaren que baixaven amb forta velocitat enmig d'un allau que ells mateixos acabaven de provocar en trencar amb el seu pes la pala de neu sobre la qual estaven esquiant.

En Ponce quedà colgat de neu fins arran de coll, però en Pagès resultà del tot enterrat i no fou possible localitzar la seva situació sota de l'allau.

En Valls baixà al més ràpid possible fins a Bagargue per a buscar ajuda mentre els altres dos companys, en Ponce i en Bonaventura, intentaven desesperadament localitzar el cos del seu amic. Continuaren la infructuosa recerca durant tota la nit esperant l'arribada de l'equip de rescat. Aquest es retardà a causa del mal temps, i arribà al lloc de l'allau al migdia del dia següent, 5 de gener. Aquest reduït equip, format per dos especialistes d'allaus del C.R.S. francès, que hi arribaren amb helicòpter, i

cinc companys del Centre, sondejaren amb perxes l'allau i també amb l'ajuda de un gos, però sense resultat.

A la matinada del 8 de gener es posà en marxa un equip complet de rescat compost per especialistes d'allaus del C. R. S. francès i de Vaqueira-Beret, Bombers de Viella i un nombrós grup de muntanyencs del Centre. Aquest equip fou gradualment traslladat amb l'helicòpter del C.R.S. a la zona de l'allau segons

membre actiu de la Secció de Muntanya i del C.A.D.E. i es dedicà intensament a l'esquí de muntanya, especialitat en què era realment insuperable, tant pels seus coneixements com per la seva tècnica i preparació física.

Havia participat en gran nombre de proves internacionals d'esquí de muntanya i es classificà sempre en els primers llocs. Cal destacar el seu triomf en la cursa Carlo Marsaglia 1979, als Alps Italians, i l'extraordinari record de la

Manel Pagès i Font. (Foto: Josep Casanellas.)

requerien els treballs de rescat.

Cap al migdia es localitzà, per mitja de les perxes en una zona prèviament delimitada pels gossos, el cos d'en Manel Pagès, enterrat a uns 2 metres de profunditat i a uns 4 metres del lloc d'on havia sortit en Josep Ponce.

El fet de tornar a tenir entre nosaltres el cos d'en Manel ens reconfortà, sobretot als seus germans, que també participaven en el rescat. L'helicòpter francès el traslladà a Viella, on el mateix dia, acompanyat pels seus familiars i amics, rebé cristiana sepultura en el cementiri de la capital d'aquesta Vall d'Aran que tan bé coneixia i estimava.

En Manel Pagès i Font era, als seus 25 anys, un expert alpinista amb un llarg historial de difícils ascensions i travesses. Era

nostra Travessia Puig d'Alp-Puigllançada junt amb el seu company Toni Torà.

Paral·lelament a aquesta intensa i brillant activitat esportiva, en Manel tenia una innata vocació per la geografia. Seguint aquesta predisposició estava col·laborant en diverses guies d'esquí de muntanya. La seva tràgica desaparició ha esdevingut, per tant, una pèrdua irreparable per al nostre excursionisme.

Sentim en el més profund la tràgica mort del nostre consoci en Manel Pagès i Font i expressem des d'aquí el nostre més sincer condol als familiars i amics.

Josep Casanellas

BIBLIOGRAFIA

Amb motiu del traspàs del conegut escriptor Eufemià

Fort i Cogul, gran amic de la nostra entitat, relacionem tots els llibres d'ell que es troben a la nostra Biblioteca per aquells excursionistes que vulguin conèixer la seva obra.

Caliu, guspires i records. 1935

Santes Creus, notes històriques. 1936

Fra Ignaci Carbó i Florensa, fill de la Riba, Monjo de Poblet i Missioner Claretí. 1935

Monografies Selvatanes. 1933

El Santuari de la Mare de Déu de Paret Delgada a la Selva del Camp. 1947.

Els «Goigs» de Paret Delgada. 1947

La Congregació de la Sang de la Selva del Camp de Tarragona. 1948

El P. Joan M.ª Prats i Gibert C.M.F. 1948

La pesta a la Selva del Camp i el patronatge de Sant Andreu. 1951

Mossèn Josep M.ª Cogul, esment biogràfic. 1951

Sant Antoni M.ª Claret i la Selva del Camp. 1951.

El Convent de Sant Agustí a la Selva del Camp. 1950

Les Creus Monumentals i la Selva. 1953

L'ermita de Sant Pere del Puig (la Selva del Camp) 1953

L'església de Santa Llúcia de Santes Creus. 1954

Sant Antoni M.ª Claret i Montserrat. 1954

El «Vergonyós» de la Selva del Camp. Família d'artistes. 1954

Margarida de Prades. 1960.

Costumari dela Selva del Camp. 1961

Benet XIII, el darrer papa d'Avinyó a Catalunya. 1965

Una destacada intervenció catalana en el cisma d'occident. 1961

El llibre de Valldosera. 1968
La vida en una vila del Camp de Tarragona al segle XIV. 1964

Santes Creus de l'exclaustració ença. 1972

Llibre de Santes Creus. 1973

El llegendari de Santes Creus. 1974

Eduard Toda, tal com l'he conegut. 1975

Notícia de Siurana de

Prades. 1975

Notícia històrica d'una singular institució medieval. 1975

El Monestir de Santes Creus. 1976

El Rector de Vallfogona. 1964

Ramon Muntanyola, testimoni de reconciliació. 1977

Modest Montlleó

«La espeleologia vertical» de Mike Meredith

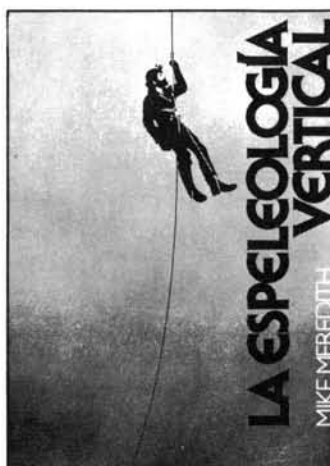
Acaba de sortir la traducció al castellà del llibre «La Espeleologia Vertical» del prestigiós espeleòleg Mike Meredith.

Aquesta obra, publicada pel «Centre de Documentació Espeleològica» en la seva sèrie de divulgació «-2.000», està il·lustrada amb un centenar de dibuixos i fotografies i es presenta en format de llibre de butxaca, cosa que la converteix en una publicació francament didàctica i molt manejable.

L'autor ens ofereix un útil manual sobre la «Tècnica Sols Corda» adoptada a França per la majoria d'espeleòlegs i també molt utilitzada a la nostra península així com en d'altres països.

Mike Meredith, que ha tingut oportunitat d'estudiar el desenvolupament dels mètodes d'exploració a Anglaterra, França i Àustria, resumeix segons la seva experiència, la que considera la millor tècnica per a l'espeleologia moderna, oferint-nos en un primer capítol del seu llibre les consideracions que l'han portat a adoptar aquest renovador sistema de progressió, així com les seves característiques principals. Reproduïm els punts més interessants d'aquest capítol:

«Després d'uns quants anys d'utilització dels sistemes de corda i escala, s'ha comprovat que els grans descensos es poden realitzar suprimint les escales, i no utilitzar més que la corda per

a baixar i pujar els pous verticals.

»La utilització de «sols corda» ofereix dos avantatges principals: en primer lloc, una reducció de material en pes i volum, que permet emprendre una gran exploració a un petit equip i que facilita la progressió en els casos en els quals l'accés als pous presenta dificultats; en segon lloc, una major facilitat en l'ascens de les grans verticals que resulta menys penosa en sols corda que amb escales.

»No obstant, subsisteixen alguns inconvenients que es poden pal·liar utilitzant tècniques adequades. Una nova mentalitat apareix també en espeleologia, que vol que l'individu no estigui subjecte als seus companys per a pujar o baixar els pous. Però aquesta independència exigeix alta competència a cada espeleòleg i un nivell tècnic més elevat que el d'abans. El fet que s'utilitzi un material lleuger i fràgil, fa necessària la utilització d'una tècnica rigorosa en l'equipament dels pous.

»L'utilització de «sols corda» s'ha desenvolupat independentment en diversos països (Estats Units, França i Austràlia entre els principals). A França, quasi tots els espeleòlegs han escollit el mateix mètode a partir de la publicació el 1973 del llibre de J. Dobrilla i G. Marbach «Techniques de la Spéléologie Alpine», mètode seguit també als cursos de l'escola francesa d'espeleologia, banc de proves de noves

idees i centre de formació pràctica.

»Allò que caracteritza el sistema francès —proposat a l'obra— és la utilització d'ancoratges artificials ben situats en els pous, y el fraccionament en diversos trams, amb la finalitat d'evitar que la corda fregui la roca. Encara que no sigui ni el més ràpid ni el més eficaç en un gran pou, el mètode de pujada utilitzat ofereix altres possibilitats, especialment una completa gamma de maniobres a partir del mètode francès com a base.»

En el llibre es dedica una atenció especial a la corda, el material personal, els ancoratges, els sistemes de pujada i baixada, l'equipament dels pous, el transport del material, els salvaments, a com sortir-se de situacions difícils sense necessitat de recórrer a l'equip d'espeleo-socors... tot això, junt amb la sèrie de reflexions que l'autor dedica a l'explorador subterrani, fa de l'obra una profitós i interessant manual pràctica adequat tant per l'espeleòleg que ha decidit iniciar-se a la «Tècnica Sols corda», com per a aquell que ja està practicant aquest modern sistema.

Montserrat Ubach

En compliment del que disposa l'article 21 de la Llei de Premsa i Imprempta vigent, donem nota de la composició de l'actual Junta Directiva del Centre Excursionista de Catalunya. President: Lluís Puntis i Pujol, Vice-presidents: Hilari Sanz i Gonet i Emili Civis i Abad, Tresorer: Joan de Ferrater i Casanelles, Comptador: Núria Mercadal i Madrazo, Secretari: Lluís Belvis i del Rio, Vice-secretària: Montsíl·lo García i García, Bibliotecari: Modest Montlleó i Espasa, Vocals: Robert Garrigós i Ruiz, Francesc Valls i Bach, Josep Pratginestós i Marlotti i Antoni Abel i Bonada. A més formen part de la Junta Directiva tots els presidents de secció o de comissió.

Normes de publicació de MUNTANYA. Els autors que vulguin publicar els seus treballs a la revista MUNTANYA han de tenir presents aquestes condicions:

Els articles cal que siguin escrits correctament en català i mecanografiats a triple espai en fulls Din A-4 o foli.

Quan el text haurà de ser escrit en diferents tipus, s'indica de la següent manera: subratllat senzill (*corsiva*), subratllat doble (VERSALETA), subratllat triple (CAIXA ALTA) i subratllat ondulat (*negreta*).

Els mapes, dibuixos i gràfics es presentaran dibuixats correctament amb tinta xinesa sobre paper blanc o vegetal. Les fotografies, en blanc i negre, sempre en còpies brillants, duran els seus corresponents i el nom de l'autor, escrits en un full a part.

La Redacció podrà acordar la reducció o modificació d'aquells paràgrafs en què hi ha manca d'espai o la reiteració ho facin aconsellable.

MUNTANYA

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Subscripció
900 pessetes, l'any
(Sis exemplars)
Estranger
1200 pessetes, l'any

Tallar per on
indiquen els punts
i reomplir adequadament
la butlleta

La primera revista de l'excursionisme català
Subscriviu-vos-hi

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpi Català

c. Paradís, 10 Barcelona (2)

La primera revista de l'excursionisme català

Subscriuiu-vos-hi

MUNTANYA

CENTRE
EXCURSIONISTA
DE
CATALUNYA
Club Alpí Català

Nom

Carrer

n.º

pis

Població

D.P.

Se subscriu a la revista MUNTANYA a partir de l'any..... amb la quota anual de 900 pessetes

Cobrament: per banc, segons autorització adjunta ☐

Signatura

Data

Banc / Caixa

Carrer

n.º

Població

D.P.

Sr. Director

Us preguem que fins a nova indicació, vulgueu fer efectiu el rebut anual a la revista, MUNTANYA del Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpí Català corresponent a la subscripció

a nom de.....

que viu a

Població amb càrrec al compte corrent o d'estalvi

núm.

a nom de.....

Signatura

CONCURS - DENÚNCIA LA «CATALUNYA NEGRA»

B A S E S

CONVOCATÒRIA:

EL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA i DE-PA-NA, convoquen un concurs de fotografia amb el títol: «LA CATALUNYA NEGRA».

PARTICIPANTS:

Podran prendre part en aquest concurs tots els aficionats a la fotografia i amants de la natura.

TEMA:

Aquest concurs té per objecte posar en evidència els desastres produïts a Catalunya, a l'ecologia, el paisatge i el medi ambient (pol·lució, deixalles, escombraries, etc.), carreteres mal traçades, desboscatge mal concebut, urbanitzacions monstres, etc.

NOMBRE D'OBRES:

Cada concursant podrà presentar fins a cinc fotografies en blanc i negre o color, d'un mínim de 18x24 cm i un màxim il·limitat.

IDENTIFICACIÓ:

Les col·leccions portaran un Lema i cada fotografia un Títol, els quals hauran de repetir-se dins d'un sobre tancat, on també constarà el nom i adreça de l'autor, el lloc on ha estat presa la fotografia i totes les dades que es refereixin al desastre que representa cada reproducció fotogràfica.

ADMISSIÓ I RETORN:

Fins a les 9 del vespre del dia 6 de novembre a l'adreça:

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA - CLUB ALPÍ CATALA
carrer del Paradís, 10, pral. - BARCELONA-2

Podran ser retirades després del dia 11 de desembre. Transcorreguts tres mesos, el CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA no acceptarà cap responsabilitat sobre les no retirades.

JURAT QUALIFICADOR:

El Jurat estarà format per tres membres del CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, tres de DE-PA-NA i un secretari sense vot.

CALENDARI DE L'EXPOSICIÓ:

L'exposició tindrà lloc del 19 al 30 de novembre. Si el nombre d'obres presentades ho aconsella, procurarà fer-se en una Sala d'exposicions cèntrica i espaiosa. En cas contrari tindrà lloc a la Sala d'Exposicions del CENTRE.

PREMIS:

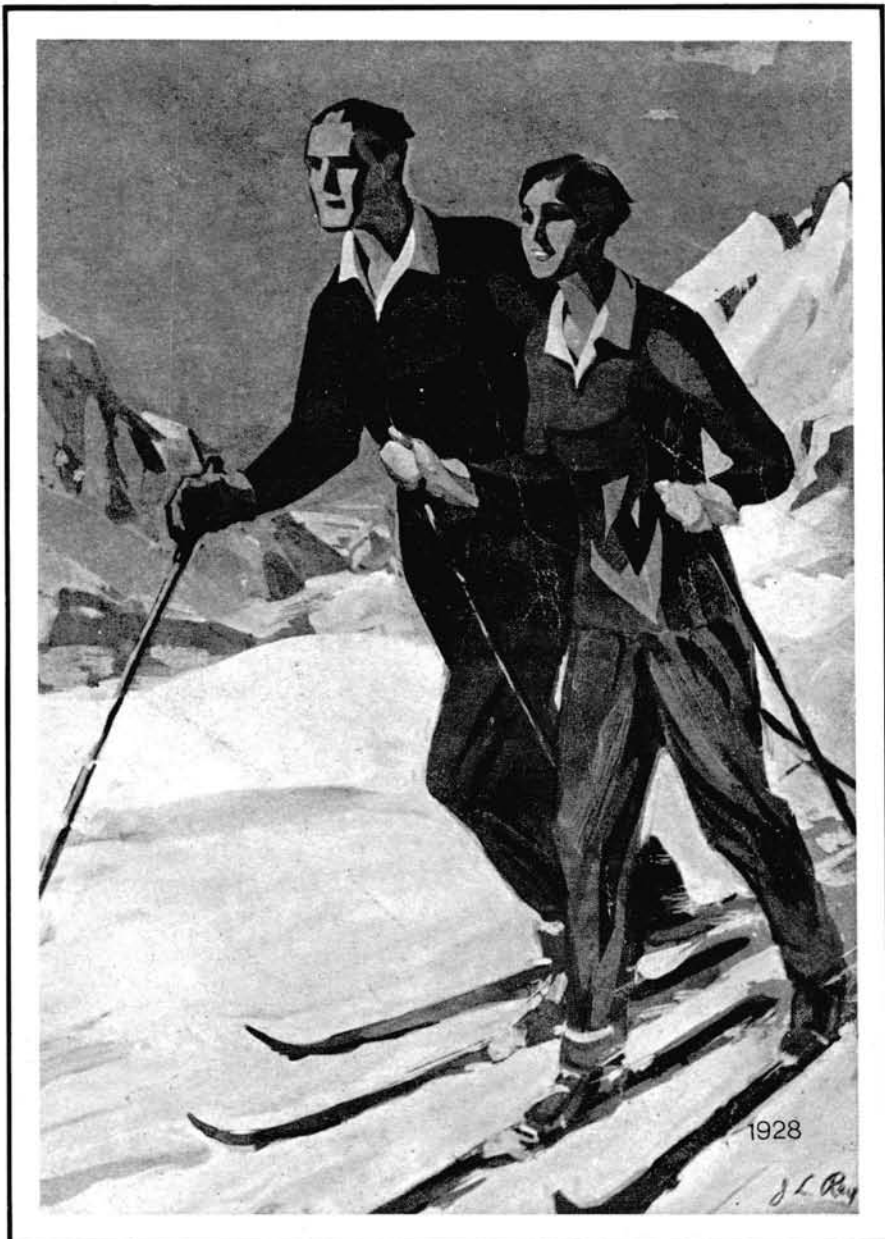
(A determinar)

NOTES:

Les fotografies premiades passaran a ésser propietat del Centre Excursionista de Catalunya amb dret d'exposar-les, etc., i amb dret també a la reproducció de les no premiades. Cada concursant només podrà optar a un premi general.

Les proves seran objecte de tota cura per a llur conservació mentre estiguin en poder del Centre, però sense que aquest es faci responsable de qualsevol accident involuntari que pugui passar.

Tots els casos no previstos en aquestes Bases seran resolts pel Jurat Qualificador, sense apel·lació.

SANTA EULALIA

AVUI COM AHIR...

SANTA
EULALIA
E S P O R T S

**SEMPRE A L'AVANTGUARDA DE LES DARRERES
NOVETATS de MATERIALS per a L'ESQUI DE NEU
PASSEIG de GRACIA, 93 - TEL. 215 06 74 - BARCELONA-8**

TREKKING

NEPAL Tardor 1980

Programa

- Itinerari 1 – Regió del Solu Khumbu - Camp Base de l'Everest – 30 dies
» 2 – Regió Central - Voltant l'Annapurna – 30 dies
» 3 – Regió Central - Santuari de l'Annapurna – 25 dies
» 4 – Regió Central - Iniciació al Trekking – 20 dies

Programa detallat sobre demanda: CIM-TREKKING – Gran Via, 1075, 7.ª, 1.ª – Barcelona-20

(Foto : J. ALTADILL).

CAIXA DE PENSIONS
PER A LA VELLESA I D'ESTALVIS

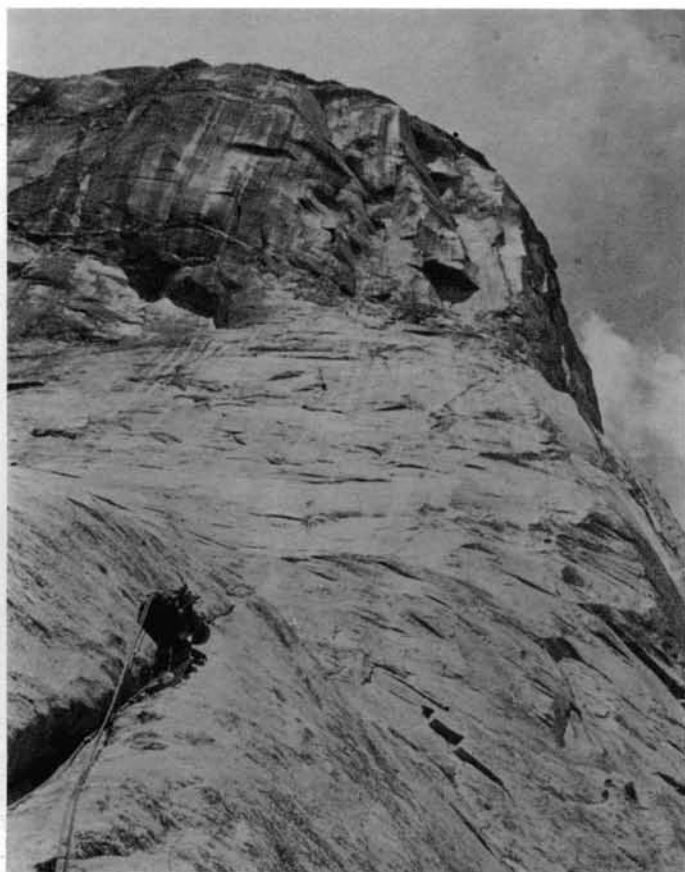
“la Caixa”

de Catalunya i Balears

FREE CLIMBING!

Bota especial per a ascensions en roca d'extrema dificultat en calcari, conglomerat i granit, amb la qual se superen els límits més alts en escalada lliure.

Sola llisa de goma especial d'excel·lents adherència i flexió.

Tira empeltada per a protegir i reforçar el taló.

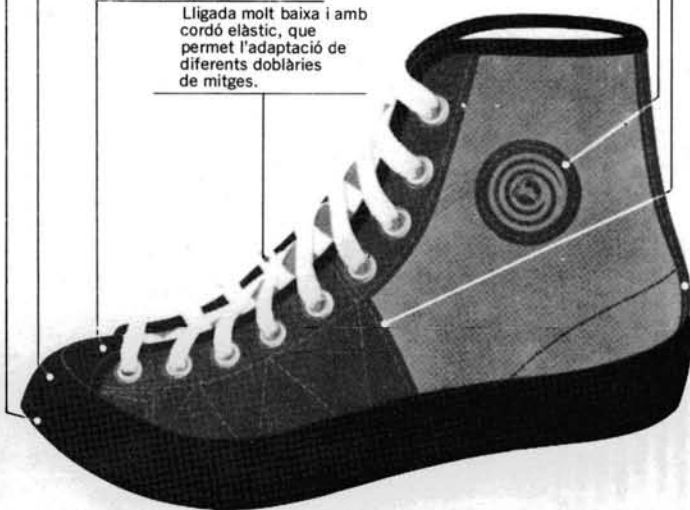
Reforç de goma per a afavorir el treball en puntera.

Peça fabricada de lona i pell empeltada suaus, per a donar més flexió i lleugeresa al conjunt.

Banda de goma de gran flexibilitat i resistència a l'abrasió, per a facilitar encastaments sense pèrdua d'adherència.

Cercle protector del turmell.

Lligada molt baixa i amb cordó elàstic, que permet l'adaptació de diferents doblàries de mitges.

El tall i curvatura original de la sola, amb gran aixecament de puntera, faciliten la perfecta visió en la utilització d'arrapaments mínims i permeten una adherència extraordinària.

Mida americana	6	6 1/2	7	7 1/2	8	8 1/2	9	9 1/2	10	10 1/2	11	11 1/2	12
Mida espanyola	37 1/2	38	38 3/4	39 1/2	40	40 1/2	41 1/4	42	42 1/2	43 1/4	44	44 1/2	45

SUPER GAT «EL CAPITAN»

«THE NOSE» al CAPITAN - YOSEMITE VALLEY
1.ª Ascensió Espanyola - Maig del 1978
M. A. GALLEGU «EL MURCIANO» - J. LÓPEZ

Aquest model ha estat
realitzat amb l'assessorament
tècnic de

MIGUEL ÁNGEL GALLEGU
«EL MURCIANO»

BOREAL - Apartat 202 - VILLENA (ALACANT)
Prego en trametin el CATELEG BOREAL - 1980-81. —
Nom:
Addressa:
Ciutat:

ARRIBEM A TOT ARREU

I EN CATALÀ...

SUBSCRIVIU VOS-HI

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ:

En/Na _____

Domicili _____ Telèfon _____

Població _____

Autoritza que siguin carregades al seu compte corrent o Llibreta d'estalvi
número _____ de La Caixa/Banc _____

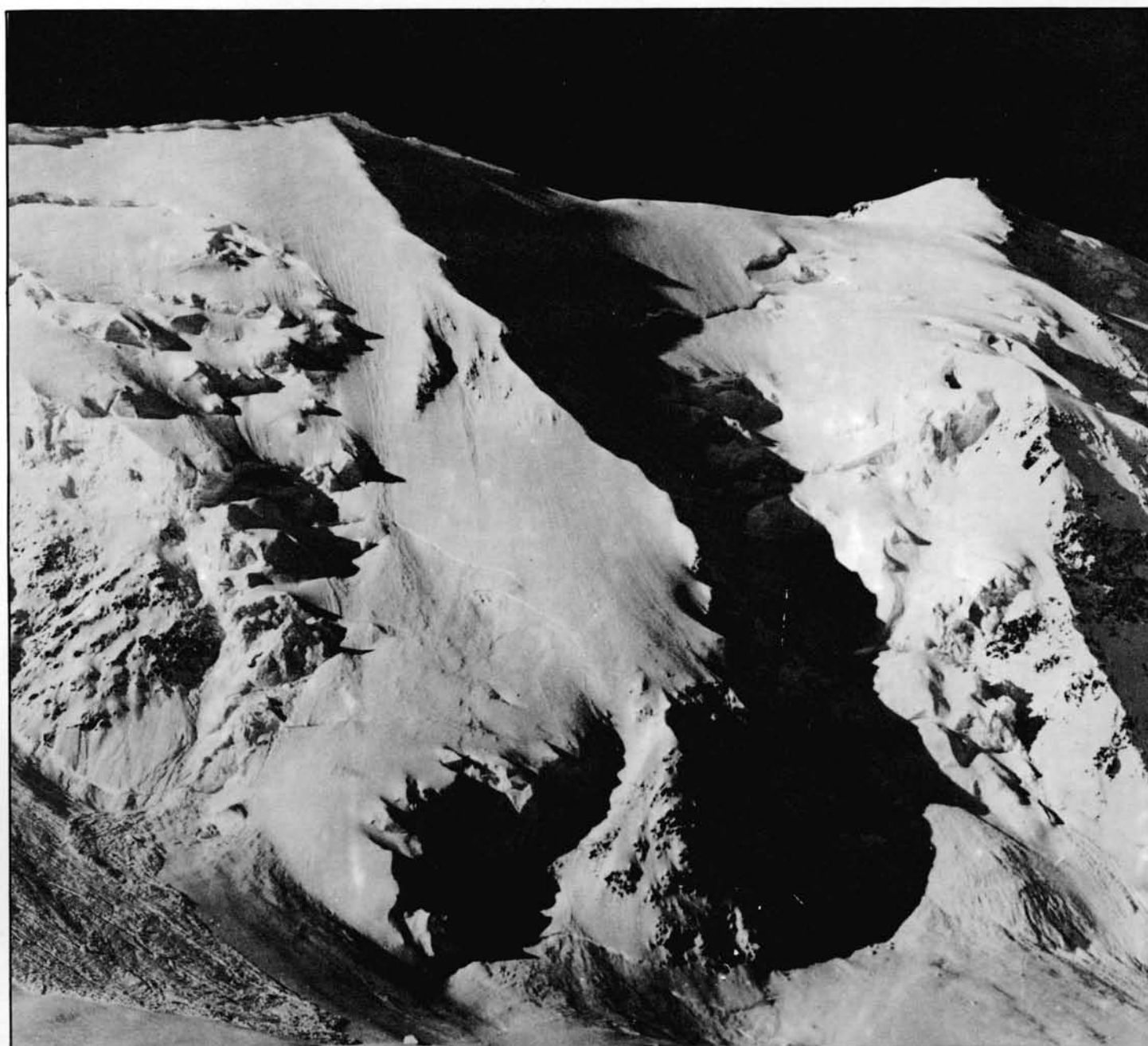
Agència del carrer _____ núm. _____

Població _____

SUBSCRIPCIÓ ANUAL ☐ Barcelona. 7066 ptes.

RETALLEU I ENVIEU

Prensa Catalana, S. A.
Diputació, 284, Barcelona-9

esports

VIA AUGUSTA, 105 TEL. 217 91 88 BARCELONA-8 • PRIM, 00 TEL. 380 48 21 BADALONA

(Foto: J. ALTADILL).

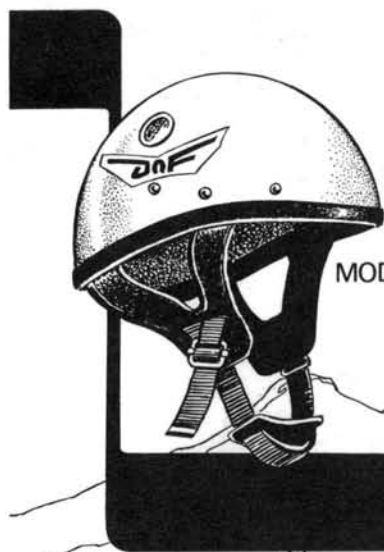
MODEL KARST
IL·LUMINACIÓ COMBINADA
ELECTRICA I DE GAS
ACETIL·LÉ

CASC PROTECTOR

duraleu-forte

FABRICAT PER MANUFACTURES PLASTIQUES ALEU*BARCELONA

MODEL HIMALAIA 78

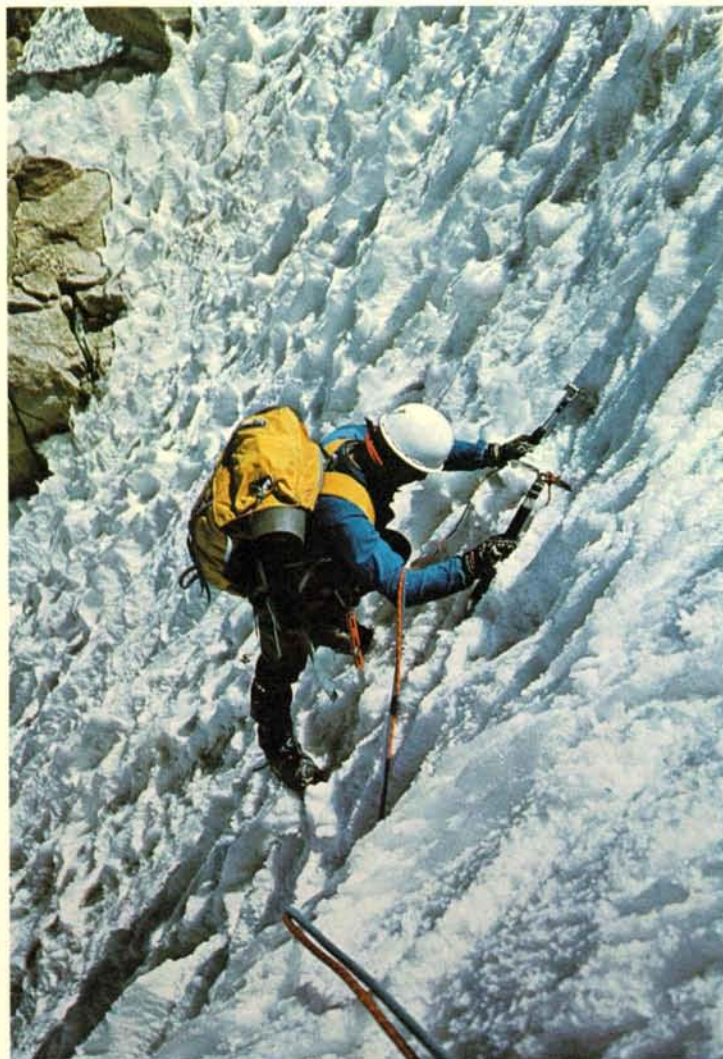

CASC PROTECTOR

duraleu-forte

FABRICAT PER MANUFACTURES PLASTIQUES ALEU*BARCELONA

EN
L'ALPINISME
COM EN
L'ESQUÍ
TAMBÉ ELS
PRIMERS

ESPORTS
edelweiss

- ELS MILLORS MATERIALS, TANT NACIONALS COM ESTRANGERS.
- ASSESORAMENT TÈCNIC ESPECIALITZAT.
- INFORMACIÓ ALPINA.
- PROJECCIONS D'ALPINISME INTERNACIONAL.
- CICLES I CONFERÈNCIES SOBRE L'ALPINISME.
- INFORMACIÓ SOBRE MASSISSOS EXTRAEUROPEUS.
- GUIES, LLIBRES I REVISTES ESPECIALITZADES.
- INFORMACIÓ I RESERVA DE PLACES A TREKKINGS INTERNACIONALS.
- INFORMACIÓ SOBRE CICLES I CURSETS ORGANITZATS PER LES ENTITATS EXCURSIONISTES I L'ESCOLA CATALANA D'ALTA MUNTANYA.
- CONDICIONS ESPECIALS PER A L'EQUIPAMENT D'EXPEDICIONS.

Tot això i més ho trobareu a

GRAN VIA, 527
Telèfon 254 83 00
Barcelona-11

**PARKING
GRATUÏT**

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

AGRAEIX LLUR COL·LABORACIÓ EN AQUEST CONCURS A:

Negra Industrial, S. A.
Comercial Valira, S. A.
Cointra Camping Gas
Editorial Joventut
Esports Edelweiss
Salvatella, S. A.
Òptica Capmany
Rubies Sport
Sanjust Esports
Manufactures Parera, S. A.
Antoni Puig, S. A.
Manufactures Plàstiques Aleu
La Molina - Supermolina

Editorial RM
Esportiva Akxa
Edigsa
Exclusives Carança
Pradsa
Creston, S. A.
Chyrt's
Joan Masats
Guarro-Casas
Editorial Hispano-Europea
Pallars Turístic, S. A.
Manufactures Serval, S. L.
Serveis Oficials del Turisme
Francès